

slovenska
DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Meje izražanja v politiki

Pojem moderne demokracije vključuje svoboščine in državljske pravice, brez katerih si danes ne moremo predstavljati demokratsko urejene družbe. Med take svoboščine in pravice štejemo v prvi vrsti svobodo mišljenja. Ta pa je brez praktične vrednosti, če je ne spremlja svoboda izražanja; se pravi, če državljan svojega mišljenja ne more pred sodržavljani bodisi z govorjenjem - po radiu ali televiziji na govorniški tribuni -, bodisi s tiskano besedo - po revijah, časopisih ali knjigah - izraziti in jim ga ponuditi v presojo, ga, če je potrebno, zagovarjati in ga v javnosti razširjati.

Ljudje smo po značaju, po izobrazbi, po svojih ambicijah, po svojih navadah in na splošno po svojih osebnih lastnostih različni in imamo navadno tudi o istih ali podobnih vprašanjih in problemih iz vsakdanjega življenja različna mnenja in pričakujemo različnih rešitev zanje. Tudi o demokratskih svoboščinah in državljskih pravicah so naša mnenja mnogokrat deljena, včasih zelo različna, celo nasprotna: vsaj glede nekaterih.

Vzemimo npr. toliko opevano in poveljčevano, včasih pa tudi zasmehovano in omalovaževano svobodo tiska. Priznati je treba, da je pot do svobode tiska bila trda za one, ki so se za njo borili in jo sredi preteklega stoletja dosegli, obseženo v svobodi mišljenja in izražanja. To zmago si lasti liberalizem, ki trdi, da ni navezan na nobeno politično ali svetovnonazorsko ideologijo, da priznava vsem enako pravico izražanja. Proti liberalizmu so takoj nastopile levčarsko usmerjene politične skupine, ki zagovarjajo stališče, da mora tisk zastopati napram vsakdanjim dogodkom bolj energična in bojevitost stališča, ne pa se zadovoljiti zgolj s suhim podajanjem dogodkov; zagovorniki takega ideološko pobarvanega tiska so iz časnikarske informacije hoteli narediti sredstvo politične borbe, kar se jim je na vsej črti posrečilo.

Še v začetku tega stoletja je bilo zelo malo takih, ki bi si upali odkrito nasprotovati svobodi tiska ali mu npr. - odrekati zasluge pri vsestranskem napredku človeštva. Še v naši mladosti, t. j. prej kot v času ene življenjske dobe, so za revolucionarje in javnemu redu nevarne elemente veljali oni, ki so zagovarjali in se borili za neomejeno ali vsaj večjo svobodo tiska in izražanja na splošno, danes, le dobrega pol stoletja pozneje, pa so se v revolucionarje prekrstili ravno oni, ki znotraj državnih organizacij in tudi pred mednarodnimi forumi na vse kriplje branijo in zagovarjajo omejitve pravice svobodnega informiranja po tisku. Zdi se, da je danes prav malo važna čim bolj popolna in svobodna informacija, ki bi dosegla čim večji krog ljudi, ampak, da je važno dejstvo, kdo je gospodar nad obveščevalnimi sredstvi. To pomeni, da je dejansko namen sodobnega prerivanja za oblast nad obveščevalnimi sredstvi ne dati ljudem možnost, da lahko sleherni svobodno pove, kar misli in da ima neomejen dostop do čim večje množine izvirne in v določeni namen predelane in preusmerjene informacije; važno je le, da se neki določeni ideologiji, politični stranki ali struji posreči dobiti v svoje roke kontrolo nad obveščevalnimi sredstvi in s tem možnost javno mnenje preusmeriti v svojo korist.

Vzrok takim nenavadnim, vendar pa razkrivajočim nasprotjem leži v protislovnosti in razdvojenosti narave sodobnega človeka. Človek dan danes preveč, mnogo preveč razpravlja in razmišlja o svobodi, o demokraciji, veruje pa dejansko le v oblast. Pravico oz. točneje rečeno, zakone sprejemam in priznavam, dokler so njemu v prid, dokler so na njegovi strani. Od trenutka, ko se mu zdi, da so proti njemu, pa zanj niso več pravični. Življenje bi dal za strpnost - dokler je v manjšini, t. j. v opoziciji; ko pa se

mu posreči pririniti do oblasti, mnogokrat le z nevoljo ali pa tudi sploh ne dopušča izvrševati opozicije onim, ki so prej bili kot večina na oblasti.

Vse človeško delovanje je danes pojmovano kot politika

Na splošno spada v pojem politike vsako javno delo, predvsem umetnost vladanja in izdajanja zakonov. V ožjem pomenu je politika sposobnost in gibčnost najti in izbrati najprimernejša sredstva za doseganje postavljenega cilja, lahko države, stranke ali katerekoli javne ali zasebne organizacije.

Mi poznamo politiko predvsem kot delovanje različnih strank, t. j. tekmovanje strank za oblast - kajti na koncu gre vedno le za oblast -, zato preprost državljan v politiki vidi navadno le brezobzirno, več ali manj umazano in ne vedno pošteno borbo za oblast. Ni pa s tem rečeno, da vsaj nekatere stranke, posebno v primeru Slovenije, ne bi imele v svojih programih kakih drugih visokih ciljev, npr. v zadnjih desetletjih pripravljajta slovenske državne neodvisnosti, saj nihče ne more vedeti, katera stranka bi v novi slovenski državi prišla na oblast. Tu je verjetno vzrok, da je med nami v zdomstvu še danes mnogo takih, mnogokrat zavednih rojakov, ki v vsakem za našo skupnost in za ves narod sicer koristnem delu vidijo zgolj navadno strankarsko politiko z vsemi njenimi slabimi prilastki in zato odklanjajo sodelovanje z izgovorom: „Ne, v to pa se ne mešam; to je sama politika!“ Na splošno vzeto, imajo do gotove mere prav, posebno, če se ozremo nazaj v zadnja leta kraljevske Jugoslavije, kjer politična morala, tudi med slovenskimi politikami, vsaj med mnogimi, ni bila vedno na višini. Kdor se potruji razlagati in razumeti dogodke okrog sebe, more zlahka priti do spoznanja, da je vse okrog nas ena sama politična borba brez premirja in ni več področja človeškega udejstvovanja, kamor ne bi segla v eni ali drugi obliki politika v svojem nezajezljivem zagonu po oblasti in gospodovanju. Celó norme, ki jih je prvotni, izvirni liberalizem ustvaril, da bi z njimi omogočil in za bodočnost zavaroval svobodo izražanja, imajo danes že na sebi pečat suma, da so postale orodje v rokah nasprotnikov iste svobode izražanja, kateri varna obramba naj bi bile.

V poslanskih zbornicah sodobnih parlamentov bi morda morali z lučjo iskati svobodno izvoljene predstavnike ljudstva, ki bi bili zmožni v javni debati reči svojemu političnemu nasprotniku: - Sicer sa mi gnusi in odklanjam vaše trditve, veliko bolj pa bi se mi gnusilo, če mi tega ne bi mogli povedati. - (Stavek iz govora starega francoskega politika iz 19. stol. Op. pisca).

Govorica in jezik v politiki

Ob branju sodobnih slovenskih knjig in revij ter iz govorjene slovenščine opažamo, da je sedanjí slovenski jezik že v mnogočem različen od onega, ki nam še zveni v ušesih iz let pred našim odhodom iz domovine in ki ga mi na tujem še danes skoraj nesprenemjega govorimo in pišemo. Kakor vse živo, se tudi jezik razvija, se spreminja. Pri ugotavljanju tega razvoja ni treba segati prav posebno daleč nazaj v preteklost. Besede so se v mnogih primerih spremenile njih pomen pa je v glavnem skozi stoletja ostal isti, čeprav z nekaterimi izjemami. Po zadnji vojni pa je tudi slovenski jezik bol podvržen hitrim in številnim spremembam. Zgodilo se je, da so mnoge besede po obliki sicer ostali iste, izgubile pa so svoj izvirni, prvotni pomen, svojo prvotno vsebino in je njih prvotnemu pomenu bil dodan nov, izvirnemu včasih povsem nasproten, vsekakor pa različen pomen.

Angleški pisatelj George Orwell, znan po

Teharsko jezero — slovenskih fantov grob

Pričujoča slika predstavlja Teharje, kjer je pokopanih nad 28.000 slovenskih domobrancev, srbskih četnikov in dobrovoljcev, hrvaških borcev in številnih civilistov, med njimi mnogo družin z otroci. Domačini iz te okolice še danes pripovedujejo o grozotah tistih dni. Ker so bila grobišča zelo plitva, je divjačina izgrebla nešteto človeških kosti, zato so komunistične oblasti, da bi prikrijele svoje zločin, navozile gramoz in pokrile z njim grobove. Ob spodnji strani so zgradili umetni nasip in tako nad množičnimi grobovi med hribovjem in nasipom ustvarili umetno jezero. Pod njim počivajo tisoči, ki so padli pod streli brata - morilca.

Tamkajšnji ljudje so prepričani, da bo nekoč sredi tega jezera stalo božjepotno svetišče, posvečeno vsem, ki so padli za Boga, narod in domovino.

Slava Vam, padli junaki!

The Lake of Teharje — The Graveyard of Slovenian Heroes

This picture represents Teharje, near Celje, Slovenia, the location where over 28.000 Slovenian home guards, Serbian chetniks and volunteers, Croatian fighters, and numerous civilians, among them many families with children, are buried. In spite of communist oppression, the local people continue talking about these horrible days of terror and mass murders. Since the graves were shallow, wild animals used to dig up the flesh and bones of these cruelly executed martyrs. Alarmed by this evidence and anxious to conceal their crimes, the communist authorities then ordered the graves to be covered more substantially with gravel and dirt. They also built an embankment which, together with the surrounding hills, now encircles the artificial lake under which over 28.000 victims of communist terror are buried.

Yet, many of the local people are convinced that sometime in the future a sanctuary will be erected in the middle of the Lake of Teharje - as a monument and pilgrimage, dedicated to all modern martyrs who have sacrificed their lives for God, Nation and Homeland.

svoji knjigi 1984 je napisal zanimivo razpravo z naslovom: „Politika in angleški jezik“. V svojih razpravljajih je prišel do vznemirjujočih ugotovitev in odkritij o dekadenci angleškega jezika oz. govorce in politike. V tem propadanju jezika in politike je videl najbolj resen in grozljiv dokaz sodobne krize pojmov in vrednot, ki se jih človek v vsakdanjem življenju poslužuje. Prišel je do zaključka, da izrazi kot so demokracija, socializem, pravica, svoboda, republika, suverenost, država imajo v sodobni govorjeni in pisani besedi popolnoma drugačno, s prvotnim pomenom izraza nespravljivo vsebino. Ta odkritja veljajo v še večji meri za degeneracijo slovenskega jezika v ustih in pisanju sedanjih slovenskih komunističnih prvakov. Vzemimo

samo primer izraza „svoboda“! Že skozi celih 40 let poslušamo in v časopisih in v revijah beremo ob vsaki možni priliki ali tudi nepriliki npr., da „slovenski narod v vsej svoji zgodovini še nikdar ni bil tako svoboden, kot je ravno v sedanji v ljudski demokraciji, v svoji suvereni slovenski republiki“ itd., itd. Kakšna pa je v resnici ta svoboda? Da slovenski državljan, čeprav ni po prepričanju komunist, npr. pri volitvah za obnovo parlamenta, občinskih oblasti ipd. more glasovati samo za kandidate komunistične partije, ker nobena druga stranka ni dovoljena? Ali so take „volitve“ zares volitve oz. izbira med dvema možnostima? Slovenci so verjetno že pozabili, kaj se pravi voliti, izbirati oz. odločati se za enega izmed večih -

Nadaljevanje na str. 4

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates
\$12.00 per year
\$1.00 single issue

Advertising 1 column x 1" \$4.20

Published monthly by Slovenian National Federation of Canada
646 Euclid Avenue, Toronto, Ont. M6G 2T5

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvega v mesecu

Glavni urednik: Vladimir Mauko Urednik za Argentino: Martin Duh

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado \$12, za Argentino in Brazilijo po dogovoru. Anglija, Avstralija, Francija, Italija in druge države \$12 US. Po letalski pošti po dogovoru.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

Med SLOVENCİ

TORONTO

SLOVENSKE RADIO ure: V Ontario imamo dve radio uri, ki se imenujeta slovenske. Pri analizi obeh oddaj pa zaznamujemo: Ob času smrti tajnika KPJ Tita, se obe oddaji izrazile globoko prizadetje ob smrti tega „velikega“ človeka. Obletnica ustanovitve komunistične Jugoslavije 29. novembra je redno omenjena kot pomembna in čestitanja vredna. Obe oddaji krepko sodelujejo s partijskim kontrolnim organom med izseljenci Slovensko Izseljensko matico in ko gre za kake prostovoljne nabirke režimske potrebe in želje prednjačijo. Po drugi strani še ni bilo slišati s teh oddaj povabilo na slovenski dan v Boltonu (izjema enkratni plačani oglas!), edinstvena vseslovenska prireditev in seveda zaman se čaka na vabilo na žalno slovenskost v Midlandu, kjer družni ves narod največja tragedija vrnjenih. Naj ne bodo tele vrstice vzete samo kot negativna kritika, napisane so tudi zato, da je mogoče pa sedaj že čas, da obe oddaji iščeta in najdeta tudi drugi del, verjetno neprijetno večji slovenske srenje. Naj ne bo del Slovenije v Ontario bolj režimski kot Ljubljana sama.

FINŽGAR komunist? Članek v SD, aug. 1985, je razburil nekaterne v Torontu, češ, da to gre predaleč. Finžgar v formalnem pomenu ni bil komunist. Jasno pa je, da bi bilo manj škode napravljeno slovenskemu narodu in borbi proti revoluciji, ako bi bili kulturniki kot n.rp. Župančič, Kocbek in Finžgar, povsem odkrito na strani komunizma. Na ta način ne bi zavedli, ali bili dober izgovor, za mnoge Slovence, ki so se po njihovi zasluzi pridružili partiji. Finžgar se ja pač odločil za pot manjšega odpora. Kljub temu, da je videl silne grozovitosti revolucije, povsem brez vsake zveze z bojem proti okupatorju, je vztrajal v fikciji NOB. Po revoluciji je spravljal skupaj toliko poguma, da je pripeljal Kidriču vdove domobrancev, ki so prosile za svoje može. Kidrič jim je zabrusil v obraz: „Revolu-

cija jih je vzela!“ Finžgar ni upal iti dalje. Njegovo življenje pod komunizmem je bilo tiho vegetiranje. Kritizirati se je upal samo previdno, v privatnih pismih, rečimo, Rev. F. Koledniku. V porevolucijski dobi ni spravljal skupaj pomembnega literarnega dela. ZU

SLOVENSKE knjige. Po skoraj 40 letih bivanja v Kanadi smo se znašli na tem, da ni nikjer mogoče kupiti slovenski svobodni tisk. Slovenska trgovina, ki vodi radijsko oddajo prodaja izključno režimski tisk. Prodaja knjig pri naši posojilnici na 618 Manning je nerazumljivo odpadla. Zadnji dve leti je bila žetev dobrih knjig v diaspori velika. Sedaj bi naj slovenski posojilnici opravljale to delo. S prodajo samo finančnih uslug so na isti ravni kot drugi finančni zavodi, ki mnogokrat nudijo višje obresti in cenejša posojila! V Argentini naša Sloga posreduje brezplačno delovna mesta, zavarovanja, vodi lastno letovišče! Slovenska oznaka našim organizacijam nalaga tudi dolžnosti saj malo doprinese ohranjanju slovenske narodne zavesti. Kaj je lepšega kot nuditi slovensko knjigo?

PARTIZANSKE PESMI

Na Koroškem je s slovensko zavestjo vedno slabše. Krivcev je veliko. Avstrijske politične stranke, Heimatdienst, Avstrijska država, predvsem pa ljubljanski režim, ker že 40 let poskuša izenačiti njihovo komunistično ideologijo, revolucijo s partizanstvom s slovensko narodno zavestjo. Korošci pa ne marajo biti postavljeni v tak neizhodni položaj in množično v narodni borbi stoje ob strani. Maloštevilni, ki imajo še moč in voljo kljubovati avstrijskemu nemštvu in slovenskemu komunizmu, so novembra 1984 dvignili glas. Ostro in javno so protestirali zaradi zlorabe slovenske manifestacije v prid avstrijskemu in slovenskemu komunizmu. Na manifestaciji se je namreč pojavil partizanski pevski zbor iz Trsta, ki si je drznil peti ne samo partizanske

pesmi, temveč celo internacinalo. Na ta način se namreč slovenstvo ne brani, pač pa uničuje!

Prof. I. Dolencu, ki je tudi zapustil „osvobodeno“ Slovenijo in živi v Kanadi to ni prav (NN 18. VII. 85). Kritizira gd. P. Miloniga, zastopnika Celovškega zvona v USA, ko pravi: „Slovenski narod bo ponosno pel svoje partizanske pesmi, dokler bo živel v zgodovini.“ Dejstvo pa je drugo: partizani in vse njihovo delo, vključno njihove pesmi, so bili orodje slovenske partije in revolucije. Kot taki morejo biti dobrodošli na komunističnih veselicah in manifestacijah niso in ne morejo pa biti dobrodošli na prireditvah demokratičnih Slovencev.

Narodna sprava

Eden konkretnih dejstev narodne sprave v Sloveniji bi moralo biti popolno izenačenje obeh taborov. Kot partizanski borci bi morali dobivati pokojnine in vse privilegije tudi bivši domobranci odnosno njihove vdove. Razume se samo posebi, da bo morali doma spustiti zadnjega političnega zapornika Teliča in povsem prenehati z grožnjami novih procesov proti nasprotnikom režima povezanih še na revolucijske čase. Kako bi mogla izgledati sprava, nam kaže današnja Grčija. Vse komuniste, ki so se borili do leta 1949 proti zakoniti grški vladi, zakrivali grozne zločine, so amnestirali, povabili jih nazaj v domovino in jim celo izplačujejo pokojnino. Pred kratkim se je vrnil v Grčijo celo poglavar grške revolucije iz tistega časa, komandant Marko. Živi povsem nemoteno, uživa penzijo, daje intervjuje in je začel pisati svoje spomine.

Obvestilo Slovenskega narodnega odbora

Z dopisom z dne 10. julija 1985 je načelstvo Slovenske ljudske stranke sporočilo Slovenskemu narodnemu odboru, da je na mesto, ki se je izpraznilo s smrtjo g. Petra Markeša iz Toronta in ki ji pripada po ustanovnem dogovoru, izvolilo g. dr. Marka Kremžarja iz Bs. Aires. Slovenski narodni odbor je vzel to imenovanje na znanje. S tem imenovanjem šteje sedaj SNO zopet trinajst članov in je polnoštevilno zaseden.
Buenos Aires, 11. julija 1985
Rudolf Smersu l. r.
Predsednik Slovenskega narodnega odbora

Pismo uredniku

Čestitam na SD, Aug. 85, same dobre zadeve. Moj komentar velja Vinko Beličiču, ki pravi „leni, nesposobni, rasipni in goljufivi bratrance naj si iz dolgov pomagajo, kot vejo in znajo“. To je grozen način predstaviti druge narode tako strašno podoben ideologiji, ki dviga izvoljene narode. na takih „argumentih“ ne smemo graditi bodoče Slovenije!

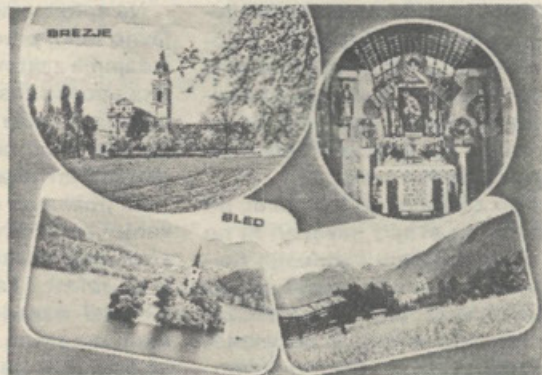
Tineta Duha članek o naši bodočnosti je poln dobrih, važnih in prepričljivih argumentov. Odveč so zato postavke: „Slovinci moramo z novimi priseljanci govoriti srbsko“. Dejstvo je, da je mnogo več priseljencev, ki govore hrvaško. Trditev, da so Srbi ustvarjali Veliko Srbijo ne pa Jugoslavije ne odgovarja. Ravno Hrvate in Slovenci smo silili ustanoviti novo državo. Srbi [Pašič] so bili dolgo proti tej ideji. Današnja SFRJ ni velesrbsko imperjalistična.

SLOVENIJA

samo slovenska
samo katoliška in
MARIJINA!

Zato izročamo vsakega slovenskega človeka in sleherni kos slovenske zemlje, predvsem pa našo pojočo slovensko besedo v posebno varstvo MATE RE BOŽJE!
Iz tega razloga nikoli več nobene Jugoslavije in nobenega jugoslovensarstva med nami!

Prestolnica Kraljice Slovencev na naših Brezjah. Marija je Kraljica Slovencev ne Jugoslovanov! Kdor se bojuje za svobodno in neodvisno slovensko državo, ta se bojuje istočasno tudi za svobodo Marijinega češčenja v Sloveniji! Mi „glasovci“ smo legionarji v boju za svobodo Slovenije in marijansko svobodo, a Marija še ni nikogar zapustila, ki se je bojeval za njene pravice. Torej s nami v boj za svobodno in neodvisno Slovenijo! Brezbožna Jugoslavija mora izginiti!

Pričujoči letak je bil množično razširjen v Sloveniji meseca julija kot priloga listu Slovenski glas, ki se sedaj hitro širi v Sloveniji. Letak je bil v barvah.

Novice iz Slovenije

NOVI RAZRED: Malo se je dosedaj slišalo o kopičenju materialnih sredstev novega razreda. Izjema je bil samo Tito, ki je s svojimi rezidencami, potovanji in še posebej z zalogo 960 kg zlata in 2000 umetniškimi slikami, dosegel in prekoslil vse kralje tega stoletja. Za novi razred je viden njihov privilegirani položaj v vseh važnih in vplivnih službah. Sedaj, ko so predvsem delavci prizadeti, pa se počasi razkriva tudi novi privilegirani razred v silni materialni razliki. Izmed težkih stavk je posebno pomembna tovarna Veriga v Radovljici. Pri poteku stavke se je zelo jasno pokazala partijska vloga sindikata. Namesto, da zastopa in brani interese delavcev, je sindikat povezan in zastopa interese komunistične partije. Zadeva je tako jasna, da so delavci Verige izstopili letos avgusta iz sindi-

kata in so pod pritiskom šele po 14 dnevih zopet preklicali to povsem logično potezo. V štrajku so prišle na dan strašne razlike, ki danes vladajo v socialistični SFRJ. Delavci Verige imajo povprečno 35 000 ND plače, to je 126 US dolarjev na mesec, dočim ima predsednik Sindikata v Radovljici nič manj kot 208 000 ND, ali 666 US dol. plače na mesec. Njegov tajnik ima 184 000 ND, plače predsednika občine in odbornikov so tudi nekje 200 000 in 180 000. Tako je sedaj prvič prišlo na dan, da so tisoči pristašev novega reda plačani po 5 in 6 krat toliko kot delavci. K temu pa je treba prišteti še cel kup drugih privilegijev. V primerjavi s kapitalizmom zapada so naši „tovariši“ zavirljivo nagrajeni. Nikjer na zapadu ni takih razlik med delavci, sindikatnimi in političnimi funkcionarji!

ZU

Kosovo, Vojvodina, Bosna in Hercegovina, Črna Gora, Macedonija pričajo ravno nasprotno.

Slovinci smo se zavzeli za prvo Jugoslavijo in tudi druge nismo odklonili upajoč, da bo združila vse Slovence. V bodoče ta argument odpade, velja pa braniti to kar imamo. Kot pravi gd. Tine Duh naj bo razvoj v bodoče miren in varen. Za to pa je nujen potek, ki ima tri zaporedne faze: prenehanje partijske diktature, demokratski provizorij v sklopu pravnega okvira SFRJ, samoodločba narodov SFRJ. Povdarek separatizma takoj in za vsako ceno je danes zgrešen. Ustvarja mednarodno opozicijo in opozicijo doma, kjer se boje radikalizma in konfrontacije, kar bi moglo voditi v državljansko vojno, katere rezultat bi bila zopetna krivica.

Dr. Peter Urbanc

Urednikova pripomba:

Stari kolovozi nujno rabijo popravnikov. K je pa zveza z današno realnostjo? Poleg drugih in srbskih ter hrvaških revij, čitajte tudi S. D. ki poroča o stanju, kot je!

+ Fanika Humar

Dne 27. avgusta so se Slovenci v Chicagu poslovili od priljubljene in spoštovane gospe Fanike Humar, ki je v 57 letu starosti podlegla dolgi in težki bolezni.

V ponedeljek zvečer je v pogrebnem zavodu vodil molitve za pokojno č. g. pater Vendelin Špendov

župnik pri sv. Štefanu. Združeni pevci cerkvenega zbora in zbora „Slovenska pesem“, pa so ji pod vodstvom g. ing. Lojzeta Arkota zapeli nekaj njej najljubših verskih pesmi. Pogrebno mašo je v torek dne 27. avg. daroval č. p. Kalist Langerholz ob somaševanju č. patra Fortunata Zormana. Pater Kalist je v izbranih besedah poudaril lepe lastnosti pokojne Fanike, globoko verne katoličanke in zavedne Slovenke, kakor tudi njene velike zasluge pri skupnem delu v slovenski skupnosti.

Ob grobu so se od pokojne poslovili č. g. Pater Fortunat, v imenu frančiškanske skupnosti iz Lemonta, g. ing. Maks Milanec v imenu pevskih zborov, g. Andrej Remec v imenu slovenske šole in g. Avgustin Kuk, njen rojak, v imenu njenih ožjih prijateljev.

Pokojna Fanika Humar je bila

rojena v zavedni katoliški Kvasovi družini v Slovenskih Konjicah. Že kot mlado dekle je v konjiški srednji šoli kazala veliko narodno zavednost pri organizaciji Slovenske dijaške zveze, ko je tik pred vojno svarila svoje sošolce pred lažnjivo nacistično propagando, ki je obljubljala Hitlerjev raj štajerskim Slovincem. Po končani vojni se je, kot navdušena Slovenka, ki je ljubila slovensko besedo in slovensko pesem, vpisala v dramatsko in operno šolo v Mariboru. Razočarana, ker ji ni bilo dano razviti njenih izrednih sposobnosti, se je čez leta odločila oditi v Združene države, kjer se je poročila s slovenskim zdravnikom dr. Leopoldom Humarjem v Chicagu. Med Slovenci v Chicagu je postala zelo agilna članica obeh pevskih zborov in slovenske šole; bila je več let glavna tajnica Slovenske Ženske Zveze.

Moralno in gmotno je podpirala vsako delo, ki si je prizadevalo krepiti slovensko samobitnost. Nikoli se ni obotavljala naravnost povedati svojih misli in javno zagovarjati idealov v katere je verjela. Med Slovenci v Ameriki in Kanadi je bila poznana kot zagovornica ideje, da imamo Slovenci, čeprav pripadniki malega naroda po božjih in človeških postavah iste pravice do svobode in samostojnosti, kot drugi, večji narodi. Č. g. pater Kalist je v svoji pridigi omenil, da je v ta namen tudi rada molila. Radi te odločnosti in poguma je uživala med Slovenci velik ugled. Pokojna Fanika je bila tudi praktična katoličanka, ki svojega verskega prepričanja ni skrivala. Tega ni delala iz kakih osebnih materialnih motivov, saj je imela verjetno prav radi tega težave, ki so ji prepričale v življenju uresničiti svoje mladostne

ambicije. Bila je tudi izredno dobra organizatorica in zelo uspešna v svojem poklicnem delu.

Ko se danes s tem člankom od nje poslavljamo, naj velja teh par skromnih besed kot zahvala za vse, kar je za Slovence storila. S svojo delavnostjo za narod si je zaslužila v zgodovini mesto, ne samo med občani konjiške občine, ampak tudi med Slovenci v Združenih državah in v Kanadi.

Sedaj brez dvoma v nebesih uživa plačilo za svoja dobra dela. Zato se ji priporočamo naj za slovenski narod prosi in izprosi pri Bogu uresničenje tistih idealov v katere je na tem svetu verovala.

Počivaj v miru, draga Fanika, ob Tvojem ljubljem Poldetu. Nečaku Marijanu naše iskreno sožalje s prošnjo naj ga posreduje tudi ostalim sorodnikom v Sloveniji.

G. K.

Kaj pišejo drugi...

...O PONUJANJU ROKE RDEČI DIKTATURI V DOMOVINI

„Samo v Argentini izdaja naša (slovenska) politična emigracija osem časopisov, ki jih potem širijo med člani po vsem svetu... in ki so običajno polni gneva in žvepla, zmetanega na komunistično diktaturo v Jugoslaviji, razredčenega z objokovanjem njihove lastne usode in kričev, s katero so jih udarili tako zgodovina kot zavezniki po drugi svetovni vojni. „To se ne bi smelo zgoditi“, mi je zatrdil tudi dr. Tine Debeljak, osrednja kulturna osebnost naših argentinskih političnih izseljencev (in član Slovenskega narodnega odbora). „M pod Nemci nismo bili srečni. Tudi prisega zvestobe Hitlerju je bila le taktična poteza. Toda v resnici smo bili ves čas na strani zaveznikov. Čakali smo, da bo prišla priložnost in bomo Nemcem lahko udarili v hrbet“. Toda tukaj moram poudariti, da sva se z Debeljakom pogovarjala na njegovem domu, ob kosilu... Pri pogovoru sta sodelovala tudi Tine Debeljak mlajši in arhitekt Jure Vombergar, predsednik Zedinjene Slovenije, najpomembnejšega društva v Argentini ter hkratu urednik Svobodne Slovenije, osrednjega glasila slovenske politične emigracije. Vsi so vedeli, da sem novinar in da sem v stikih s [titovsko] ambasado, vendar jim to ni povzročilo zadržkov. „Seveda nihče med nami ne misli več, da se bomo vrnili še kdaj v Ljubljano na belih konjih... Jugoslavijo smo pač prisiljeni sprejeti kot tako in Slovenijo v njenem okviru prav tako. Toda za kar se danes še borimo, je mesto, ki bi ga lahko zasedli v Jugoslaviji, kakršna pač je v tem trenutku... Imamo pa dva pogoja za naš povratek v domovino in za vključitev v današnji, čprav komunistični sistem: prvi je priznanje in počastitev 12.000 naših borcev, pobitih v Kočevskem Rogu, Teharjih in na Koroškem. Drugi predpogoj pa je uvedba večstrankarskega sistema v Jugoslaviji... in potem bi v okviru tega sistema delovali kot ena od partij...“, je povedal g. Vombergar, arhitekt, ki je zapustil Jugoslavijo šele deset let po vojni...“ (Zvone Šeruga: Slovenska politična emigracija v Argentini - Jalovo nadaljevanje izgubljenega boja. *Nedeljski dnevnik*, Ljubljana, 16. junija 1985).

...O ŠE ENEM URADNEM ODGOVORU NA TAKE PONUDBE V DOMOVINI

„Različnost držav in družbenih sistemov, v katerih živimo Slovenci, ne sme biti in še manj postati ovira slovenski kulturni ustvarjalnosti... Zato se moramo zavzeti za še svobodnejši pretok in medsebojno izmenjavanje kulturnih dosežkov v celotnem slovenskem kulturnem prostoru ne glede na državne meje, družbene sisteme ali svetovno-nazorske razlike. Ograjujemo se samo od reakcionarnih političnih koncepcij ekstremne politične emigracije, ki sovravno nastopa proti naši družbeni ureditvi, ki ne sprejema ne samoupravljanja ne socializma, temveč želi obuditi staro družbeno ureditev z odnosi nacionalne neenakopravnosti in razrednega izkoriščanja. Z njimi ne more biti ne sprave ne dialoga. (dr. Boris Majer, po Kardelju poglobilni ideolog slovenskega komunizma, na plenarni seji Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije v Ljubljani 17. junija 1985. DELO, 18. junija 1985).

...O SLOVENSKI ZAVEDNOSTI NAŠIH VELIKIH MOŽ

„Tisto, kar stoji v uvodnem delu *Slovenskega pisma*, se nanaša na čas po Aleksandrovi smrti (umoru kralja Aleksandra I. Karadjordjeviča okt. 1934 v Marseilleu), in ko so se boji za oblast na Slovenskem odvijali zelo dramatično; ko so klerikalci le pristali na to, da bi eventualno le žrtvovali slovenstvo za oblast. V tem je stvar. In jaz sem navedel, recimo, *Izidorja Cankarja*, ki me je pregovarjal v tem smislu k jugoslovenstvu, kar sem kajpak zavrnil, in ravno tako *Finžgarja*, ki mi je tudi rekel: „Pa če hočejo (Srbi) imeti ta naš jezik, naj pa ga imajo“. Takratna formula o ustvarjanju tega skupnega (jugoslovanskega) jezika je bila tale: Srbi bi žrtvovali svojo pisavo, morali bi se odpovedati cirilici, to bi bila njihova žrtev.“ Hrvatje bi izgubili svojo posebnost ižekanja, Slovenci pa bi izgubili svoj jezik.“ (Josip Vidmar, poveljni kulturni diktator v SRS Sloveniji, v intervjuju za ljubljansko televizijo 9. sept. 1984,

ob izidu svoje zadnje knjige *Pismo Slovincem*. Dr. Izidor Cankar, duhovnik, pisatelj, vseučiliški profesor je do izstopa iz Cerkve zaradi bogate ženitve bil po prvi svetovni vojni eden vodilnih politikov Slovenske ljudske stranke. Med drugo vojno je bil kraljevski jugoslovanski poslanik v Kanadi ter poleg rajnih ministrov dr. Miha Kreka in Franca Snoja eden slovenskih zastopnikov v zahodnem zavezniškem taboru. Leta 1943 se je sprevrgel v vodilnega in vplivnega zagovornika Osvobodilne fronte in partizanstva v Sloveniji ter bil poglobilni zakulisni pripravljavec sporazuma Tito - Šubašič in njune koalicijske vlade - z vsemi zlemi posledicami za slovenski narod. Pisatelj Franc Saleški Finžgar je bil najuglednejši slovenski duhovnik, ki se je že od začetka odločno opredelil za komunistično OF. Vidmarjevo *Slovensko pismo* je izšlo pred letom pri koroški založbi Drava v Celovcu, ki jo vzdržuje „suverena“ SR Slovenija. Po poročilu v ljubljanskem DELU 11. julija 1985 pa najnovejša knjiga bivšega predsednika te suverene republike do tedaj še ni smela priti v SRS, ker ni dovoljenja za to dala cenzura zvezne UDB v Belgradu).

... O NOVIH LUKNJAH NA PASU V „MATICI“

„V petek je začela veljati prava poplava povišanja cen v Jugoslaviji. Najbolj radikalno so se podražili moka in telefonski pogovori - za 48 odstotkov. Jedilno olje je zdaj za 41 odstotkov dražje, kruh in sladkor staneta 35 odstotkov več ko doslej. Voznino na avtobusih so povišali za 26,2 odstotka, ceno električnemu toku za 20% ter premoğu za 18%. Meso in mesni izdelki so se že konec prejšnjega tedna podražili za povprečno 30 odstotkov. Sredi avgusta so že povečali tudi poštnino. Po napovedi zveznega ministra za trgovino bodo v kratkem „na novo oblikovali tudi cene derivatov nafte, predvsem bencinu. Spričo stalnega upadanja vrednosti dinarja v razmerju z večino tujih valut to seveda lahko pomeni samo podražitev. Zvezna vlada opravičuje podražitev s pretvezo, da hoče nekatera gospodarska področja, zlasti kmetijstvo in energetiko „zavarovati pred izgubami.“ Vlade delnih republik in avtonomnih pokrajin ji bodo morale dati na razpolago osem milijonov dolarjev za takojšnjo pomoč po novi podražitvi vsega najbolj prizadetim. Zelo priljubljen belgrajski dnevnik je te korake jugoslovanske zvezne vlade povzel v ugotovitvi: „Naše pasove moramo zategniti kar za sedem lukenj.“ DIE PRESSE, Dunaj, 21.-22. julija 1985).

... O JUGOSLAVIJI KOT BAJE EDINI BODOČNOSTI ZA SLOVENCE

„Kaže, da je Slovence precej vrglo iz tira naseljevanje iz drugih delov Jugoslavije v Slovenijo. Za Slovence je vse to trd oreh. Na splošno slišim, da se (prišleki z Juga) slovenščine končno le naučijo (?). Kar mene zadeva, sem prepričan, da Slovenija ne bo konec in da slovenščine ne bo uničilo tudi 10% priseljencev. *Prenapetost*, ki se je razvila v Sloveniji v tej zvezi, se mi zdi zelo slab znak za njihovo (Slovincem) racionalnost (pamet). Kot drugod, bodo tudi Slovenci morali kultivirati (?) svoje in došle lumpenproletarce z zgleodom in morda s tem, da jim preskrbe boljša stanovanja. Človek ne bi izgubljal besed s takimi *marnjami*, če ne bi bile nevarne. Vzbujajo namreč sovraštvo do drugih (jugoslovanskih) narodov. Zaradi takih nesmislov (prihaja) zaključek, da so vsega krivi Srbi. Nadalje so mnogi, kot kaže, prepričani, da priseljenci hodijo k nam le zato, ker smo v okviru Jugoslavije. Da bi se tega rešili, predlagajo, naj bi se odcepili od Jugoslavije in se kot posebna enota vključili v Evropsko skupnost. Takoj moram reči, da sem jaz po svojih čustvih za Jugoslavijo. Predvsem menim, da *brez Jugoslavije Slovenije, kakršna je danes, (okrnjena in komunistična?) ne bi bilo*. Šele v Jugoslaviji, in sicer prvi, je Slovenija postala enotna (brez Primorske in Koroške, ki smo ju izgubili zaradi Srbije), kot je to zahteval program Zedinjene Slovenije iz l. 1848 (?) Z drugimi Jugoslavlani smo kljub vsemu v nekaki kulturni (?) skupnosti. Seveda taka kulturna skupnost zahteva nekaj vzajemnosti (odpovedovanja sebi), toda menda to moti samo tiste (Slovince), ki *boljujejo za kompleksom večvrednosti*. Gospodarsko smo Slovenci že v prvi Jugoslaviji vzcveteli. To bi morali upoštevati tisti (Slovinci), ki *prelirno računajo*, koliko finančnih fičnikov gre na Jug.

Politično *moramo* Slovenci izbirati med tem, ali hočemo postati srednjeevropska obrobna provinca (ko smo zdaj tako srečni kot obrobje Balkana), nekako slepo črevo, ako bomo hoteli imeti *turško* mejo na Sotli (?) in Kolpi (?), ali pa bomo Vodnikov „prstan Evropini“ (kot Balkanci?). Namesto, da tarnamo, moramo utrjevati svoj položaj z uspešnostjo, brez pretiranje prestrašenosti in s pametnim naslanjanjem na zaledje, ki nam je lahko v največjo oporo, t. j. ravno *na Jugoslavijo*. Medsebojne odnoseje moramo Jugoslavlani urediti premisslono in umerjeno. *Medsebojne zahteve morajo biti realistične, ne čustvene* (ko na primer leta 1918 ter 1945 in celo za pisca teh nasvetov še danes, saj malo prej pravi, da je sam za Jugoslavijo najprej po svojih čustvih). (Dr. Ljubo Sirc, *Misli o slovenski bodočnosti*, Svobodna Slovenija, glasilo Slovenskega narodnega odbora, Bs. Aires, ponatis v Ameriški Domovini, julija in avgusta 1985).

... IN O DRAGI CENI ZA TAKO „SREČO“ NA BALKANU

„Nekako poluradno je bilo pojasnjeno, da je bilo od skupne vsote posojil (po najnovejših belgrajskih uradnih podatkih 22 milijard dolarjev), ki jih bomo morali vrniti (Zahodu), *okoli 6 do 7 milijard porabljenih za prekomerne oziroma zgrešene investicije. Od posojil smo torej imeli dvojno škodo*: prvič, treba jih bo vrniti skupno z izredno visokimi obrestmi, drugič, poleg tega bomo morali vsi skupaj - kot je navada - poravnati še izgube, ki so in bodo nastale zaradi zgrešenih naložb (porabe posojil). Posojila, ki smo jih dobivali v (nemških) markah, (francoskih in švicarskih) frankih, itd. so obračunavali tako, kot da bi jih bili sprejeli v dolarjih. Ker pa je zdaj vrednost dolarja popolnoma drugačna kot takrat, ko smo podpisovali pogodbe o najemanju posojil, so naše zadolžitve *narasle za okoli 5 milijard dolarjev*. Lani so bili navedeni med drugim tudi podatki, da za štiri milijarde tristo milijonov dolarjev ni na voljo (uradne) dokumentacije ne samo o tem, za kaj so se ta posojila porabila, temveč tudi, *kdo je ta posojila splah najel*. Če potegnemo črto pod vsemi temi podatki, pride-mo do vsote 15,3 do 16,3 milijard dolarjev, ki jih moramo vrniti upnikom, medtem ko od tega, razen škode, nimamo ničesar... posebno če pomislimo, da bomo po raznih predračunih do leta 2000 morali vrniti zaradi izredno visokih obresti *okoli 70 milijard [bilijonov] dolarjev* (po trenutni menjavi 21 tisoč milijard dinarjev).“ (Uroš Bibič *Zakaj imamo toliko dolgov*, TELEKS, tednik za politiko, gospodarstvo, znanost in kulturo, Ljubljana, 13. junija 1985. Pisec je za temelj svojemu izračunu vzel uradni belgrajski podatek, da je jugoslovanski dolg tujini konec lanskega leta znašal 18 milijard dolarjev. To število so letos povečali na 22 milijard dolarjev. Ugledni holandski gospodarski dnevnik Handelsblad pa je že lani poročal, da se ta dolg SFRJ giblje med 39 in 40 milijardami dolarjev. TELEKS je 20. junija letos priobčil še eno razpravo o tej zadolžitvi z razpredelnico, ki kaže, da je SR Slovenija po zadolžitvi med šestimi jugoslovanskimi republikami na predzadnjem mestu. Od 18. milijard 984 milijon dolarjev vsega dolga SFRJ odpade na njo milijardo 480 milijonov dolarjev ali 12,82 odstotka. Se pravi, Slovenija bo do leta 2000 morala za ta svoj dolg plačati 12,82% od 70 milijard dolarjev ali 8 milijard 974 milijonov dolarjev - 2692 milijard 200 milijonov današnjih dinarjev).

(Kar je v oklepajih, so pojasnila in dopolnila pripravljalca te rubrike. P. K.).

SLOVENSKO DRŽAVO LAHKO KUPITE V TRSTU:

Libreria TERGESTE S. a. s.
di Liviana Biecheri & C.
Piazza Della Borsa, 15
TRIESTE

Tel.: (040) 64 980

in v Celovcu pri uredništvu tednika NEDELJA v posloplju Mohorjeve družbe.

Nadaljnje naslove bomo objavili naknadno.

O morali v politiki

V naših časih je zelo v modi govoriti in pisati o morali na splošno, o razkroju morale v zasebnem življenju, zlasti pa še o morali v javnem delovanju, v politiki. O njej govorijo predsedniki držav, ministri, ljudski predstavniki v parlamentih, filozofi razmišljajo o vzrokih rahljanja moralnih načel med ljudmi, seveda tudi duhovniki izpred oltarjev.

Če je beseda morala danes na jeziku tolikokrat in najrazličnejšim ljudem, zlasti pa še v javnem življenju najbolj vidnim, je nekje vzrok za to: namreč za odsotnost morale tam, kjer ta odsotnost najbolj pade v oči največjemu številu državljanov.

Sicer pa moralnosti nekega dejanja ni mogoče meriti z nobenim materialnim merilom, ne z metri, ne s kilogrami, ker sega le na notranje, duševno področje človekove osebe. Še tako blesteča in govorniško dovršena razglabljanja ali navadnemu zemljanu prikrita in nedostopna politična spletkarjenja ne morejo skriti ali zakrinkati odsotnosti morale oziroma nemoralnosti nekega dejanja ali stanja. Lady Macbeth je pač bila v zmoti, ko je trdila, da je za umivanje rok dovolj le nekaj polivov z vodo.

Politika se je tako z ozirom na svoj teoretični vidik kakor tudi glede na njeno praktično izvajanje, se pravi kot znanost in kot umetnost, rodila ali vsaj zorela skupaj oz. istočasno z moralo: z dejanskim uvajanjem v vsakdanje življenje določenih potrebnih političnih postopkov pa so se v življenju razširila in uveljavila tudi odgovarjajoča moralna načela.

Iz Svetega pisma stare zaveze nam je znano, da je pri judovskem ljudstvu vse politično življenje bilo podrejeno moralnim predpisom; lahko bi celo trdili, da sta morala in politika pri tem ljudstvu bili eno in isto; to pa brez ozira na mnoge kršitve božje volje in božjih zapovedi, kršitve, ki jih je Bog vedno kaznoval s težkimi kaznimi.

V stari Grčiji so si filozofi kot n. pr. Platon in Sokrates najbolj prizadevali, da bi moralo povzdignili v samostojno znanost, politiko pa utemeljili le kot njen specifičen del. To pa ni bil lahek posel, ker so sofistiki že prej uveljavili in razširili relativizem in nemoralnost. Aristotel je bil prvi, ki je trdil, da je politika le posebna veja etike.

Aristotel je učil, da je ljudstvo časovno pred poedincem oz. pred osamljenim posameznikom. Posameznik namreč ni nekaj samostojnega in neodvisnega in je zato njegov obstoj možen le v povezanosti z neko skupnostjo. Življenje v skupnosti pa je mogoče samo, če se v njej povezani poedinci eden do drugega in do skupnosti držijo določenih navad ali šeg. Čim se poedinec vključi v neko organizirano skupnost, deželo, mesto ali državo, mora priznati in privzeti šege in navade, t. j. moralni red te skupnosti. Organizirana skupnost pa pomeni politično organizacijo.

Iz tega je Aristotel izvajal odvisnost politike od morale, ker brez predhodnega priznanja nekih osnovnih moralnih načel ni mogoče niti organizirati, še manj pa ohraniti nobene trajne človeške skupnosti. Biti moralen je stvarim Grkom pomenilo isto kot živeti v skladu s šegami in navadami določene družbe, dežele ali mesta. Kdor je hotel take navade spremeniti ali odpraviti, je veljal za nemoralnega. Aristofanes je Sokrata obtožil nemoralnosti in je zato ta moral umreti.

MORALA V ZAPADNI KULTURI

V zapadni kulturi še danes ustaljeno pojmovanje morale se je razvijalo iz dveh tokov: judovskega in grškega. Za vse največje uspehe v razvoju kulture in civilizacije se mora Zapad zahvaliti dejstvu, da vsaj do novih zlaiciziranih teorij o gospodarstvu, politiki, kulturi, svobodi, sploh o pojmovanju človeka in njegovega odnosa do sveta ni niti v teoriji niti v vsakdanji politični praksi nikdar povsem ločil politike od morale. To priznanje prvenstva morale nad politiko pa ni last le katoliških pisateljev in znanstvenikov, ampak tudi takih, ki so odkriti nasprotniki katoliškega mišljenja.

Kadar kdo hoče prav posebno poudariti nemoralnost kake politike, jo navadno obsodi za machiavelistično. Z izrazom-machiavelizem- opisujemo neke vrste politično nemoralnost, politično delo brez kakršnihkoli moralnih obzirov. V resnici pa ni tako. Kdor bi namreč skrbno razčlenil in ocenil najvažnejše delo tega Florentinca, knjigo Il Principe, bi prišel do zaključka, da Machiavelli je namen ni bil nikdar ločiti politiko od morale in da je skoraj vsa svoja literarna in politična dela-tudi Il Principe!- pisal v neprestani zaskrbljenosti za njih moralno neoporečnost. Prebiral ga je tudi Napoleon Bonaparte, da bi se sam prepričal o Machiavellijevi skrbi za moralno višino svojih spisov. V svojih pripombah na robovih strani ga Napoleon neprestano dolži, da je "moralist", "pretenkovesten", "premalo drzen" ipd...

Priznati je treba, da so v knjigi Il Principe izrazi, ki niso ravno dokaz pisateljeve bogve kaj visoke morale, ne smemo pa pozabiti, da je to delo bilo napisano v časih, ko so se mnoge vede skušale otresti odvisnosti od nečesa: filozofija od teologije, fizika od metafizike, pravo od moralne teologije in kanonskega prava, glasba od liturgije, mesta od fevdalnih gospodov... Bila je namreč doba renesanse. Zdi se, da je Machiavelli zares hotel politiko formalno osvoboditi od morale -(menda ga zato imajo za ustanovitelja političnih ved, kar pa je dvomljivo!)-, nikjer pa ni dokazano, da bi v resnici politiko vsebinsko ločil od morale. Vemo, da je ta trditev sporna, bilo pa je potrebno omeniti Machiavellijev primer v dokaz, kako je tudi on dela v neprestani zaskrbljenosti za moralo, čeprav ga je precej krivično izročilo v ljudskem spominu po krivici obsodilo za nemoralnega in to se ga še danes drži.

NEMORALNI REŽIMI

Totalitarni režimi polpreteklosti, ki smo jih doživeli in preživeli v Evropi, so bili do zadnjega vlakna nemoralni. Bila sta to fašizem in nacizem, ki sta divjala tudi po slovenski zemlji. Nič manj kot prejšnja dva ni nemoralen komunizem, ki je v nekdanji carski Rusiji prišel na oblast leta 1917. In se je po drugi svetovni vojni raztegnil čez polovico Evrope. Vsi ti režimi so nemoralni ne zato, ker se njihovi glasniki-kadar se jim zdi potrebno!- ne bi tudi sklicevali na moralo, ampak zato, ker ima pojem morale zanje povsem drugačno, zapadni krščanski tradiciji povsem nasprotno vsebino. Danes velja to predsem za komunizem, ki je drugo svetovno vojno ne le preživel, ampak se po kratkovidnosti zapadnih zaveznikov celo razširil še na vse celine sveta.

Minister of State
Multiculturalism

Ministre d'État
Multiculturalisme

Dear Editor:

I was extremely pleased and honored when the Prime Minister of Canada appointed me Minister of State for Multiculturalism last month.

I wanted to take this opportunity to introduce myself to you and your readers, and to tell you briefly how excited I am to be taking on my new responsibilities.

Like many of your readers, I was born in another country. I came from Czechoslovakia in 1951. So I know what it's like to be a newcomer. I share with you the challenge of retaining my cultural heritage, while at the same time making the most of opportunities in Canadian society.

In my role as Minister of State for Multiculturalism, I view my mandate as the promotion of equality of opportunity for all Canadians, regardless of race, religion, cultural heritage or country of origin.

I look forward to meeting many of you over the coming months, and working with you to achieve these important goals.

Sincerely,

Otto Jelinek

Ottawa, Canada K1A 0M5

Buenos Aires, 3. julija 1985

Gospod
Vladimir Mauko
c/o Research Centre for
Slovenian Culture
P.O. Box 393, Station A
WILLOWDALE, Ont. M2N 5T1
Canada

Dragi gospod Mauko!

Iskrena hvala Vam za knjigo "Slovenia the land of co-operators", ki ste mi jo poslali po dr. Tinetu Duhu. Priznanje za to zanimivo in potrebno študijo gre tako dr. Čuješu, ki širi poznanje slovenske problematike v angleško govorečem svetu, kakor Vam ki omogočate izid publikacij v teko prikupni obliki.

Knjigo sem že izročil uredniku Svobodne Slovenije da ostane registriran njen izid tudi v našem tisku.

Zanima me, če imate namen razširiti knjigo tudi po Koroški in Tržaškem kjer bi bila morda dostopna tudi mlajši generaciji iz Slovenije, ki po večini razume angleško. Za marsikoga bo verjetno to edini način, da pride v stik z objektivnim prikazom naše narodne preteklosti.

Tako dr. Čuješu kakor Vam res lepa hvala za storjeno delo in prisrčen pozdrav.

M.K.
Rfo Colorado 312
1686 HURLINGHAM
Pcis. Bs.As.
Argentina

Meje izražanja...

Nadaljevanje s str. 1

ne samo dveh, ker bi tudi to že bile volitve-kandidatov z različnimi volilnimi programi. Obenem pa slovenskemu narodu polnijo možgane s pojmi kot so npr. "ljudska demokracija" ali tudi "diktatura proletariata". V isti sape se bahajo s slovenskemu narodu še nepoznano "svobodo" in z "diktaturo", ki je zanikanje vsake svobode.

To semantično zmešnjavo v pisanju in govorjenju naših dni politika še stopnjuje; to seveda namenoma. Zmedeno množico je namreč laže obvladati in obdržati v nevednosti in poslušnosti. Zato sekomunistična pa tudi še kaka druga stranka - izogiblje jasnih definicij, ki bi kdaj mogle delati preglavice.

Morda je kdo kdaj v mladih letih bral knjigo pravljic z naslovom: Alicija v čudežni deželi. (Napisal jo je pred več kot 100 leti Lewis Carrol - pisateljski psevdonom, s katerim se je podpisoval angleški pisatelj in matematik Charles Lutwidge Dodgson). Humpty-Dumpty, eden izmed pritlikavih spačkov, je jajce, ki govori in filozofira.

"Kadar rabim kako besedo," pravi Humpty-Dumpty Aliciji, "pomeni ta beseda natančno to, kar jaz hočem; nič več in nič manj".

"Vprašanje je" - podvomi Alicija, - "če je v tvoji moči doseči, da ena beseda pomeni toliko različnih stvari".

Bah... To je pa zelo enostavno", ki rezko odvrne čudno bitje. "Problem je samo v okolnosti, kdo je na oblasti, kdo ukazuje".

Vsi, ki govorijo o svobodi obveščanja oz. svobodi izražanja, nimajo vedno v mislih ene in iste stvari. Včasih je mišljenje posameznika lahko v odprtem nasprotju s splošno sprejeto vsebino rabljenega izraza.

Tudi v naši številčno majhni zdomski skupnosti se včasih zgodi, da se kdo čuti napadenega in zato osebno užaljenega zaradi rabljenega, največkrat pisanega oz. tiskanega izraza ali stavka, ki bi ga verjetno v le malenkostno drugačni formulaciji spregledal, mu ne bi "padel v oči" kot pravimo. Taki, večinoma nehoteni spodrsaljaji mnogokrat povzročijo nesporazume in celo preprire, ki v resnici nimajo nobene realne podlage.

Če torej hočemo izboljšati medsebojne (politične) odnose med posamezniki, bi morali najprej izboljšati jezik oz. politično izražanje. Besedam bi morali vrniti njih osnovni pomen; namesto abstrakcij in nejasnosti bi se morali vrniti k preprosti vsakdanji govorici. Tako bi vsa politična debata med nami postala bolj iskrena in manj zapletena.

Mednarodnopravni vidiki o pravici do samoodločbe narodov

Kakšni so vzroki, zaradi katerih se odločajo, ali se imajo pravico odločati narodi za narodno samostojnost — vzpostavitev lastne države — po sedanjih mednarodnih vidikih?

Ker smo Slovenci imeli v preteklosti tako malo prilik in še tiste smo tako žalostno zapravili, pogledjmo, kako je s tem vprašenjem danes: namreč z uveljavljanjem narodnih pravic pri ustanovitvi lastne države.

Za nami so ostale zamujene priložnosti 1848, 1916, 1945 leta, ker so nam po mnenju politologov in sociologov vedno manjkali glavni pogoji: *narodna zavest in iz nje izvirajoča zahteva po narodni državi*. Ni smo čutili potrebe po lastni državi, ker smo komaj dobro prebavili pojem naroda: triplemenski, troimenski narod prej, sedaj pa socialistično bratstvo in edinstvo, so nam tako zameglili pogled v bodočnost, da se celo danes še težko orientiramo in da niti nismo prepričani, da Slovenci sploh imamo pravico do samoodločbe.

Po sedaj veljavnih mednarodnih načelih imamo ne samo pravico, ampak tudi dolžnost do svoje suverenosti, od trenutka, ko se zavemo, da smo narod z lastno identiteto, drugačen od drugih, da nas tisti, s katerimi živimo (v skupni državi, dop. ur.), ogrožajo, da nas ovirajo pri razvoju, da o svoji usodi ne moremo odločati sami. Samoodločba je pogoj politične suverenosti, vse drugo je od nje odvisno. Da dosežemo politični status naroda — suverenost, ki je končni cilj družbe ali naroda, moramo vedeti, če smo po sedanjih mednarodnih vidikih upravičeni stopiti na pot samoodločbe, da svojo državo dosežemo.

Danes poznamo vrsto narodov, ki so si lastne države ustvarili v tem stoletju. V večini primerov gre za bivše kolonije, katerih prebivalci so v tem stoletju prišli do narodne samozavesti in, ki so po njej prišle do zahteve po lastni državi. Velik in pomemben dejavnik je pri tem bil jezik, še večji — zavest različnosti (drugačnosti) kulture, v sedanjih časih pa igra največjo vlogo ekonomska neodvisnost — zaradi izkoriščanja. Za naš primer veljajo vsi trije, poleg še drugih, ki so prav tako važni.

Oglejmo si, če imamo Slovenci po mednarodnopravnih vidikih pravico do samoodločitve, ker imamo, vsaj na papirju, že svojo republiko.

Da smo Slovenci še vedno samo objekt zgodovinskega dogajanja, je pokazala prva, kraljevska, kot tudi druga, komunistična Jugoslavija, in da bomo to ostali, če se v narodu samem ne zbudé sile, ki bodo zaobrile razvoj dogodkov, ni treba še posebej dokazovati. Le od časa do časa smo v naši zgodovini pričali preblikom, ki nam dokazujejo, da se razvoj lahko zaobrne. Eden takih preblikov se je zgodil leta 1948, ko je prišlo do preloma z Informbirjem, ki je za naš narod predstavljal neizmerno nevarnost, katere so se v prvi vrsti zavedli komunisti. Pred leti smo bili priče drugemu, ki so ga doma poimenovali „skupna vzgojna jedra“, katerih nevarnosti so se zavedli tako komunisti kot emigracija in jih odklonili, prvi morda še bolj odločno kot drugi. Pri tem ne omenjam slovenskih punktacij, ker niso pustile posledic, niti niso predstavljale množičnega narodnega podviga, ampak le linijo ene stranke, čeprav večinske.

Če vzamemo vprašanje jezika, vidimo, da imajo komunisti sami težave pri prikrivanju neenakopravnosti jezika v vojski, ki niso nastale sedaj, ampak so jih podedovali iz medvojnih let, ko so slovenski partizani zahtevali ne samo enakopravnost jezika, ampak celo uporabo samo slovenskega jezika na teritoriju Slovenije.

Prav tako so se dolga leta zelo pritoževali, ker se je glasilo komunistične stranke tiskalo samo v srbohorvaščini, ne pa tudi v slovenščini.

Po čl. 399 sedanje ustave imamo Slovenci res pravico do samoodločitve, vendar je ta člen vezan na odobritev federacije, kar se tiče osamosvojitve, priključitve ali razdelitve katerekoli jugoslovske republike. Da pride do tega, mora iniciativa priti od spodaj, torej ponovna sprememba ustave, kar v sedanjih razmerah onemogoča že preživeta ureditev države.

Vprašanje izkoriščanja in izrabljanja naroda po narodu, ki je tudi v sedanjih mednarodnopravnih teorijah upoštevano kot vzrok za samoodločitev in osamosvojitve še ni bilo obdelano kot zasluzi. Slovenci smo se tega zavedli precej pozno. Vprašanje programskih vzgojnih jeder je bilo časovno prej obravnavano in odklonjeno — zavedli smo se ga šele ob določbah o mejnih prehodih, čeprav je že ob prelomu z ZSSR prav najbolj poudarjeno in eno izmed temeljnih povodov preloma. Seveda je mejni polog bil samo drobec, ki je napolnil mero, sprožil plaz razmišljanj o pristojnostih slovenske vlade, ker druge republike tega problema niso poznale, ne imele. Slovence je zadel tem bolj, ker jim je rzagalil nemoč slovenske republike in vlade v Ljubljani. Vsa zadeva je bila odložena v Beogradu ob poniznem kimanju slovenskih komunistov v zvezni vladi in narod se je šele takrat zavedel, da je govorjenje o slovenski republiki nesmiselno, če je za prehoda na slovenski meji treba čakati administrativnih odlokov iz Beograda. Zraven tega pa za Slovence vprašanje mejnih prehodov ni bilo zastavljeno samo z ekonomskega stališča; utrpeli smo škodo tudi v kulturi, na izgubi prestiža, zamajala se je vera naših manjših v Italiji in Avstriji v matično državo, deževale so zahteve po ukinitvi pologa.

Ob vprašanju izkoriščanja se nam sama od sebe vsili primera med zadolženostjo slovenskega gospodarstva in drugih republik in mora nujno slediti zaključek, da Slo-

venija ne more in ni dolžna plačevati dolgov, ki so jih naredili drugi. Že tako je slovenski prispevek z gospodarsko zaostalim republikam in pokrajinam tako velik, da se lahko govori o izkoriščanju in uničevanju slovenskega gospodarstva: to je tudi eden izmed mednarodnopravnih vidikov, zaradi katerih ima narod pravico do samoodločbe in osamosvojitve. Če Slovenci, ki predstavljamo manj kot 10% prebivalstva Jugoslavije, s svojim izvozom ustvarjamo nad 36% trdih deviz iz Zapada, z njimi pa gospodarijo drugi, potem ni treba še posebej dokazovati potrebe po osamosvojitvi zaradi izkoriščanja.

Tega v mednarodnih odnosih ne moremo jemati le kot teoretično vprašanje, ampak kot „jus gentium“ v naravnem pravu, kjer je država kot človeška tvorba samo pripomoček k realizaciji poedinca in naroda. Ko država — federacija zaide v protislovja in na njih vztraja, je za izkoriščani narod edina rešitev odcepitev od tvorbe, ki mu preprečuje ali ovira njegovo realizacijo. Seveda ni samo Slovenija v takem položaju; podobno se dogaja tudi v najbolj demokratičnih državah kot je n. pr. Švica. Toda tam je na vladi demokratični režim, ki preprečuje in popravlja napake, med tem ko do tega v komunističnih državah še nikoli prišlo in ni verjetno, da bi kdaj sploh prišlo.

Zgodovinski razvoj družbenih oblik in odnošajev je v Sloveniji bil čisto drugačen kot v drugih jugoslovanskih republikah, za kar najdemo primerov že v preteklosti, še bolj pa izstopa to v sedanosti. Če smo Slovenci res narod z drugačno mentaliteto, z različnimi družbenimi oblikami, ker se je pokazalo vselej, kadar smo bili pred zgodovinskimi odločitvami, prav gotovo tudi to vpliva na prihodnost naroda, ki je tudi upoštevana v OZN. Vsebinska družbenih oblik je pogojena z zgodovino, ta pa nam dokazuje, da smo Slovenci razvili popolnoma drugačne družbene oblike in odnošaje med družbenimi dejavniki, kakor jih imajo drugi narodi. Stari komunisti se seveda tega zavedajo, vključno temu pa v praksi vztrajajo na odmrlih in že prseženih stalinističnih formah, med tem ko mlada generacija vidi tudi po komunistični dialektiki, da mora baza vplivati na nadgradbo, da narod v razvoju ne zastane. Za enkrat je zastal in le če se mladi generaciji posreči priti čez samoodločbo k antitezi sedanjega stanja, bomo Slovenci prišli do sinteze — rojstva narodne samostojnosti.

Da smo Slovenci prišli do trenutka, ko družbena, ekonomska, politična stvarnost nakazuje drugo pot — zgodovinsko in kulturno smo itak bili vedno naslonjeni na Zapad — kažejo dogodki doma, vprašanje pa je, v koliko imamo pravico do samoodločbe po mednarodnem pravu. To je precej jasno, kar se tiče kolonialnih narodov, kadar pa gre za narode v večnacionalnih državah, je poudarek bolj na posamezniku — individuumu — kot pa na narodu kot celoti. Načelno velja in si utira pot princip o temeljnih, neodtujljivih pravicah posameznika, obenem pa je v veljavi tudi princip o samoodločbi naroda, kadar se čuti ogroženega v svoji kulturi, jeziku, gospodarstvu, veri, enakopravnosti, skratka, v svojem obstoju, če mu grozi načrten ali nenačrten genocid.

Načrten genocid v slovenskem primeru nosi ime kolonizacije Slovenije, kar je implicitno priznано tudi v Krajgerjevem dolgoročnem načrtu gospodarske stabilizacije, ko govori o dotoku mladih sil iz drugih republik. Je to resnično načrtovani genocid slovenskega naroda, ki se skriva za pretvezo, da v Sloveniji ni več naravnega prirastka (ali ga tudi v bodoče ne bo? — op. ur.). Slovenski vladi torej niti ni prišlo na misel, da bi ustavila ali zajezila kolonizacijski val z juga, niti se mu ni skušala upreti. Poleg tega bi bilo zaman poskušati zaustaviti ga pri sedanjih federalističnih ureditvi.

Čudno neosveščenost pri teh ključnih vprašanjih slovenskega naroda so pokazali tudi slovenski kulturniki, ki so se v kulturi res postavili v obrambo slovenstva, niso pa opazili in pokazali, da obstoja izhod iz današnjega skoraj brezupnega stanja v politični osamosvojitvi, ki jo priznava tudi veljavno mednarodno pravo v primerih, kadar gre za gospodarsko izkoriščanje, kulturno zatiranje ali zapostavljanje, ogrožanje jezika, kolonizacijo, neupoštevanje samosvojih družbenih oblik, ideološko prisilo, raznarodovanje, ogrožanje narodnega bogastva, oviranje njegovega razvoja in individualnega prava. V mednarodnem pravu je upoštevano kolektivno in individualno pravo s pravico do samoodločbe, le da doma tega niso upoštevali, emigracija pa tudi ni hotela opaziti neizpolnjevanja te mednarodne pravice.

Od sedanje komunistične vlade vsekakor ne moremo veliko pričakovati, dokler bo slonela na meglenem internacionalizmu in puhli socialistični enotnosti tako različnih narodov, kot so po svoji preteklosti ravno jugoslovanski.

Država je svobodno združenje ljudi ali narodov v meddržavnem kontekstu, katere koncept pa se v času spreminja. Nove ideološke oblike zatiranje nastajajo prav tako kot države; če pa so te v službi tujih mednarodnih interesov, ima narod kot družbena enota ne le pravico ampak tudi dolžnost do odcepitve, da se tako ubrani umetni tvorbi, ki je država. V primeru Slovenije še ni razvidno, če bodo kulturniki prišli tako daleč in če jih (slovenska) vlada v tem spremljala še naprej. Vsekakor ne more računati na sodelovanje naroda pri teh vprašanjih.

Odbor za človečanske pravice pri OZN, ki nadzira izpolnjevanje mednarodnih dogovorov o državljanskih in človečanskih pravicah, bi se ob slovenskem primeru moral zamisliti in odločiti, seveda če bi predstavniki slovenskega naroda v domovini in emigracija v tujini imeli toliko razsodnosti in volje, da bi narodu doma predložili v pretres ta pereča vprašanja, če prav vemo, da v sedanjih razmerah od naroda doma ne moremo veliko pričakovati.

Trditve, da samoodločba ni izvedljiva, bi po sedanjih teorijah in praksi bila postavljena na glavo. Iskati poti do nje bi pa morala biti častna dolžnost tako matične domovine kot tudi nas v emigraciji, ki smo tudi del naroda, le s to veliko razliko, da živimo v svobodi in imamo zato še veliko več priložnosti in možnosti o tem svobodno razpravljati.

Za slovenske komuniste pa tudi ne bi bilo prvič, da bi bili primorani se odločiti: leta 1945, pred 45 leti so stali pred enako odgovorno odločitvijo, le da slovenski narod takrat (politično) ni bil toliko ogrožen, kot je danes. Za kar pa oni nosijo odgovornost.

Tragičnost naše dobe je v tem, da pravimo: „Sem napravil“, kadar govorimo o uspešnih akcijah; „Ste napravili“, ko govorimo o neuspelih; kadar pa iščemo, kdo se je zmotil, pa rečemo: „So ga polomili“. Nikdar pa ne čutimo nobene soodgovornosti čeprav smo — ste, so — bili pri dogajanjih soudeleženi, če že drugače ne pa vsaj pasivno.

Samoodločba v primeru Slovencev bi morala temeljiti na spoznanju, da nam je federativna Jugoslavija ekonomska, kulturno, versko, družbeno prav tako nevarna, kot so bile vse dosedanje državopolitične ureditve, v katere smo kdaj vstopili, če ne še bolj in da imamo po mednarodnopravno priznanih načelih vso pravico, po narodnih pa dolžnost, da se od nje osamosvojimo in tako rešimo, kar se še rešiti dá.

Tone Brulc

List iz arhiva Slovenske narodne zveze v Kanadi...

V tej številki je profesor na Antigoniški univerzi v Novi Škotski dr. Rudolf Čuješ prispeval odličan članek o svetih Bratih Cirilu in Metodu, ki ju je letos sedanjemu papežu Janezu Pavelu II. postavil za zaščitnika in priprošnjaka evropskih narodov. Pri tej odločitvi ga je verjetno prav posebno močno vodila misel na majhne slovanske narode vzhodne Evrope.

Ko sem ob nedavnem povratku iz Koroške in Primorske iskal nekatere zapiske v arhivih uredništva našega lista, mi je prišlo pod prste

orumenelo vabilo SNZ

ki vabi na izlet svoje prijatelje in somišljenike v Muskoko, točneje v mestece Gravenhurst, 100 km severno od Toronta, na stari cesti št. 11, na proslavo Ciril-Methodovega pred koncem junija, okresi, ko se dan obesi pred 33 leti. Isti letak sporoča, da bomo to priliko uporabili za obisk dveh Slovencev v TB bolnici, posebej našega prijatelja in znanca še iz italijanskih taborišč, našega J... Drugi Slovenec v tej bolnici, je bil čez 20 let tam, nekako že uslužbenec. Naš prijatelj J... pa se je ukvarjal s popraviljanjem radioaparata.

Bolnica je izdala dovoljenje, da nas je naš prijatelj lahko spremljal ves dan in da je lahko šel z nami na Ciril-Methodovo proslavo.

Predavanje o Ciril-Methodovski ideji je imel prvi predsednik J. E. Krekove za druge pred tedni ustanovljene v Torontu, dr. Rudolf Čuješ, ki je nad vse dobro odjeknilo med številnimi navzočimi. Po tistem pa smo se hladili pri jezeru, plavalji, sončili in — prijetno kramljali med seboj. Ta prilika razgovora je bila porabljena, da smo med drugim J... sporočili vse o ustanovitvi Slovenske kreditne zadruge. Na sestankih šoli sv. Michaela (St. Michael's College), kjer smo se sestajali vsako tretjo nedeljo v mesecu člani S. N. Z. (in iz teh sestankov se je razvil kasneje posebni takoimenovani in poznani „Discussion Club“ in še kasneje organizacija ki si je nadela „Research Centre for Slovenian Culture“ in izdala letos maja meseca v moji založbi J. E. Krekove hranilnice in zgodovino združništva na Slovenskem pred zadnjo svetovno vojno, ki jo je pripravil avtor in strokovnjak, dr. R. Čuješ z Antigoniške univerze.

Idejo o kreditni zvezi za Slovence je dobila takrat najprej gdč. Francka Zupančičeva (danes poročena Zierenfelt), ki je delala pri General Electric Co. v družbi drugih Slovencev enako navdruženih in so tam imeli zelo aktivno slično zadrugo. Zavzemala se je za to stvar močno in njena zamisel se je širila po načinu valov, ki jih povzročijo kamenček na gladini mirne vode. Na enem sestanku S. N. Z. smo preudarjali, da bi takšna zadruga nudila primerno mesto za prvo potrebo med drugimi tudi za našega prijatelja ki se zdravi v Muskoki. Spominjam se dobro, kako je Francka vedno opominjala na to misel, in da bo to mesto najprimernejše za našega prijatelja, ko pride kmalu med nas v Toronto.

In tako je ta ideja pognala korenine, in to smo našemu prijatelju takrat omenili in mu zagotovili, da bodo drugi pomagali, dokler se ne pozdravi in pride doli v Toronto, in da bo to mesto čakalo nanj.

Tako se je tudi kasneje zgodilo!

Ob slovesu — po Cirilmetodovski prireditvi, smo se večina razhajala z rosnimi očmi — težko je bilo slovo od dragega prijatelja. Predno smo se končno poslovili iz Gravenhursta, sem opazil, kot nekoč

Nadaljevanje na str. 14

O morali v politiki

Nadaljevanje s str. 4

Mussolini je svojim "črnim srajcam" mnogokrat ponavljal: "Naša doktrina je dejanje!" In v resnici je vsa fašistična pa tudi nacistična teorija bila skrčena na nekaj maloštevilnih, lahko razumljivih pravil in navodil za akcijo, katere najvišji cilj je bil: polastiti se oblasti, jo utrditi, povečati in obdržati!

Za Hitlerja je država bila predvsem rasna (plemenska!), ne pa moralna ustanova. Ni si mogoče predstavljati države tam, kjer prevladuje oboževanje osebnosti - "karizmatični voditelj!" - in je država najvišji dosegljiv smoter. Toda ta nacistična država je bila zgrajena na nemoralnih temeljih, kajti vsa nibelunška zborovanja v Nürnbergu, vsa taborišča smrti v Nemčiji sami in drugod po zasedeni Evropi, nasilno raznarodovanje narodov, ki so bili nemškemu rajhu napoti, kot npr. slovenska Koroška ali Spodnja Štajerska, streljanje talcev v zasedenih deželah, vse to je po božjih in človeških zakonih bilo ne le nemoralno, ampak iz zgolj človeškega vidika tudi barbarsko.

Vse, kar je bilo povedano o moralnosti oz. nemoralnosti fašizma in nacizma, velja v enaki meri tudi za marksizem v vseh njegovih variantah. Po Stalinski smrti so komunisti povsod, prav posebno pa še v Evropi mnogo razpravljali o odnosih marksizma do morale. Voditelji nekaterih komunističnih strank, npr. v Italiji, pa tudi v Nemčiji, Španiji in drugod so končno prišli do zaključka, da bi bilo ne le primerno ampak zaradi razmer celo nujno - namreč za razširjanje komunizma koristno! - vsaj za nekaj časa pustiti na cedilu Marksovo in Engelsovo odklonilno stališče do morale in se "vrniti k etiki". Nekateri dobromisleči, še bolj pa ideološko nedosledni evropski voditelji so jim šli na limanice, večinoma pa je takoj opozorila na možnost, da je ta "vrnitev k morali" bila čisto navadno taktiziranje, saj je bila v popolnem nasprotju z naravo komunizma: njegova najvidnejša karakteristika je namreč že od njegovih začetkov bila popolno pomanjkanje morale. Pri tem ni bilo razlike med sovjetskim "stalinizmom", evropskim "evrokomunizmom" ali kakršnokoli drugo varianto marksizma. S stališča krščanskega pojmovanja morale ta preobrat ni bil iskren, saj je eden izmed glavnih filozofskih principov komunizma ravno dosledno zanikanje vsake nadutnosti in duhovnosti, se pravi popoln materializem, čeprav je raba tega izraza ravno v marksizmu protislovna.

Z A S E B N A I N J A V N A M O R A L A, P O L I T I Č N I I N N A V A D N I Z L O Č I N I

V desetih božjih zapovedih, ki jih je Bog na Sinajski gori dal izraelskemu voditelju Mojzesu, so obsežni vsi temeljni zakoni, po katerih naj bi ljudje urejali po eni strani svoje odnose s Stvarnikom, po drugi pa življenje v organizirani človeški skupnosti. Dolžnosti do Boga so v prvih treh, v naslednjih sedmih pa so našteje dolžnosti posameznika do človeške družbe.

V teh kratkih desetih normah so zapopadena vsa moralna načela, na katerih je po pokristjanjenju rimskega imperija in po razširjenju krščanstva med barbarskimi narodi poganske Evrope bilo zgrajeno zasebno in javno, gospodarsko in kulturno življenje tako imenovanega Zapadnega sveta, tja do nastopa renesanse.

Če hoče kdo veljati za moralno neoporečnega pa ni dovolj, da moralna načela le javno zagovarja; mora jih tudi v zasebnem in javnem življenju izpolnjevati, po njih delati in živeti. Gre za to, kako pojmuje moralnost onih, katerim smo z izvrševanjem javne oblasti zaupali razpolaganje s stvarmi, ki so last skupnosti, posredno torej tudi vsakega posameznega člana skupnosti. Dekalog ne pozna dveh vrst moralnih načel, dveh vrst zapovedi: eno moralo za vladajoče, drugo za vladane. Zapoved-Ne kradi! - je samo ena zapoved, ista za kralje, predsednike držav, javne ali zasebne uradnike, za vse enaka, ker ni dvojne morale, zasebne in javne, ene milejše, druge strožje! Česar človek ne sme storiti, kadar nastopa v javnem življenju, v javni funkciji, tudi ne sme storiti kot zasebnik, za zaklenjenimi vrati svojega doma! Kršitev moralnih načel je še težja, kadar jo kdo zagreši pri izvrševanju katerekoli stopnje oblasti; manj težka je, če isto načelo krši zasebnik. Prestopek pa je težji iz dveh razlogov: pri izvrševanju oblasti storjeno kaznivo dejanje ima navadno težje posledice, razen tega pa je zločinec v manjši nevarnosti, ker se lahko skriva za svoje službeno mesto, svoj službeni položaj.

Kadar hoče kdo kako znano politično osebnost, morda političnega ali idejnega nasprotnika pred domačo ali tudi mednarodno javnostjo - odvisno, za koga gre - oškodovati ali onemogočiti, jo danes enostavno obdolži ali le osumi krivde za kako "navadno kaznivo dejanje", za "navadnega zločinca". Tak namreč v danes splošno veljavni pravni praksi zasluži strožjo kazen, kot pa, če bi njegov "zločin" bil kvalificiran kot "političen". Kot "političen" zločin tako kaznivo dejanje v današnjih časih morda niti ne bi bil kaznovan, gotovo pa z upoštevanjem večjih olajševalnih okoliščin; vsaj v mnogih državah, ki imajo političen zločin med sredstvi svoje politike.

Seveda je v obeh primerih bilo prekršeno isto moralno načelo, ista božja zapoved, isti kazenski zakon, npr. -Ne ubijaj! - Kdor ubija, je po logičnem umevanju zapovedi morilec, t.j. zločinec (po zakonu!) in tega dejstva ne spremeni okoliščina, da je ubijal iz določenih političnih ali ideoloških nagibov, ali pa npr. med pretepom, iz sovraštva ipd. Nagib za umor, npr. politično ali ideološko nasprotstvo, bi pravzaprav moral biti razlog za strožjo kvalifikacijo kaznivega dejanja, ali vsaj za obteževalno okoliščino.

Kot za vsako pravilo, so tudi za kršitve pozitivnih pravnih norm, božjih zapovedi in moralnih načel, ki urejajo mirno sožitje v človeški družbi, izjeme, katere pa so upravičene že po samem namenu zapovedi ali zakonske norme. Ne ubijaj! ni le negativna prepoved ubijanja, ampak je tudi pozitivna protizapoved: Brani svoje življenje! Ne pusti se ubiti! Človek ne sme ubijati, ne sme drugemu vzeti življenja, ima pa pravico in dolžnost svoje življenje braniti in v samoobrambi v skrajnem primeru napadalca tudi ubiti. To je sicer tudi umor, toda v obrambi lastnega življenja, ni pa zločin in ne kaznivo dejanje. Oblast, ki so ji zaupane vladne funkcije nad skupnostjo državljanov, ima iste oz. podobne pravice; je po moralnih in pisanih zakonih dolžna skrbeti za varnost družbe in poedincev, ki jo sestavljajo. Pa ne le pravico, ampak celo dolžnost, kajti obveznost moralnih načel ni odvisna od okoliščin, ali se prestopek zagreši na zasebni ali oblastveni ravni.

D O L Ž N O R A Z M E R J E D O N A S I L N E O B L A S T I

Partizanski uradni zgodovinar dr. Metod Mikuž v svojem Pregledu zgodovine narodnoosvobodilne vojne v Sloveniji piše, da je šmarnogorska partizanska skupina v torek 22. julija 1941. na cesti med Tacnom in Šmartnim (prav gotovo iz zasede! Op. pisca.) ubila tri izdajalce. To so po Mikuževem poročilu bili prvi partizanski streli; ta dan v Lj. rep. Sloveniji še danes proslavljajo kot "dan vstaje".

Treznemu in moralno uravnovešenemu človeku ni treba dokazovati, da je omenjeno dejanje bilo zločin, preišljen umor, s strani organizatorjev tega in vseh tisočev poznejših likvidacij še posebno kvalificiran, ker jih niso nikdar in nikjer svobodno izvoljeni predstavniki slovenskega naroda pooblastili odločati o življenju in smrti nikogar, ampak jih je postavila neka prav tako nikomur znana in od nikogar postavljena OF.

Kdo ima pravico v imenu naroda obsojati na smrt, ukazovati usmrtitve in ločiti ljudi v izdajalce in rodoljube, ne da bi prej dobil od vaščanov vasi, meščanov mest ali državljanov države po volji vseh ali vsaj večine na zakonit način podeljeno pooblastilo?

OF takega pristanka nikdar ni prosila, ga ji nihče nikdar ni dal in je zato od prvega trenutka nastopala proti volji ljudstva, nezakonito, vse to, kar ji je manjkalo, pa je nadomestila z nasiljem, z ustrahovanjem in z laganjem.

Nobena pravna ureditev ne more biti zgrajena na nemoralnih temeljih, zlasti ne na laži in prevari, na nasilju, na posamičnih in množičnih pokolih desetisočev idejnih in političnih nasprotnikov, ki so imeli prav tako pravico braniti svoja stališča kot so jo imeli partizani v OF oz. v KPS.

Sicer pa to vprašanje zasluži posebne obravnave.

Po mednarodnem vojnem pravu, ki ureja razmerje med vojaškimi in civilnimi sovražnimi zasedbenimi oblastmi in prebivalci zasedenega ozemlja niti Vaške straže pod italijansko zasedbo, niti Domobranci po kapitulaciji Italije niso bili nobeni kolaboracionalisti s sovražnikom, ampak čisto navadni policijski oddelki - v primeru Vaških straž celo namenoma skrajno slabo oboroženi in v gibanju na terenu omejeni, da ja ne bi preveč nadlegovali partizanov, - in jih je zasedbena oblast celo dolžna organizirati iz vrst domačega prebivalstva, da skrbijo za varnost življenja in imetja. Niti Vaške straže niti Domobranci v svojih vojaških akcijah niso nikoli prestopili mej Ljubljanske pokrajine, niti niso nikdar bili udeleženi v nobeni vojaški akciji proti zapadnim zaveznikom; bili so res samo policijska sila. Zato tudi niso mogli zagrešiti nobenega, po mednarodnem pravu kaznivega dejanja proti zavezniškim silam.

Partizani pa niso bili vojaška, državna organizacija, ampak dejansko oborožena roka KPS. In njihova borba ni bila osvobodilni boj, kot so ga sami imenovali, ampak socialna revolucija, kot smo jih slišali tuliti po dolenjskih gozdovih: "Slovenija rdeča, sovjetska bože ti!"

Tudi Edvard Kočbek, vodilni kristjan v OF, ki je že spočetka bil sprejet v slovensko komunistično vladno IOOF pravi v svojih pismih in razgovorih z Borisom Pahorjem: "....sklepam, da današnji vodilni kader Slovenije likvidacije domobrancev nima več za neizbežno revolucionarno nujnost, ampak za veliko politično napako". Že samo te kratke navedbe so dovolj, da vsak, kdor zna le malo logično misliti in sklepati, lahko iz tega razvidi, da v Sloveniji med leti 1941.-1945. ni bilo nobene "osvobodilne vojne" proti okupatorju ampak načrtno izvedena, slovenskemu narodu in zaveznikom izvrstno kamuflirana in zakrita "stalinistična" revolucija.

Nobena tajnost ne traja večno. Danes je že vse znano: slovenskemu narodu in partijcem strašna usoda domobrancev - zaveznikom, zlasti Angležem, ki so te naše tragedije sokrivi, je bila znana kmalu po izročitvi - v sami Sloveniji in vsem Slovincem, pristašem OF ali ne, pa sramotna resnica, da jih je KP s svojo OF in "narodnoosvobodilno borbo" prevarala tako, kot jih še v vsej slovenski zgodovini ni nihče, tudi največji sovražnik ne; razen, seveda, če vzamemo kot našega največjega narodnega sovražnika KPS - Komunistično partijo Slovenije. Tako vsaj kažejo njene "pridobitve" slovenskemu narodu.

Po tem kratkem in bežnem premišljevanju o vlogi etike v politiki bi se razsodnemu človeku vsililo vprašanje o zakonitosti oblasti. Kako je v tem oziru z oblastjo v Sloveniji? Ali je tam vlada zakonita ali ne? Je dosegla oblast z moralno neoporečnimi sredstvi? Nudi vsem državljanom svobodo, ki jo je obljubljala in so Slovenci prelili toliko krvi? Tudi in predvsem pa domobranci!

Namen ne posvečuje sredstev. Pa še ta je v NOB bil bistveno slab: vzeti slovenskemu narodu svobodo in ga zasužnjiti diktaturi proletariata! Vsak Slovenec, kjerkoli se že nahaja in je še ohranil vsaj malo razsodnosti in naravne logike, naj si na ta vprašanja sam odgovori!

Na peti strani torkove 58. številke Ameriške Domovine smo brali pripombo slovenskega urednika, da je slišal, kako je ob priliki Spominske svečanosti v clevelandski katedrali, jugoslovanski konzul skušal posredovati pri prevzvu škofu Pevcu, vendar brez uspeha. Naknadno sem zvedel iz verodostojnega vira, da je konzul svaril Prevzvišenega pred kakršnikoli omenjanjem pokola slovenskih domobrancev, ker bi to utegnilo imeti zelo neugodne posledice za katoliško Cerkev v Sloveniji.

Prevzvišeni škof Pevce je to grožnjo baje zavrnil s pripombo, da morja konzul lahko pove škofom v Sloveniji, kaj morajo ali o čem ne smejo pridigati, ne pa tukaj v svobodni Ameriki.

Če je vse to res, ali ne bi bil že čas, da nekdo po več kot treh mesecih obvesti o tem slovensko javnost?

V 15 deželah obiskuje ljudsko solo manj kot 50% solo obveznih otrok.

Samo Luxemburg in Norveška porabita za vzgojo večji odstotek bruto narodnega proizvoda kot

Kanada.

Kanadčani porabijo na osebo največ energije. Delni razlog je, ker ima večina Kanade mrzlo podnebje in dolge zime.

NOVICE

STEPINAC. Ena največjih blamaž pred svetovno javnostjo je bila obsodba kardinala. Obtožnica ga je težila z dejstvom kontaktov s Paveličevo vlado in s prisilnim spreobrnjanjem Srbov v katolicizem. Zagovor je bil enostaven, kontakti z NDH niso presegali dolžnega protokola med državo in cerkvijo in za Srbe je bilo dokazano, da je bilo to ena izmed možnosti rešiti si golo življenje. Ako je bila kaka sila, je bila s strani Srbov, ki so na silo hoteli menjati vero. Končno se je blamiral letos državni tožilec Blažič, ki je vodil proces proti Stepincu z izjavo, da bi se Stepinac lahko z malo več prilagodljivosti rešil procesa. Ko pokojni kardinal predstavlja simbol izgubljene svobode za hrvatski narod pa režim na vse kriplje skuša potrditi upravičenost njegove obsodbe. S padcem Stepinca bi namreč režim tudi našel neko opravičilo za grozno preganjanje cerkve med revolucijo in po revoluciji. Med tem ko Slovenci imamo 70 duhovnikov pobitih direktno ali indirektno po partiji, ima naš sosed Hrvaška nič manj ko 300 smrtnih žrtev med duhovniki. Vjesnik od 24. VII. takole začrta bodoče odnose s cerkvijo.

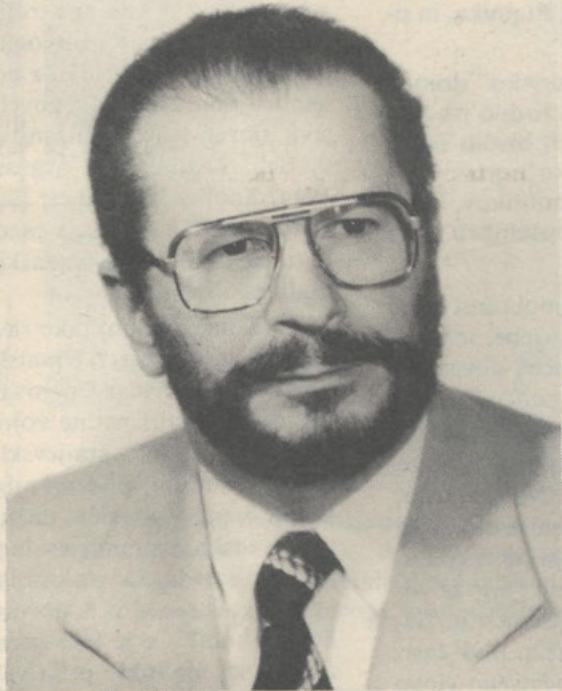
„Mora se priznati dejstvo družbenih odnosov in povezave med narodi SFRJ. Ko so bo to brez vsake rezerve priznalo, se bo šele moglo razgovarjati o vsemu. V tem absolutnem priznanju je najvažnejši element brez katerega ne bo šlo: to je eden izmed povojnih procesov. Stališče onih, ki dvomijo o pravilnosti procesa ni samo zagovor Stepinca, to je tudi negativen odnos do revolucije do NOB do današnje stvarnosti. (N. H. 16)

Povsem analogni slučaj imamo v Sloveniji. Krivda cerkve in še posebej Rožmana v letih 41/45 naj bi bil nek aksiom kdor tega ne prizna, je avtomatsko na napačni strani. Kot na Hrvaškem seveda tudi v Ljubljani partija ne prodre. Delovanje Rožmana med revolucijo je preveč poznano. Proces je bil tako slabo pripravljen, tako partijsko pobarvan, brez vsakih resnih obtožb in dokazov, da mora biti partiji žal, da ga je priredila. 8. 8. 85 so ustavili v Sloveniji proces radi vojnega hudodelstva proti 6 političnim emigrantom. Razlog naj bi bil, ker jih ne morejo zaslišati. Naj bi to bila prva lastovica nekakega streznjenja?

CENE: Zagreb junija 85: 1kg moke ND 60, dol. .30; pravol olje ND 1200, dol. 6-; Mešano olje ND 640, dol. 3,10; janjetine ND 800, dol. .60; liter bencin ND 120, dol. 0,60; mleko ND 350, dol. 1,75; elektrika za dva meseca minimalno (tudi brez porabe) ND 6 500, dol. 32,50. Ljudje so ogorčeni, celo v prvi Jugoslaviji je bilo življenje lažje, četudi brez TV, hladilnikov in avta. Režimu bi vsi skočili na vrat, samo ne vedo kako. Akademik Josip Vidmar pa govori, živimo razkošno zelo razkošno... Pri gornjih cenah, ki so povsem enake kanadskim ne

PALACE HOTEL

34170 GORIZIA (ITALY) - CORSO ITALIA N. 63 - TELEFONO N. (0481) 82166/7/8 - TELEX 461154 PAL GO I

Vinko LEVSTIK — hotelir
Včeraj v Rimu — danes v Gorici

Hotel je najlepši in največji v Gorici, ima 80 sob z naj sodobnejšo opremo, dva salona, restavracijo, taverno, kongresno dvorano in autoparking. Nahaja se v najlepši promenadni ulici, Corso Italia. Je prve kategorije in kljub temu so cene nizke in res vsem dosegljive. N. pr. samska soba s kopalnico, klimatsko napravo in televizijo stane borih 20 US dolarjev. Dvoposteljna pa 32 US dolarjev.

smemo pozabiti, da so povprečne plače v SFRJ samo dobrih 10% kanadskih in 20% avstrijskih ali italijanskih.

KAJ VSE SE komunisti prizadevajo? — Kot imamo Slovenci DRAGO, vsakoletni simpozij svobodne slovenske besede, tako imajo tudi Srbi v Kanadi Srpsko nacionalno akademijo. Letos so imeli v Toronto srbskega pisatelja Moma Kapora iz Jugoslavije. Ta osebnost je povsem podobna premnogim slovenskim kulturnikom, ki se posebno zadnje čase, upajo v mnogočem kritizirati preteklost in sedanost našega naroda, rezultat revolucije. Vsi ti kulturniki, ko po eni strani kritizirajo režim pa niti niso povsem pravi disidenti, ker zaradi strahu, oportunitizma, pozicije ne upajo povsem odkrito na dan z resnico. Naše novine, komunističnemu režimu prijazno glasilo, so strašno napadle ta obisk Kapore. Cela zadeva je nekaka grožnja in namig oblasti, da naj ukrenejo potrebno.

Zamera je v tem, da je Kapora bil obzirno kritičen do režima pri svojem predavanju v akademiji. Drugi večji greh pa je bil v tem, da je Kapora obiskal v Niagari Falls največjo srbsko prirediteljsko vsakega leta, srbski dan, kjer se zbirajo Srbi, ki niso pristaši komunističnega režima. Tretji greh Kapore in Srbske akademije pa je bilo njihova podpora članu Žarku Apiču, katerega velik greh je v tem, da kupuje, tiska in prodaja knjige vseh jugoslovanskih pisateljev, režimu zvestih in manj zvestih. Apiča označujejo kot negativen in razdiralen element, kateremu naj se prepove tako delovanje med našim narodom. Višek te gonje, ki kaže, da je stalinizem živ, pokažejo Naše Novine (Sept. 12, 85). V zahtevi Akademiji, da naj se

odpove povezavi s četniškim prvakom Momčilo Djujičem, kar zveni kot višek stalinizma, da akademija preneha sodelovati z osebami, ki so nasprotniki Jugoslavije. Z drugimi besedami, Akademija naj dela samo s komunisti! Zadeva te gonje je silno delikatna, obstoja nevarnost akcije komunističnega režima proti Kapori in Apiču.

IZ ČASA revolucije. V knjigi Srečanja s Stalinom, M. Djilas dvomi, da je bil Stalin agent Ochrane (Ruske tajne policije), kot je bilo mnogokrat omenjeno. Djilas pa trdi, da je zelo verjetno, da je Stalin indirektno denunciral pri carski policiji menjševike in druge nasprotnike boljševizma. V slovenski revoluciji so bili slovenski komunisti zvesti učenci Stalina. Denunciranje slovenskih demokratov okupatorjem posebno Italjanom je bilo na dnevnem redu. Višek je pa seveda bil denunciranje 600 bivših jugoslovanskih častnikov in podčastnikov v Ljubljani. Ker se niso odzvali osebnim pozivom, da se pridružijo partizanom, je OF (KPS) poslal vsem takim omahljivcem in potencialnim bodočim nasprotnikom pozivnice kar po pošti. Italjani so imeli lahko delo vse te ljudi odpeljati v Gonars.

DVOJNI TIR: Verska komisija v Sloveniji je aktivna. Ko v prvi Jugoslaviji ni bilo enega uradnika kaj šele ministrstva, ki bi delal na tem polju, je sedaj v Sloveniji v vsaki občini človek, ki je odgovoren za verska vprašanja. Naloga je, da vera in duhovniki počasi izgubljajo na vplivu. Ko po eni strani ta končni cilj ostane, po drugi strani ti funkcionarji z raznimi uslugami skušajo držati duhovnike na pravem tiru. Duhovnik, ki se omejuje na delitev zakramentov vozi dobro. Vsak

njegov poseg, ki bi bil bolj viden, posebno ako zajame lep del mladine pa je tabu. Tudi na diplomatskem polju režim skuša držati videz sodelovanja.

Vatikan stalno imenuje za Jugoslavijo nuncije italijanskega porekla. Ko gre za slovenske cerkvene probleme tu premnogokrat pride do interesnih konfliktov. To je bilo v veliko škodo slovenskemu narodu med obema vojnoma, in v dobi po končani revoluciji. Nuncij italijanskega porekla pri vsej objektivnosti ne more zatajiti svojega porekla in nujno v slovensko italijanski problematiki ne more biti 100% objektivni.

DOMAČA komunistična družinska revija Jana poroča v svoji 48. številki, nov. 84, da bo znašal zvezni (torej državni) proračun za 1985 leto 574 milijard novih dinarjev. „Federacija bo dobila največ denarja z zbiranjem temeljnega prometnega davka, s carinami, s taksami, itd.“ Poleg tega pa bo morala vsaka republika in obe pokrajini še posebej plačati pripadajoči delež. Na Slovenijo bo odpadlo 30 milijard dinarjev. Zanimivo je, da bo šlo od celotnega proračuna kar 356 milijard dinarjev za vojsko, kar znaša 62%. Za konec pravi člankar: „Zveznemu izvršnemu svetu (vlasti - n. op.) delegati najbolj zamerijo, ker si pri državnem proračunu ne prizadeva za stabilizacijo, saj so predvideni proračunski izdatki večji od načrtovane inflacije“. Izgleda torej, da delegati (poslanci) v parlamentu ne volijo in ne debatirajo, temveč samo kimajo. S poznejšo „zamerom“ si samo umivajo roke pred volilci, pred partijo so pa itak že „oprani“.

Koliko se samo na enem delu Slovenije dobi na carinskih datjavah, nam nakaže ljubljanski „Nedeljski dnevnik“ z dne 25. 4.

84. Člankar pove, da je na Slovenskih severnih mejnih prehodih leta 1983 prekoračilo mejo v obeh smereh 9 in pol milijonov potnikov („kar je za 20% manj kot leta 1982“), ki so na račun carine plačali 5 in pol milijard novih dinarjev. Ta denar je seveda šel v beograjsko centralno blagajno. (sb)

Sodnije delajo v SFRJ s polno paro. Največ je obsodb zaradi takozvane sovražne propagande na Hrvaškem in na Kosovem. Najbolj zanimiva je odsodba, dne 13. maja 85, v Tuzli: Branko Jurič, katoliški duhovnik je bil obsodjen na 40 dni zapora, češ, da je „spokorniku“, ki se je izpovedal greha preklinjanja Boga, svetoval, naj namesto Boga raje prekolne Tita in državo. Za oba teroristična procesa na Hrvaškem domnevajo, da je obtožba iz te izvita. Obtoženci so v enem od procesov povsem zanikali obtožbo in pokazali na krivca policijskega konfidenta, ki naj bi si v glavnem vse skupaj izmislil. Edino krivdo, ki so priznali, je bilo branje emigrantske literature.

Ob obletnici aretacije udeležencev sestanka v Beogradu v privatnem stanovanju so prizadeti dali oglas v Politiko in povabili vse udeležence k proslavi na grobu Radomira Radoviča, ki je pred letom v tej zadevi napravil samomor, ali pa ga je ubila OZNA.

V ARGENTINI, v Bs. Airesu je mladosten in poln energije vstopil ta mesec v sedemdesetletnico naš argentinski urednik našega lista g. dr. Martin DUH, rodوم iz Prekmurja, kjer je v krogu svoje družine in skupno s ga. Ivo slavil svoj rojstni dan.

Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo in uprava S. D. v Torontu. Bog te živi še na mnoga leta. Več o njem pa v enih prihodnjih številki!

Ubijanje mrtvih ob 40. obletnici slovenskega krvavega maja 1945

Ameriška Domovina je meseca maja, za štiridesetletnico slovenskega krvavega maja 1945, priobčila tri uvodnike z naslovom »Slovensko domobranstvo« (14., 17., 28. maja 1985). Njihov pisec najprej poudari, da nasprotuje proslavljanju konca druge svetovne vojne. Po njegovem bi za Slovence bilo bolje, če bi tega »plazu« spominskih slovesnosti ne bilo — zaradi vetrinjske tragedije in drugega bridkega. Toda ta plaz ga je prisilil, da ob tej priliki tudi on pove svoje.

Uvodničar v tem nima prav, ne na splošno in še manj v slovenskem primeru. Prav spomin na usodne politične tragedije in vojaške poraze je prenekateremu narodu bil spodbuda k nadaljnjemu boju za uresničenje upanja na dosego pravice, svobode in samostojnosti.

Jude na primer je nenehno obujanje sužnosti v Egiptu, razdejanja Jeruzalema pred 1900. leti, njihove razpršitve križem sveta, pa holocausta med zadnjo vojno nazadnje privedlo do lastne države, ko niso imeli niti pedi svoje zemlje, ne skupnega jezika.

Srbom sta njihova najhujša vojaška katastrofa v zgodovini, izgubljena bitka na Kosovu v 14. stoletju, ter mit kraljeviča Marka pomagala, da so neomajno, ob velikih žrtvah vztrajali v političnih in bojnih prizadevanjih za končno osvoboditev od Turkov in za državno samostojnost.

Poljakom poleg vsega drugega bridkega v njihovi preteklosti, zlasti pakt med Hitlerjem in Stalinom, ki jih je neštetič zasužnil pod dvema tujima gospodarjema, ter pokol tisočev v Katynu dajeta moč v sedanjem trdem in nevarnem boju za narodno pravico do svobodnega življenja.

Kaj bi ti narodi rekli, če bi

jim kateri njihovih politikov začel naročati, naj vse te strahotne, a konec vseh koncev za njihovo bodočnost le odrešilne tragedije pozabijo?

Po sodbi pisca omenjenih uvodnikov naj bi se samo Slovenci morali odreči spominu na največjo žaloigro v svojem stoletnem trdem, nikdar svobodnem obstanku na lastni zemlji sredi Evrope, ki je zanje vsaj za zdaj edino, četudi zgolj moralno orožje in opora za zagotovitev krvavo zasužnjene drugačne prihodnosti. Komu na ljubo in v čigavo korist? Mar za utišanje vesti rdečim krivcem naše narodne nesreče v maju 1945? Ali v podporo praznim upom nekaterih »politikov« v emigraciji, ki si obetajo doseči »narodno spravo« s totalitarnim režimom doma, čigar poglavarji prav zadnje čase vsako misel na to ali na kak političen kompromis vse neizprosneje zavračajo?

V takem duhu se tudi avtor zapisov v *Ameriški Domovini* sam nekam prisiljeno oddolži tej žalostni slovenski 40-letnici, a osupljivo čudno. Skušna namreč odgovornost za vse, kar se je v Ljubljanski pokrajini dogajalo pod nemško zasedbo od septembra 1943 do maja 1945, vreči na enega samega človeka — na umorjenega generala Leona Rupnika, ki je bil pod Nemci predsednik pokrajinske uprave za ta okupirani del Slovenije.

Pri tem se pisec sklicuje na en sam, docela osebni vir, na poročilo o tistih zmedenih časih, ki ga je v *Zborniku Svobodne Slovenije* (Argentina) leta 1965 priobčil rajni Miloš Stare. Mož je po smrti dr. Miha Kreka bil do lani predsednik Narodnega odbora za Slovenijo in načelnik Slovenske ljudske stranke v tujini. Svojih trditev o Rupniku in drugem ne podpre z nobe-

nim pisanim dokazom. Ne navaja nobenih krajev, datumov ter, razen v enem primeru, imen kakih prič, kar je celo za približen in površen prikaz naše, skoraj že polstoletne politične zgodovine premalo.

Ta odgovor na omenjene uvodnike bo zavrnil samo poglavitne Staretove in njegovega ponavljavca netočne ugotovitve, ki se tičejo domobranstva in generala Rupnika, in sicer zapovrstjo.

1. — Slovensko domobranstvo se je rodilo na pobudo nekaterih bivših častnikov kraljevske jugoslovanske vojske in politikov, ki so se za to sešli septembra 1943 v Ljubljani.

Ne drži! Domobranstvo je nastalo samo od sebe, se pravi iz stiske obupanega slovenskega ljudstva. Po padcu Turjaka in drugih svojih postojank so se preživeli vaški stražarji zatekli v Ljubljano. Ne na varno, temveč prosit Nemce orožja za nadaljevanje boja proti komunistični revoluciji ter za obrambo lastnih domov in življenja svojih družin. Bivši častniki so začeli vodstveno vlogo v domobranstvu šele, ko je nemško vojaško poveljstvo dovolilo organizirati prostovoljske pomožno-policijske oddelke pod slovenskim vojaškim vodstvom.

2. — Prvi organizatorji domobranstva, bivši častniki, pa so bili kmalu razrešeni in je vodstvo organizacije prevzel general Rupnik.

Ne drži! General Rupnik ni bil od Nemcev postavljen za poveljnika slovenskega domobranstva. Na to mesto je bil takoj v začetku imenovan bivši avstroogrski, potem jugoslovanski podpolkovnik Franc Krenner in je na njem ostal do konca. Rupnikov uradni položaj v domobranstvu je bil: prostovoljec z vpisno številko 1000. Šele proti koncu vojne je bil določen za njegovega inšpektorja, kar pa ni bilo kaka poveljstvena funkcija. Če so domobranci v generalu videli svojega vodnika, skoraj očeta, in to na nevoljo politikov in marsikoga v častniškem zboru, je povsem druga pesem, ki je strnjnosti, hrabrosti in uspešnosti te naše vojske vse prej kakor škodila.

3. — Večina domobrancev je cenila delo demokratičnih političnih strank in njihovih predstavnikov v inozemstvu.

Ne drži! Večina domobrancev je zavračala vmešavanje politikov v vojaške zadeve in organiziranje raznih zarot proti Rupniku. Kar se tiče dela slovenskih političnih zastopnikov v Angliji, ZDA in pozneje v Rimu, nista domobranstvo in slovensko ljudstvo doma nikoli bila

o njem pravilno poučeno. Vojaškom je bilo naročeno brezpogojno verjeti, kar so jim o tem resničnega ali neresničnega sporočali politiki.

Je bilo domobrantsko moštvo kdaj obveščeno o poskusih pogajanj za kompromis

z Osvobodilno fronto, do katerih je prišlo poleti 1944 v Rimu in najbrž že prej v Londonu? Si upa kdo trditi, da bi bil kateri domobranec odobral zloglasne govore dr. Alojzija Kuharja, povrh vsega duhovnika, po londonskem radiu sredi leta 1944? V njih je grozil domobrancem z uničenjem, če pri priči ne opuste boja proti komunizmu in se pridružio partizanom? Si kdo upa trditi, da se je en sam naš protikomunistični bojevnik strinjal z odletom Franca Snoja k poveljstvu slovenskega partizanstva v Beli Krajini 15. avgusta 1944? Snaj je bil minister Slovenske ljudske stranke v predin medvojnih jugoslovanskih kraljevskih vladah.

Sta Kuhar in Snaj tako ravnala na lastno pest? Hrvatski politični zgodovinar Dragovan Šepić, ki je štiri petine vojne prebil po raznih kraljevskih službah v tujini, piše v knjigi Vlada Ivana Šubašića, da sta ta slovenska zastopnika v inozemstvu storila, kar sta storila, »po dogovoru«. Po dogovoru koga s kom? Če je bilo tako, zakaj so politiki prikrivali resnico ljudstvu in domobranstvu, saj so baje imeli stalne zveze s svojimi na Zahodu? Morda bi raziskava te in podobnih dvojnih iger bila danes koristnejša kot posmrtno ugotavljanje Rupnikove resnične ali umišljene krivde za kar koli.

4. — Rupnik je visoko cenil Nemce zaradi njihovega izrednega vojaškega duha in je marsikateri korak storil pod neposrednim vplivom nemške udarnosti. Do konca je verjel v zmago nemškega orožja.

Odgovor: Rupnik v tem ni bil sam v Evropi. Nemce so zaradi njihovega vojaškega duha visoko cenili, in se jih še višje bali Britanec Chamberlain, Francoz Daladier in Mussolini, ter njihovi generali, poleg dosti drugih manjših z jugoslovanskimi vred. Prvi trije so pod neposrednim vplivom nemške udarnosti zagrešili za vse človeštvo usoden korak, ko so s Hitlerjem sklenili usodni »mirovni« dogovor v Münchnu — za uvod v drugo svetovno vojno.

Iz istega vzroka se je s Hitlerjem povezal Stalin, zraven še za uničenje Poljske in svobode baltskih narodov. Churchill se je silovito bal zmage nemškega orožja še vso pomlad leta 1945. Kdor ne verjame, naj bere spomine njegovega dolgoletnega tajnika, sira Johna Colvillea, z naslovom Winston Churchill and His Inner Circle (W.C. in njegov ožji krog).

5. — Rupnik je bil skrajno nerazpoložen do Anglosaksoncev.

Odgovor: Dobro razpoloženi do njih, če ne celo slepo zagledani vanje so bili samo slovenski in drugi lahkoverneži v Evropi, marsikateri od njih plačan z britanskim zlatom, ki so mislili, da se Anglosaksonci bojujejo za njihove, ne pa zgolj za svoje koristi. In so se, razen plačanih, vsi krvavo razočarali. Od Poljakov do Francozov in kar je vmes, s Slovenci vred. Rešila se je samo Španija, ker je general Franco trezno in zgolj v luči njenega blagra presojal Roosevelta in Churchilla, Hitlerja in Stalina. Tudi Rupnik se v svojem nezaupanju do njih ni motil. Uvodničar sam ne pokaže posebne simpatije do Anglosaksoncev, saj Angleže takoj v začetku trdo obsodi zaradi njihove sramotne prevare v zvezi z Vetrinjem.

6. — Ni še ovršena trditev (čigava?), da je bila domobrantska prisega (na ljubljanskem Stadionu 20. aprila 1944) ideja generala Rupnika, gotovo pa je, da jo je podprl s svojo avtoriteto.

Odgovor: Trditev ni bila ovršena, še manj pa je dokazana. Prisego so s svojo avtoriteto podprli tudi drugi vidni slovenski civilni in cerkveni zastopniki, navzoči med njo na Stadionu. General je bil kot predsednik uprave za Ljubljansko pokrajino podvržen volji in zapovedi nemških oblasti, oni drugi pa ne. Zaradi tega je Rupnik moral v korist Slovencev požreti marsikaj, kar se mu je osebno upiralo.

Prisega ni v ničemer vplivala na končno usodo domobran-

Nadaljevanje na str. 10.

Research Center for Slovenian Culture
naznanja
da je 2. junija izšla v angleščini knjiga z naslovom

SLOVENIJA — LAND OF COOPERATORS

ki jo je pripravil dr. Rudolf Čuješ,
profesor na St. Francis Xavier Univerzi
v Antigonishu v Novi Škotski.

Knjiga v glavnem popisuje zgodovino naše hranilnice in posojilnice J. Ev. Kreka in zgodovino zadružništva v Sloveniji pred zadnjo svetovno vojno. Priporočamo jo vsem, zlasti doraščajoči mladini v Kanadi in USA. Vsi, ki so stari od 14-18 let v Kanadi jo dobijo brezplačno, če pišejo na naslov R. C. or S. C.

in priložijo naročilnice potrjene rojstne podatke ter \$1 za zavojnino in poštino.

P. O. Box 393, Stn. A
Willowdale, Ont. M2N 5T1

Knjiga, v prikupni opremi stane \$5. Cena je minimalna in krije samo stroške, in tej je treba priložiti \$1 za poštino in zavojnino!

Research Centre for Slovenian Culture

Ga. dr. Lily Munro, ontarijski minister za državljanstvo in kulturo je govorila pred 300 etničnimi voditelji in člani etničnih časopisov 27. avg. 1985 na CNE kosilu. Foto: Rick Upton

31. avgusta 1985 je bil na občnem zboru društva TABOR - Z. S. P. B. - domobrancev, izvoljen za novega predsednika g. Ludvik Kolman iz Milwaukee, Wisconsin, USA. Čestitamo!

Naročnikom in prijateljem Slovenske Države v Argentini

Konzorcij bivše Smeri v Slovensko Državo je po združitvi s kanadsko Slovensko Državo sklenil to sedaj naše skupno glasilo Slovenskega državnega gibanja pošiljati ne le vsem dosedanjim naročnikom Smeri, ampak vključiti v krog naših bravcev tudi nove slovenske zdomce, ki do sedaj niti Smeri niti Slov. Države še niso sprejemali, ali pa jih morda niti niso poznali.

Vsi naročniki Smeri, ki so list prejeli od zaupnikov, bodo „Slovensko Državo“ dobivali in plačevali na isti način, dokler bo ta način razdeljevanja mogoč. Onim pa, ki so Smeri dobivali po pošti, tudi Slovensko Državo že pošiljamo po pošti. Tu smo zadnji dve številki razposlali po pošti - na ogled - nekaterim novim, ki do sedaj naših glasil še niso dobivali. Če kdo Slovenske Države ne namerava naročiti, naj jo v nepoškodovani ovojnici vrne pošti z opombo: **AL REMINENTE**.

Prejšnje naročnike Smeri, ki zdaj prejemajo Slov. Državo, pa tudi one, ki so se odločili postati naročniki od sedaj naprej, prosimo, naj skušajo čimprej poravnati naročnino, ki je navedena na str. 2 Slov. Države. Za celo leto 12 USA dol., za posamezno številko pa 1 USA dol. Po sklepu konzorcija bo naročnina v Argentini za posamezno številko 0,40 centavov, za vse leto pa 4,80 (4 avstrale in 80 centavov).

Kdor pošlje naročnino po pošti, lahko to naredi s poštno položnico na ime upravnika ali pa s čekom, tudi na ime upravnika. Naslov mora biti naslednji: Martin Duh, Calle 105 No. 4311, 1653 Villa Ballester.

Od plačevanja naročnine so izvzete revije in druge publikacije ki nam prihajajo v zameno.

Severnoameriški Slovenec v Argentini

Dr. Jože Velikonja se je zopet pojavil med nami. Dne 10. avgusta nam je govoril v Osrednjem slovenskem dnevu na R. Falconu. Že dolgo ni bila dvorana tako polno zasedena ko tokrat. Mnogo obrazov, katerih zlepa ne vidimo pri ostalih rednih sestankih, smo opazili. Dokaz, da je predavatelj oseba, ki zna ljudi pritegniti s poljudno, jasno razlago perečih vprašanj zdomstva, katerih se zaradi zunanega videza kar se da, skrbno izogibljemo.

Predavatelj se je spomnil s toplimi besedami prvih stikov s pokojnim Pavletom Rantom, ga prikazal kot neutrudljivega, nemirnega in požrtvovalnega delavca. Nato je prešel na, z leti vedno bolj kočljivo, izseljenko problematiko. Razvijal je svoje misli; Prištejmo 15 let. Koliko nas bo leta 2000 še ostalo živih, si lahko predstavljamo, in kakšna praznina bo nastala, če ne bomo odprli vrat novemu rodu? **(Odpreti vrata, da, toda ne komerkoli! Najbrž ne kakim janičarjem, ki bi spremenili slovenske domove v tuje klube, ampak rodu, vzgojenem v slovenskem narodnem duhu. Op. T. Š.)**

Pretrsi so nujno potrebni. Ni zadoščenja, če ostajamo pri zgrešenem mišljenju in okostenelih shemah. Spreminjanje je nujno. Potreben je dinamičen vzpon in odnos do mladine. **(Zamegljenosti mladine, zlasti pri mnogih sinovih vidnih javnih delavcev, političnega zdomstva, bi bilo vredno posvetiti več pozornosti. Op. T. Š.)** Ni daleč čas, ko bomo tudi mlajšim, ki zavzemajo odgovorna mesta v društvih in organizacijah, zmanjkal besedni zaklad in bodo morali sestavljati poročila tudi tukaj v Argentini v neslovenskem jeziku. **(V pomembni vrhunski organizaciji se je enkrat to že pripetilo, v nekaterih mladinskih odsekih, pa je občevanje in poročanje v španščini že skoraj udomačeno. Op. T. Š.)**

Nimamo nobenih dragocenih knjižnih izdaj s Koroške, Primorske, pa tudi ne iz Severne Amerike, Kanade, ni mogoče tu v Argentini dobiti. Dosegljivost takih knjig je vendar nujna! Zares škoda, da celo knjižne izdaje Kulturne akcije niso dosegljive ljudem, najbrž zaradi pomanjkljivega organiziranja propagande, obveščevanja in razpečevanja. Vsaka knjiga je malo pomembna, če ne more do ljudi. Tudi v Sloveniji oblasti še vedno nimajo smisla za kako kulturno izmenjavo.

O staronaseljencih ki so tudi Slovenci pred in po prvi svetovni vojni v Argentini, ne beremo nikjer v Svobodni Sloveniji. Edini rahli, bežni stiki z njimi, so pri procesijah **(dvakrat na leto op. T. Š.)**. Na splošno bodo težave vedno obstojale, dokler bo zdomstvo še pri življenju. Postopno prehajanje v drugo narodnost ni noben greh, je nujnost življenja v novi svet **(za pretapljanje v drug narod ali bolje rečeno za raznarodovanje že itak skrbijo posamezni nekrofilski kulturniki op. T. Š.)**. Zdomski Slovenci trošijo po nepotrebem energije za nevažne reči, namesto, da bi usmerili vso prizadevnost za uveljavljanje v svetu. Dodati je treba še, da so ustvarjalci v zdomstvu tudi tisti, ki pišejo v drugem jeziku. **(Kaj klavern soustvarjalec je tisti politični izseljenec, ki pozablja na svoje pravo poslanstvo in mu je poleg pisanja v tujem jeziku odveč vsaka pisana beseda v materinščini. Op. T. Š.)**

Slovenska žaloigra se pričinja že z davno izgubo narodne samostojnosti. Zaradi pokristjanjevanja smo Slovenci začeli izgubljati svojo zemljo z delitvijo med svetno in cerkveno gosposko. Primeri te zgodovinske žaloigre se prepletajo in vlečejo kot nit vsa zgodovinska obdobja do današnjih dni.

Podani obrisi so le nekatere misli dr. Velikonje. Žal, da se zaradi pozne ure, razgovor ni mogel dovolj razviti. Čeprav se v vsem z dr. Velikonjo ne strinjam, mu morem nekaj priznati med številnimi slovenskimi strokovnjaki v Severni Ameriki je skoraj edina osebnost, ki ma vsaj smisel za povezavo z zdomstvom dovezetna za sodbo in slovenstvo, čeprav veje iz nje tudi - amerikanizem.“

Tone Šušteršič

vemu sestavku sledita dva še ne objavljena dokumenta iz britanske diplomatske korespondence - poročilo prvega tajnika britanske ambasade v Pragi W. Barkerja (avgust 1945) o položaju na Češko-Slovaškem in poročilo britanskega konzula v Bratislavi J. A. Granta (18. junija 1947), v katerem poroča o svojem razgovoru s protestantskim škofom Fedorom Ruppeltdom. Izbrana bibliografija vsebuje samo dela Josepha Kirschbauma v angleščini, francoščini in nemščini.

KNJIGE IN REVIJE

DR. JOŽKO ŠAVLI, VENETI NAŠI DAVNI PREDNIKI? GLAS KOROTANA, leto 1985 - številka 10. Novi zbornik Glas Korotana, ki ga izdaja p. Ivan Tomažič na Dunaju, prinaša letos izredno važno zgodovinsko razpravo o zgodnji zgodovini oz. predzgodovini Slovencev. V Predgovoru omenja p. Tomažič protislovja, ki so v nemških delih o Slovencih. Nemški, pa tudi panslovanski in južnoslovanski zgodovinarji so razlagali zgodovino v smislu svojih ideologij in pri tem ustvarjali nevzdržne podmene, samo da jim ne bi bilo treba priznati samobitnosti slovenskega naroda. "Nedvomno lahko pravičen prikaz slovenske preteklosti vzbuja zavest vztrajanja v slovenstvu in opravičuje slovenski narodni ponos. To pa je bilo ravno tisto, kar so hotele idologije s pačenjem podobe slovenstva uničiti in napraviti iz slovenskega človeka voljno orodje potujčevanja. V veliki meri so tudi uspeli. Zato je čas, da se Slovenci zavemo, da smo v preteklosti sooblikovali evropsko kulturo. Narod, ki ne pozna svoje zgodovine, je kakor otrok brez očeta in zato v svoje življenju vedno nekaj pogreša."(22)

Razpravo samo je napisal dr. Jožko Šavli, ki je končal študije na ekonomski fakulteti v Ljubljani in doktoriral na Gospodarski univerzi na Dunaju. Sedaj poučuje v Državnem trgovskem zavodu s slovenskim jezikom v Gorici.

Stanislav J. Kirschbaum, ed., SLOVAK POLITICS. Essays on Slovak History in honour of Joseph M. Kirschbaum. Cleveland; Slovak Institute, 1983, 380 strani.

Arved Grebert. DR. JOZEF M. KIRSCHBAUM, POLITIK A DIPLOMAT. Köln: SUMC, 1984. Prva knjižica Politične knjižnice Svobodne Slovaške, ki jo ureja Koloman Murgas. 88 strani.

Med mnogimi prireditvami v proslavo sedemdesetletnice vodilne slovaške osebnosti in častnega člana SNZ dr. Jožefa Kirschbauma sta bili tudi dve knjižni izdaji. Prvo je uredil njegov sin Stanislav, ki je profesor družbenih ved v Torontu, drugo njegov šolski tovaris iz gimnazije in univerze kot tudi na slovaškem poslanstvu v Bernu dr. Arved Grebert. Po komunističnem prevzemu oblasti sta preživela nekaj let skupno v Ženevi. Kljub temu, da se je njuna pot pozneje ločila, sta si stalno dopisovala ter se tudi večkrat srečala na raznih slovaških sestankih in srečanjih v Evropi.

Slovak Politics je zbirka razprav raznih avtorjev. Uvodni prispevek (Charle Murin) oriše na kratko slavljenčevo vlogo v slovaškem političnem življenju, ostale razprave pa so razdeljene na štiri dele. Prvi se nanaša na dobo 1848 - 1918 kot iskanje možne rešitve. Edita Bosak podaja zanimivo sliko odnosov med Čehi in Slovaki v študentovski organizaciji Detvan (1882-1914), Susan Mikula pa razpravlja o Milanu Hodži in politiki moči. Drugi del obravnava iskanje sprejemljive rešitve (1918-1921). Manfred Alexander prikaže sliko Slovaške kot jo vsebujejo dokumenti nemškega zunanjega ministrstva. Razpravi je dodanih 20 dokumentov v nemščini, ki doslej še niso bili objavljeni. Stanislav Kirschbaum pa razpravlja o opozicijski politiki Slovaške ljudske stranke v dobi 1918-1938. Tretji del obsega dobo 1939 - 1945, ki je označena kot ohranjanje narodnih tradicij. Karin Schmid obravnava ustavo slovaške republike (1939-1945), Lisa Guarda Nardini politični program predsednika Tisa in Milan S. Durica zunanjo politiko slovaške republike. Četrti del (1945-1948) obravnava borbo za redefinicijo. Stanislav Kirschbaum razpravlja o uporih 1. 1944, František Vnuk pa češko-slovaške odnose v letih 1945-1948. Vnuko-

Nadaljevanje s str. 8

cev. Srbski četniki, ki so se z njimi zatekli na Koroško, niso prisegli nikomur, pa so bili prav tako poslani v smrt. Dostopni britanski dokumenti nikjer z besedo ne omenjajo prisege kot kakega vzroka za vrnitev domobrancev. In komu so prisegle množice slovenskih nevojakov, vrnjenih z vojaki vred?

Britanci med dolgim zasliševanjem generala Rupnika jeseni 1945 v Vidmu (Udine) prisege niti v misel niso vzeli, kaj šele, da bi mu jo bili šteli v zlo, kakor tudi ničesar drugega ne. V angleškem uradnem zapisniku o njegovi izročitvi titovcem januarja 1946 je v oklepaju zapisano, da je bil njegov primer za britanske vojaške oblasti še v tistem trenutku neodločen (undecided), kar pomeni, da niso bile prepričane o kaki njegovi krivdi. O tem je pred leti obširno pisala tudi *Ameriška Domovina*.

7. — Nerazumljivo je bilo, zakaj 13.000 domobrancev ni napadlo in uničilo črnomelske komunistične republike (v Beli krajini).

Odgovor: Če bi bilo po Rupnikovem, bi se bilo to zgodilo vsaj poleti 1944, a se ni smelo. Likvidacija te zadnje rdeče postojanke je preprečeval major Schumacher, zvezni častnik med slovenskim domobranstvom in nemškimi poveljstvom. Lahko, da je to počel po navodilih od zgoraj, lahko pa na svojo pest pod vplivom operne pevke Manje Mlejnikove, svoje priležnice in partijske vohunke, s katero mu je tovariško postregla Osvobodilna fronta. Ženska je poprej bila posteljna »drugarica« Gastonu Gambari, generalu fašistovske milice in požigalca slovenskih vasí. Po vojni je za to prejela eno najvišjih partizanskih odlikovanj. Schumacherja so domobranci pozneje sami likvidirali.

Spomladi leta 1944 so partizani napadli utrjeno postojanko primorske Narodne straže v Črnem vrhu nad Idrijo, na italijanski strani stare meje z Jugoslavijo. General Rupnik si je prizadel vse, da bi Nemci dovolili domobranecem iz Ljubljanske pokrajine iti reševati oblegance v Črnem vrhu. Dovoljenja ni bilo, vas in njeni branilci so bili uničeni. Oba primera postavljata na laž obrekovanje v omenjenih uvodnikih, da so Nemci Rupniku zaupali, domobranstvu pa ne. Zaupali niso ne enemu ne drugemu.

8. — V začetku leta 1945, piše Stare, se je pri njem oglasil rajni župnik Anton Merkun s prošnjo, naj bi dosegel, da bi vse slovenske vidne osebnosti podpisale spomenico na Hitlerja, naj da Slovincem samostojno državo po zgledu Slovaške. Stare je župnika pregovoril, da mu je pustil osnutek vloge in drugo sezgati, češ da bi bil tak korak narodno poguben.

Odgovor: Tudi za to trditev

ni drugega dokaza ko Staretova beseda. A tudi, če bi Rupnik bil za poskus take skrajne možnosti, ne bi bil med Slovenci prvi ne edini. O podobni začasni in zasilni rešitvi za Slovenijo v primeru razpada Jugoslavije zaradi njenega zapleta z vojno proti Nemčiji, je že poleti 1940 premišljal takratni nesporni politični vodnik slovenskega naroda in predsednik jugoslovanskega senata, dr. Anton Korošec. Misel na to možnost je tudi povedal nekaterim ljudem svojega zaupanja.

V zastopstvu, ki je šlo aprila 1941 prosit Hitlerjevo vojaško poveljstvo v Celju, naj bi Nemci priznali Sloveniji avtonomijo po slovaškem zgledu, Rupnika ni bilo. Pač pa je bil v njem kateri njegov poznejši nasprotnik.

Tudi ni bilo Rupnikovega zastopnika v odposlanstvu, ki je malo pred koncem vojne odrinilo iz Ljubljane v Zagreb ponujat Paveliču federacijo Slovenije z Neodvisno državo Hrvatsko. Pavelič je predlog odbil. Navzlic vsemu temu pa je edini Rupnik še danes osumljen takega domnevnega poskusa za rešitev Slovencev v skrajni sili in stiski, naj ga je že kdor koli prosil za to.

General Rupnik je mesto predsednika Ljubljanske pokrajine pod nemško zasedbo sprejel, ker so ga zastopniki vseh treh tedanjih slovenskih političnih strank, v prvi vrsti Staretove Slovenske ljudske, na moč rotili, naj se žrtvuje v korist lastnega trpečega naroda (in zanje). Zagotavljali so mu vso pomoč pri njegovem delu na tem mestu. General se je njihovim prošnjam vdal, čeprav je vedel, kaj s tem tvega zase. Na njegov sklep je odločilno vplivalo prigovarjanje ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana.

Politiki so žal to obljubo brž prelomili. Začeli so med sabo tekrovati za politično premoč v bodoči Sloveniji, katero so si zamišljali po vzorcu predvojnne. Poleg tega so se vrgli v spodkopavanje Rupnikove avtoritete v ljubljanski nekomunistični javnosti in domobranskem vodstvu, ki je postalo terišče raznih častniških zarot. Med moštvom in med podeželskim ljudstvom so taka prizadevanja jalovo spodletela.

A razpravljati o posledicah tega početja ni naloga pričujočega zavračanja neutemeljenih obtožb na generalov račun.

Urednik *Ameriške Domovine* je v pripombi k prvemu uvodniku o slovenskem domobranstvu pravilno poudaril, da vloga, ki so jo v slovenski sodobni zgodovini igrali Rupnik in druge vplivne osebnosti, še ni v celoti ocenjena, vsaj objektivno ne. Ni mogoče kakšno obdobje človeške zgodovine ali kakšno zgodovinsko osebnost kar izključiti iz nadaljnega raziskovanja, češ da zdaj že vse vemo in razumemo. Kaže, da hočejo nekateri

med nami to za vsako ceno preprečiti in objektivno zgodovino prehiteti z neutemeljenimi, brezdokaznimi osebnimi sodbami. Ne povedo pa, zakaj.

Spričo vsega tega je treba reči, da so se celo slovenski komunisti do generala Rupnika izkazali za bolj objektivne kakor pa tisti, za katere je nesel na prodaj svojo čast in glavo.

Leta 1980 je Cankarjeva založba v Ljubljani objavila drugo izdajo knjige Rupnikov proces, ki jo je po uradnih zapisnikih pripravil Dušan Željznov. Njeno jedro sestavlja dobesedni generalov zagovor pred vojnim sodiščem četrte jugoslovanske rdeče armade. V njem je general med drugim poudaril:

»Dvakratnemu italijanskemu nadzorstvu, vojaškemu in režimskemu (fašističnemu od aprila 1941 do septembra, 1943), kot tudi zelo pomanjkljivemu življenju, so se pridružile še strahotne bajke proti meni. Jasno je, da me je tako klevetanje bolelo, ker bi se bil za svojo osebno korist lahko stokrat ponemčuril, pohrvatil ali posrbil, pa tega nisem storil, ker sem bil vedno ponosen na to, da sem Slovenec, in sem si vedno prizadeval, da bi s svojimi skromnimi sposobnostmi in poštenim delom delal za narod. Kljub svoji simpatiji do nemškega naroda sem se pa vedno in brez vsake rezerve odkrito priznaval za Slovenca.

»Nekega dne, zdi se mi, da je bilo 14. septembra (1943), sem prejel od nemškega konzulata vabilo, naj se kot župan mesta Ljubljane udeležim sprejema vrhovnega komisarja za Jadransko Primorje in gauliterja Koroške, dr. Rainerja, na meji (Ljubljanske pokrajine). Povabil me je popoldne na razgovor v pokrajinsko upravo. Tam je bilo poleg nemških funkcionarjev tudi nekaj slovenskih (političnih?) osebnosti.

»Vrhovni komisar me je sprejel kot mnogo starejšega človeka in vojaka visokega ranga z izbrano pozornostjo. Potem me je z močnim poudarkom takole nagovoril:

»Gospod general, vem da ste neupogljiv Slovenec. In preden bova govorila dalje, vam izjavljam, da se krivice, storjene vašemu narodu 1941. leta, ne bodo nikoli več ponovile, temveč bo storjeno vse, da bo lahko svojo ljudsko individualnost razvijal dalje.«

»Vprašal me je, ali bi bil pripravljen sprejeti dolžnosti šefa pokrajinske uprave. Odgovoril sem: samo pod pogojem, da mi ne bodo postavljali ovir pri vračanju narodu njegove nacionalne zavesti.«

Kateri takratnih slovenskih politikov bi se bil nemškemu visokemu oblastniku in Hitlerjevemu osebnemu pooblaščenec drznil odgovoriti tako? Rupniku ta presenetljivi pogum danes priznavajo celo

komunisti, ki so ga dali obsoditi na smrt.

Željznov na drugem mestu piše:

»Ura je bila natančno 14:00 (4. septembra 1946), ko je avtomobil pripeljal na strelišče. Ko je (general Rupnik) stopil iz avtomobila, je mežikal v sončno svetlobo: »Ali so moja prošnja za pomilostitev ugodno rešili?« je vprašal navzoče tožilce, sodnike in zasliševalce. »Ne, sporočiti vam moramo, da so vašo prošnja za pomilostitev zavrnilo,« so povedali malce presenečenemu Rupniku. Nič se ni upiral, ko so ga vodili proti strelišču. Pa tudi oči mu niso zavezali.

»Sedem mladih knojevcev (KNOJ, Korpus narodne obrambe Jugoslavije, poznejša UDB) je že stalo v ravni vrsti in čakalo na ukaz. Ob 16:10 je zagrmela salva eksekucijskega voda. »Živel slovenski narod!« je bilo slišati poslednje besede nekdanjega generala jugoslovanske vojske Leona Rupnika. Rupnika je zadelo pet krogel: štiri v prsi, ena med njimi v srce, peta mu je prebila vrat...

»Ko človek danes prebira sodbo, se nehote vpraša, kako da so Rupnika ustrelili, Roesenerja in Hacina pa obesili. Obešenje tako v sodstvu kakor tudi med ljudmi šteje za nečastno, ponižujočo smrt za podla dejanja...«

Komunistični časnikar s tem prizna, zatrdno ne na svojo pest — da general Rupnik niti po prepričanju svojih najhujših nasprotnikov ni zagrešil nobenega sramotnega, narodno-izdajalskega dejanja. Tega ga zdaj dolže le tisti, ki imajo najmanj pravice do tega.

Takemu pisanju ob 40-letnici poslednje usode domobranstva in ob 39-letnici junaške smrti njegovega vodnika ni moč reči drugače ko ubijanje mrtvih.

Odpadli duhovnik dr. Metod Mikuž, bivši partizan in profesor za zgodovino tako imenovanega narodnoosvobodilnega boja na Kardeljevi univerzi v Ljubljani, je pred 25. leti za 10. zvezek Slovenskega biografskega leksikona (Akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana 1960) prispeval podatke o Rupnikovem življenju in vojaški karijeri. Njegovo delo med revolucijo je uradni komunistični zgodovinar ocenil takole:

»Ker je bila narodno osvobodilna borba od začetka tudi ljudska revolucija, Rupnikovega delovanja med vojno ne moremo šteti kot kvislinštvo, pač pa je bil Rupnik pravi kontrarevolucionar.«

To pomeni, da ga niti slovenski komunizem nima za narodnega izdajalca, temveč le za ideološkega in vojaškega nasprotnika. S sramoto izdaje ga skušajo štirideset let po njegovi smrti za slovenstvo obmetavati tisti, ki mu ne morejo odpustiti, da so ga slovensko ljudstvo in slovenski domobranci imeli radi, ter ga tisti od

njih, ki so preživeli grozo komunistične revolucije v Sloveniji, imajo složno radi še danes. Zaradi tega bo svetli spomin nanj živ, ko bodo njegovi sramotilci že zdavnaj in zaslužno utonili v pozabo.

(Ta odgovor je v *Ameriški Domovini* 16. in 23. julija 1985 priobčila Zveza društev slovenskih protikomunističnih borcev TABOR. Napisal ga je naš sodelni sodelavec g. Mirko Javornik. Pisec napada na rajnega generala Rupnika je dr. Ludovih Puš, stalni uvodničar clevelandskega lista in tajnik Slovenskega narodnega odbora v Argentini. Pod generalom Rupnikom je bil vodja informacijskega urada pri upravi Ljubljanske pokrajine, torej v nemški službi. Op. ur.)

Letter to the Editor ASSIMILATION BY FORCE

When reading about the sad life of Turks in Bulgaria (G/M, 7, 20) memory goes back in 1930. Our Slovenian and Croatian people in Istria, Trieste, Gorizia occupied by Italy were treated the same or even worse. Not less than 102.000 Slavic surnames were italianized by decree. Our languages were banned from public life, from the church and even from the cemetery. Over 100.000 people preferred to leave for foreign lands. Revenge in 1945 by communist forces of Tito was so cruel, and unnecessary.

Peter Urbanc
Secretary of Slovenian
National Committee
Globe and Mail, 20. 7. 85

Buenos Aires

DR. FILIP ŽAKELJ ZLATOMAŠNIK

V nedeljo 21. julija je daroval v slovenski cerkvi Marije Pomagaj zlato sv. mašo bivši ljubljanski vikar, vzgojitelj in pisatelj dr. Filip Žakelj. Jubilant je horjulski rojak in je najprej kaplanoval v Sostrem, potem pa bil prefekt v škofijskih zavodih. Po študijah v Praglji v Italiji, kjer se je poglobljal v bogoslovne vede, je leta 1947 v Argentini doktoriral na teološki fakulteti slovenskega begunskega semenišča. Jubilant je predsednik Južnoameriške Baragove zveze, je nekaj let urejeval revijo *Omnes unum* in je avtor številnih verskih in domobranskih knjig. Kljub 78 letom še vedno piše in pomaga v duhovniški službi v bližnji župniji.

Jubilantu ki že leta zelo rad sprejema „Smer“ in Slovensko Državo prijatelji z vsem srcem čestitamo!

Bivši domobranski častnik in vrnjenec iz Teharij, begunski rojak g. Debevec Lojze je v času proslav 40 letnice vetrinjske žaloigre predaval v San Justo o svoji rešitvi pred komunističnimi klavci. Govornik je zlasti ugajal z načelnim študijem o slovenskem domobranstvu, kar je presenetilo ne le starejše, temveč tudi mladino.

Pot slovenskega naroda se šele začinja...

Glavni val slovenskih emigrantov v Ameriko in predvsem v Pittsburgh in njega okolico, kjer živi danes okrog 60.000 prebivalcev slovenskega rodu, se je pričel okrog sredine 19. stoletja.

Razlika med to emigracijo in tisto po letu 1945 je bistvena. Prva je bila posledica gospodarskih razmer, ko so ljudje odhajali v novi svet "s trebuhom za kruhom," druga pa posledica totalitarnih, s krvjo prepojenih komunističnih diktatur, ko je cvet naroda, ki v ječi domovine ne bi mogel preživeti ter je zaradi neusahljive žeje po svobodi bil prisiljen iskati si novih domov po vseh kontinentih sveta.

Prvotni priseljenci so se predvsem naseljevali v krajih blizu tovarn in rudnikov, si ustanavljali slovenske fane, slovenska društva ter gradili slovenske domove, kjer so se po delu in praznikih zbirali ter si drug drugemu pomagali.

Cerkev Sv. Barbare v Bridgevillu in Sv. Tereze v Johnstevnu sta znani slovenski župniji v Pennsylvaniji. Prvotno so se Slovenci močno naselili v krajih kot so: Braddock, Canonsburg, Finleyville, Hackett, Herminie, Imperial, Lawrenceville, Library, Northside, Plum-Borough, Strabane, Sygan in še mnogih drugih naselbinah.

Pittsburgh obhaja letos naslednje obletnice: 88. obletnica slovenske cerkve Marijinega Vnebovzeta na 57. cesti v Lawrenceville ter 53. obletnica Slovenskega Doma istotam. 38. obletnica Slovenskega Radio Programa ter 28. obletnica Tamburaškega zbora in orkestra in 29. obletnica prvega Pittsburgh Folk Festivala s 24. obletnico slovenske udeležbe na njem, ki se je pričelo in nadaljevalo 20 let pod vodstvom Slovencev dobro poznane pevke in kulturne delavke Violet Ruparčič z zavidljivim uspehom. Pred dvema leti je to vodstvo prevzel Frank Kalik, brez dvoma njen najsposobnejši naslednik.

K.S.K.J. (Kranjska Slovenska Katoliška Jednota) je bila ustanovljena leta 1894. Beseda "Kranjska" se tukaj uradno uporablja kot pridevnik.

A.F.U. (American Fraternal Union) ustanovljena 1898.

S.N.P.J. (Slovenska Narodna Podporna Jednota) pa leta 1904.

et Impera" razdeljena na Štajersko, Gorenjsko, Dolenjsko, Notranjsko, Primorsko ter centralni del Slovenije -- Kranjsko. Zato je v vsakdanji rabi za Slovenijo prevladoval izraz "Kranjska". Od tod tudi spačenka "Krainish" in "Granish". Celo par primerov iz Prešernovega pisanja:

"Kranjski v obupu zapustil si svet..."
(V spomin Andreja Smoleta)

"Smo poštene me Kranjice,
vsak sleparček ni za nas.
Me pa hočmo bit ženice,
ljubce ne za kartek čas..."
(Od železne ceste)

"Vremena bodo Kranjcem se zjasnila..."

Malenkostna jugoslovanska komunistična partija, ki se je s pomočjo sovjetske armade in proti volji jugoslovanskih narodov polastila oblasti, se ni zadovoljila z najstrašnejšim bratomorom v petnajststoletni zgodovini slovenskega naroda, ampak načrtno nadaljuje z raznarodovanjem slovenskega naroda. Ne samo, da je na mirovni konferenci prodala Koroško in Primorsko, temveč skuša uničiti narodno in versko zaveden narod s priseljevanjem 'južne brače' v našo ljubljeno domovino.

Čas je, da Slovenci v svobodnem svetu in tudi doma storim vse, da nas najde čas v odločilnem trenutku pripravljene pokazati svojemu narodu in drugim, da smo Slovenci vredni živeti kot svobodni narod pod svobodnim soncem in kakor drugim narodom tega ne zanikamo, tudi od njih to zahtevamo.

SLOVENSKA NARODNA IN DRŽAVNA ZAVEST RASTE
IN SE ŠIRI DOMA IN PO SVETU...

Zadnja leta je zajel Ameriko novi duh, duh vprašanja resničnosti in provokativnosti ameriškega naroda. Če je narod množica ljudi s skupnim jezikom, skupno vero, kulturo, zgodovino, skupnimi običaji in tradicijami, skupnimi političnimi aspiracijami itd., potem so Združene Države v resnici le kulturno pluralistični "Mozaik narodov" ali "Narod narodov".

Vskladu s to idejo so se različne narodnosti začele otresati kompleksa manjvrednosti in v njih srcih se je začel vzbujati ponos na njihovo prvotno domovino, domovino staršev, dedov in pradedov, ki so iz gospodarskih ali političnih razlogov prišli v Novo domovino.

V Pittsburghu in okolici se je začelo

Romanje v Midland

Dragi romarji!

Letos imamo kar dva razloga, da smo tukaj - obhajamo dve obletnici; prva je 40-letnica Vetrinja in strašnega pokola, ki mu je sledil; drugi je 10-letnica, kar smo na tem kraju kanadskih mučencev postavili slovenski spominski križ, da se lažje spominjamo naših mučenih bratov.

O 40 letnici smo letos že toliko slišali in brali, da bo marsikaj le ponovitev besed, ki so bile tu ali tam že izrečene ali zapisane. Po vsem, v svobodnem svetu, kjer človekova misel še ni vkovana v suženjske vezi te ali one partije, ampak še lahko meri daljave in se dviga v višine, je bilo toliko sv. maš, proslav, molitev in drugih spominov, da imam vtis, da so bile misli Slovencev z vseh celin letos še posebej doma in je oživela pomlad iz leta 1945. Tudi v domovini ni bilo dosti drugače, obletnica je bila le skrita v globini mnogih src. Partija je dolgo upala, da bo z molkom in prepovedjo govoriti o tisočih, ki so bili brez sodbe pomorjeni, za vedno izbrisala njihov spomin. Iz časopisov in ustnih poročil vemo, da v Sloveniji vre kot pred viharjem, ker narod zahteva odgovor o revoluciji in tudi že kazni za vse, ki so v tem satanskem klanju povzročili toliko gorja in nedolžnih žrtev.

Samo partija in razni koristolovci tudi zdaj še vedno ponavljajo stare obrabljene fraze o izdajalcih in zločincih, za katere vedo, da jih nikoli nikjer ni bilo. V Sloveniji je bila resnični izdajalec samo Partija, ki je za tuje koristi začela revolucijo proti veliki večini naroda. Izdajalce, o katerih govore že 45 let, je KP naredila sama. že takoj v začetku, ko je nekaj španskih borcev, mednarodnih revolucionarjev izkoristilo zmeho vojne in tuje okupacije, izrabilo svobodoljubna narodna čustva in oklicala „boj za svobodo“ pod lažno krinko OF. V resnici se je posluževala prav vseh sredstev: laži, izdajanja najbolj zavednih Slovencev okupatorju, ropanja, mučenja in množičnih umorov - vse pa, ki so ta teror odklonili, oklicala za narodne izdajalce. Tako je miroljubni, verni in pošteni slovenski narod kar čez noč postal narod izdajalcev in zločincev. V tisti težki uri je narod naredil vse, kar je mogel, da se tega tujega zla reši in se ohrani pri življenju. Viden znak te volje do življenja so bile Vaške straže in Slovensko domobranstvo. Kaj je bil njihov namen, povedo imena sama. Marsikatero gorje je bilo omiljeno, marsikatero življenje ohranjeno. Več v dneh sovražne okupacije in po komunistih zažgane revolucije narod ni mogel storiti. Toda

Nadaljevanje na str. 12

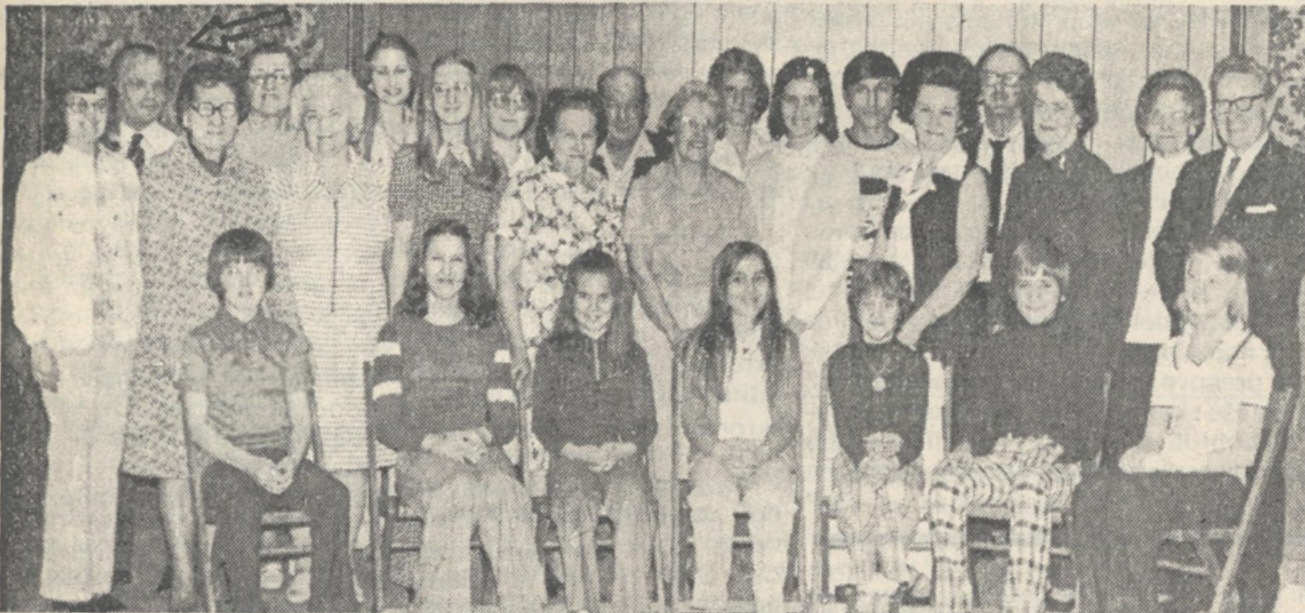
Dvorane slovenskih društev, privatni domovi kakor tudi univerze so center tega novega prebujenja narodne zavesti. Tečaje ne obiskujejo le Slovenci prve, druge, tretje generacije, ampak tudi priadniki drugih narodnosti, ki zive v slovenskih naselbinah ter bi se radi pričuli jeziku teh, s katerimi so v vsakdanjem stiku, ter jih spoštujejo zaradi njihove poštenosti, delavnosti ter njih življenjskega optimizma. Po dve ali triurnem studiju slovenske pesem in glasba, ki je zajela vso Ameriko (orkestri vseh narodnosti igrajo predvsem slovenske melodije), zadoni ter odmeva pozno v noč....

Ti tečaji, ki jih že nad 10 let vodi poleg svoje redne profesorske službe Dr. Jože Planinšič, so bili do sedaj v sledečih naselbinah: Ambridge, Allegheny Community College, "Gostilna Kacin", Hackett, Herminie, Imperial, Jeannette, Library, Finleyville, Plum-Borough, Strabane, Lawrenceville, University of Pittsburgh in West Moreland Community College.

Ob zaključku tečaja obiskovalci prirede banket, ki se ga poleg članov tečaja udeležijo tudi njih sorodniki, gosti ter krajevni politični predstavniki ki se ne morejo načuditi tej naraščajoči slovenski narodni in državni zavesti. Vodja tečaja predstavi udeležencem v govoru zgodovinsko vlogo slovenskega naroda na tem najvažnejšem križišču Evrope z edinstvenim zemljepisnim položajem, kjer se srečajo germanska, romanska in slovanska kultura in njih tri različne jezikovne skupine.

Res močan si slovenski narod! Tisoč petsto let že krvaviš, a izkravel nisi! In danes po vseh kontinentih rase in se širi narodna in državna zavest ter nezlomljiva volja po svobodi in suverenosti.....

Planinšič
Planinšič

Obiskovalci slovenskega tečaja v Strabane — PA. in njih vodja dr. J. Planinšič

"DIVIDE ET IMPERA" POLITIKA SLOVENSKEGA NARODA SE NADALJUJE

Pod starim avstrijskim sistemom, katerega del smo bili tudi Slovenci do konca prve svetovne vojne, je bila današnja Slovenija po načelu "Divide

organiziranje slovenskih tečajev. Slovenske dvorane so se napolnile in z navdušenjem so poslušali predavanja o bogati slovenski kulturni in politični zgodovini, njih običajih, pesmi ter tudi z zanimanjem in navdušenjem študirali slovenski jezik.

Romanje v Midland...

Nadaljevanje s str. 11

v načrtih velesil ni bilo, da bi si mali narodi izbirali svojo pot. Prezrli so vse trpljenje, pozabili na obljube ter pogazili vse upe ponižanih in trpečih in na kos papirja potegnili črto vplivnih področij, s čimer so si po načelu 50/50 razdelili Evropo. Vse drugo je bilo zanaprej brez pomena, usoda malih narodov je bila zapečatenata. Važno in politično edino logično ostane, da na tej zemeljski krtini živita dva različna partnerja se pravi: bogati materialistični zapad nujno potrebuje razbičani slovanski vzhod. Mali narodi

bodo v tem prerivanju vedno le samo drobiž za plačevanje računov tistih, ki od časa do časa začutijo potrebo, da spremenijo politično lice sveta. Hrepenenje po svobodi in enakosti, nima pri vsem tem nič zraven; to so le vnaprej inscinirani nemiri, ki naj opravičijo valove novih krivic, zato sem prepričan, da bo poravnanje te velike hudobije moralo priti od zgoraj.

Na žalost je tudi naš narod med temi nesrečniki, saj je med najmanjšimi na svetu. Že 14 stoletij upa v svobodo, ki se umika kot mavrica. S tem pa ni rečeno, da se je temu upanju odpovedal. Se ni! Tudi danes ne, ko mu jugopartija izkopava korenine jezika in kulture, potem ko mu je pred 40 leti polomila cvetoče veje mladega rodu. Vsa stoletja je bil hlapec tujcu, večino tega stoletja pa je suženj lastnemu bratu slovanske krvi.

Klub temu naš narod hoče živeti. Še ima vero vase, tisto trdno vero, ki ga je na tem prepihu Evrope ohranjala 14 stoletij. Zdi se, da se je te vere vase s pomlajeno silo ponovno zavedel prav zdaj, ko mu po zaslugi „bratov in tovarišev“ že klenkavček poje zadnjo pesem. Tega prebujenja se partija zaveda in se ga boji. Pravilno je nekdo zapisal v Slovenski državi, da se partija ob proslavah 40-letnice ni vedela kam dati. Zatožna klop, na kateri se je zdaj partija znašla, ni kraj počitka, ko mladi rod od vseh strani pije in zahteva obračun o veliki laži, ki je pognala v tek krvavo revolucijo, zdaj pa že 40 let hudovno in materialno uničuje naš narod.

V tej veliki stiski nam je ostal samo še pogled na križ in vera v Boga. Križ je pred več kot 11 stoletji našim pradedom prižgal luč upanja v svobodo, s tem upanjem so se otepal tujca do današnjih dni. Ista misel je navdajala tudi nas, ko smo pred 10 leti postavili ta spominski križ v spomin na vse hudo, česar ne more povedati nobena beseda in ne izraziti še tako veličastna proslava. Križ nista samo dva na počez zbita kosa lesa, križ bi moral biti za vsakega kristjana začetek in konec vsega njegovega življenja. Križ je dopolnitev zapovedi: veruj, spoštuj, ne ubijaj, ne nečistuj, ne kradi! Te za-

povedi so človeštvo razklale na dvoje, v one, ki jim slede in tiste, ki ne marajo služiti. Križ je postavilo sovražstvo pekla pa je po božji dobroti postal vir vse ljubezni. Čeprav je znak največjega ponižanja, je obenem tudi znamenje neskončnega poveljanja. V križu je obseženo vse, kajti od velikega petka do velike nedelje je dosti časa in veliko prostora. V senci tega križa so vsi rodovi vseh časov, vsakemu pa je v padec ali vstajenje. Vsak človek ali narod mora nositi svoj križ, rad ali nerad. Tudi Slovenci nosimo svoj težki križ. Včasih se komu od nas zdi, da je moj ali tvoj osebni križ najtežji, toda mi vsi skupaj ne nosimo teže, katero je nosil vsak od deset in deset tisočev naših bratov in sestra, ki so umirali v tem večnem boju med dobrim in zlom. In če komu naše slovenske številke (nad 30 tisoč žrtev) niso dovolj, da bi stopil z ograje, s katere se vidi na obe strani, naj pomisli, da je komunizem v boju za oblast uničil že na milijone ljudi. Koliko pa jih v to približno številko ni všteti! In v grob še padaja žrtve...

Ob tej grozni številki človeške hudobije res ne moremo drugega kot pogledati na križ in pasti na kolena. Ostanje nam samo les križa in Tisti, ki je na njem umrl, še prej pa vse odpustil. Zgled nam je dal: ne samo pozabiti, odpustil je naše dolge. Odpuščati moramo tudi mi, prav vse, pa naj bo še tako težko. Naši bratje (prepričan sem, da je med njimi mnogo mučencev) so iz srca odpuščali svojim rabljem. V miru so dokončali pot in šli v svojo slavo, katere jim ne bo umazal ali uničil nihče, njihova žrtev pa je seme lepše bodočnosti. Morda bo uprav ta velika žrtev cena za svobodo, po kateri naš rod hrepeni že toliko stoletij. Vsa je v božjih rokah in načrtih, toda kar se zadnja leta v domovini godi, je znak, da žrtve niso bile zaman. Narodna sprava, s priznanjem krivde in kesanjem, kar zaenkrat odklanjajo samo še komunisti, je še vedno prvi pogoj za lepšo bodočnost. Ta narodna sprava je že na delu in se razrašča kot gorčično zrno v evangeliju. Laž in sovražstvo sta prišla po krivdi nas vseh, ker smo bili preveč na-pol, vse in nič. Rešeni bomo tega zla, ko bomo postali celi ljudje, ko ne bomo samo poslušalci besede, ampak bomo resnico oznanjali in po njej tudi živeli. Pozabimo na medsebojne razlike in pomislimo, da so naši bratje iz ljubezni do svojih družin in domov žrtvovali svoja mlada življenja. Potrudimo se, da bomo ob spominu nanje s tega romanja odhajali boljši ljudje, ki ne bomo poznali samo sebe, ampak znali biti del skupnosti. Tako 40 letnica ne bo šla mimo nas prazna, ampak bo začetek notranje prenove, ki nam bo dala novih moči, da bodo naše skupnosti rastle v iskrenosti, ljubezni in dobroti ter bomo ohranili zvestobo idealom, za katere so tisoči dali vse - svoja življenja. S. P

in beseda ustavljena. Naj sliši svet, da smo Slovenci majhen a kulturni narod, ki se že stoletja bori za obstoj in za samostojno narodno državo.

Naj še enkrat na kratko povzamem navsete, ki jih je mlada govornica naslovila na naše mlade: ljubiti vse, kar je slovensko in katoliško in odklanjati vsako družbeno ureditev, pri kateri naj bi imela neka politična skupina prednost pred osnovnimi človeškimi pravicami. K tej nalogi naj pritegnejo naši mladi še tiste, ki se težko odločajo, kajti položaj je že tako nevaren, da ne more nihče ostati brezbrizen.

Naj sveti Duh vodi to našo mladino, da bo zvesto izvrševala svoje poslanstvo! Naj ustvari v njih pripravljenost žrtvovati se za tisočletne krščanske in slovenske dobrine! V tem jih bo spremljala naša molitev in pa svetli zgled junakov-mučencev, ki še v smrti niso omagali.

„Oče, mati, bratje in sestre“ je bila naša sklepna pesem, ki je po proslavi zadonela iz mladih in ne tako mladih grl kot mogočna prošnja in voščilo vsem Slovincem po svetu. M. Š.

Novice

SKRAJŠANI vojaški rok. V bodoče bo mladina služila samo še 12 mesecev. Ekonomska kriza je posegla torej tudi v vojsko.

AMNESTY International. Zadnje čase ta vplivna organizacija krepko protestira in opominja SFRJ. V letih 1980 do vključno 1983 je namreč bilo aretiranih nič manj kot 2.208 oseb. V vseh teh slučajih ti zaporniki niso zagovarjali teror in silo temveč gre samo za „govorne“ politične prestopke.

SLOVENSKI dijaki. 40 letnico osvoboditve izpod jarma okupatorjev in zmage revolucije so v SFRJ proslavili skromno. Rezultat 40 let absolutne oblasti partije je ne samo skromen temveč porazen. Še proti skromni vojaški paradi v Beogradu so protestirali javno v demonstraciji številni slovenski dijaki v Ljubljani na ulicah. Dijaki so sedaj ponovno na nogah. Šolanje in življenjski stroški so postali tako dragi, da štipendije ne zadostujejo več. Svoj protest izražajo na ta način, da so ustavili plačanje stannarine v domovih in da bojkotirajo v svojih jedilnicah nakup dragih jedil.

TOVARNE delavcem. To geslo je znano iz komunističnega manifesta. Formalno to niti ni daleč od resnice, vendar kakšna je ta resnica. Svoječasna šala, da bi bilo najboljše sedaj te delavske fabrike prodati kapitalistom, da bi prišli delavci do primernih dohodkov postaja bridka resnica. V stalnem iskanju deviz sedaj nudijo časnim delavcem sledeče: Delavci naj pripeljejo iz Nemčije stroje, ali naj dajo denar za iste. Kot protiuslugo bodo taki delavci doma v tovarni dobili delo. Denar jim pa bo povrnjen v dinarjih po tečaju, ko je bil stroj nabavljen z obrestmi vred. Radi inflacije je seveda to hudo problematična naložba. Kar pa seveda povsem odbija, so nizke plače v SFRJ. Kdo se bo vrnil v SFRJ iz Nemčije kjer so plače vsaj petkrat večje?

Slovenska zgodovina ne pozabi...

Ker se vsemogoče razpravlja o nabirki, za bolnico doma v Sloveniji, ki bi bila poleg drugega, tudi opremljena z ultrazvokom in drugimi modernimi aparati, ki so potrebni za zdravljenje raka, najhujšega pokončevalca v sedanosti, je potrebno da govorimo o gotovih zgodovinskih zadevah, ker...

„Je vsa Slovenija pred približno desetimi leti vso leto nabirala po uradih, tovarnah, šolah in povseh krajih, kjer se to lahko izvaja za takšno bolnico in za takšne aparate, ki jih hočejo sedaj izsiliti iz nas, - pri tem pa tega dejstva ne razložijo in tudi ne, da so takrat, ko je še „stari“ živel odločili, da hočejo mednarodne drsalne tekme izvesti v Sloveniji in da so za bolnico in za ultrazvok in druga jake aparate nabrali denar pripravili za to mednarodno prireditve. Vprašajte Slovence doma, če to ni zgodovinska resnica...

BREZPOSELNOST. Na zapadu je dokaj brezposelnosti, vendar brezposelni dobivajo primerne podpore. V vzhodnem bloku ni brezposelnosti, toda plače so majhne, vsekakor veliko slabše od brezposelnih podpor na zapadu. SFRJ pa se je posrečilo imeti večjo brezposelnost kot na zapadu in podpore, ki jih dobivajo, so pa povsem minimalne. Od obeh blokov je SFRJ pobrala najslabše. Ker je emigracija na zapad več ali manj zaprta, premnogi delavci SFRJ dobijo delo v Sovjetski zvezi, Čecho-Slovaški, kamor gredo skupaj s podjetjem, ki je dobilo kako večjo delo. Po zadnjih vesteh pa je že 10 tisoč posameznih delavcev dobilo delo v Bolgariji in za naše Prekmurje nudi Madžarska delo v Monoštru. Da bodo „pridobitve“ slovenskega socializma prišle tako daleč, si med revolucijo niti največji nasprotniki niso predstavljali!

NACIONALNA nasprotja. Položaj na Kosovu postaja nevzdržen. Albanci v sedanji fazi zahtevajo svojo lastno republiko. Iredenta za združitve z Albanijo trenutno ni močna iz gospodarskih in političnih ozirrov. Albanska manjšina si v borbi za svoje narodne pravice poslužuje terorja. Letos 1. maja je bil v povsem albanskem okolju napaden srbski kmet Jurij Martinovič (Nin No. 1797). Dva napadalca sta to pot uporabljale metodo ki spominja na najhujše čase turške okupacije, ko so ljudi nabijali na kole. To pot so s silo potisnila steklenico v zadnje črevo.

ČRNOGORSKO pravoslavje. Na verskem polju je srbska pravoslavna verkev v težavah. Osamosvojilo se je makedonsko pravoslavje, ki imajo sedaj svojo autokefalno cerkev. Udarrec ločitve veilkega dela srbskega pravoslavja v izseljenstvu še traja. Na vidiku pa se že pojavlja grožnja odcepitve črnogorske pravoslavne cerkve. Nedvomno za vsem tem botruje partija, ki mora oslabiti vse organizacije, ki še niso povsem pod njenim vplivom. (Sloboda, 10. avg. 1985)

Novice s Koroške

VELIKA KRIVDA: v Mohorjevi pratiki 1986, mladinec Hanžej Tomažič: „umor 12 000 od Angležev razoroženih in vrnjenih domobrancev, brez procesa in brez ugotovitve individualne krivde, proti vsem določilom mednarodnega prava, potem ko je vojna že bila končana, je gnojna rana na slovenskem narodnem telesu, ki se je po 40 letih odprla. Kako je z našo zgodovinsko zavestjo? Avstrijska ni naša, slovenska (ali jugoslovanska) tudi ni naša. Bratomorna državljanska vojna se je odigravala za Karavankami, partizanstvo pri nas je bil upor proti nacističnemu režimu. Tako se spretno izmuznemo iz zgodovine. Skušamo pasti skozi vsa rešeta zgodovine, čeprav vemo, da to ne gre. Če pa nas preteklost le dohiti, kakor je to bilo v primeru Vinka Teliča, pa nevedno zamižimo. Na koroških tleh se je odločala tragedija domobrancev... V imenu mlade generacije si upam trditi, ne poznamo zgodovine naših očetov in mater. Ne poznamo dogodkov tik po

koncu vojne. O tem se ni govorilo ne doma, ne na slovenski gimnaziji, ne v javnih občilih, ne kjerkoli drugje. Vsi so se izmaknili tej nalogi, vsi so si nartili veliko krivdo“. Tako ta mladi Korošec, vsa čast mu! Edino kjer mu slika še ni jasna, je v koroških partizanih, ki so bili še bolj dosledno slepo orodje slovenske revolucije v vseh svojih akcijah kot je to bil slučaj v preostali Sloveniji.

Odmev Slovenskega dne

V tisočletni zgodovini, naš narod ni bil še nikdar na tako kočljivem obratu. Slovenci usihamo. Maloštevilni smo in šibki in v preteklosti se nam ni dobro godilo pod tujci; imamo pa lep kos zemlje pod Triglavom, koder so naši pradedje hodili z vero v Boga in s pogumom v besedi in dejanju. Preživeli so, kajti dokler se je naša kultura razvijala v okviru vere in slovenstva, je služila ljudem v blagoslov. Ko pa se je začela opirati na tujo modrost so se pojavili prvi znaki hiranja. Hvala Bogu, še je čas za rešitev,

toda naloga postaja iz dneva v dan težja. Vrniti se bo treba nazaj na pot naših pradedov. Ko dobiva svetovni položaj spriči totalitarnih ideologij vse bolj grozljive oblike, nam je treba mladih in žilavih sil, ki bi bile pripravljene prizadevati si in tudi trpeti za resnico, pravico in svobodo. Cilji so visoki in združeni s premagovanjem. Mi pa upamo, da bo prav iz novega rodu zraslo število močnih osebnosti, ki si bodo nadele nalogo reševati slovenski narod, da ostane pri življenju in veri in da se mu povrne svoboda, kajti ni je sile, ki bi nas uničila, ako mi samo nočemo biti uničeni. Preživeli bomo, ako bomo hoteli preživeti.

Ta boj za slovenstvo in za krščanstvo bi končno okoristil tudi našo krušno domovino Kanado, ob katere stene že tudi butajo valovi internacionalnega komunizma, ki pa na tej zemlji privzema zaenkrat oblike psihično-politične propagande, često pa tudi pete kolone. Obogateni z edinstvenim izkustvom, katerega so jim posredovali starši, želimo, da bi naši mladi, vsak na svojem mestu, opozarjali novi svet na zvijače sovražnika, ki ne pozna nobene morale. Korist bo vsestranska: z odločnim nastopom na kanadskih tleh bi bilo tako pomagano tudi onim v stari domovini, katerih roke so zvezane

Še nekaj pomislekov v zvezi z nabiralno akcijo za ultrazvok

Slovenska Izseljenska Matica (SIM), za katero skoraj vsakdo ve, da ni nič drugega kot pomožna organizacija Slovenske komunistične partije (SKP) za izvajanje kontrole nad slovenskimi izseljenci, je v zadnjem času postala zelo agilna z raznimi poizkusi pritegnitve slovenskih društev in posameznikov v Kanadi k „sodelovanju“. Ker se v preteklosti direktni poiskusi niso ravno obnesli, se je SIM zdaj zatekla k načinom, ki so bolj rafinirani. Hoče, da bi kanadski Slovenci podarili ultrazvok aparat Onkološkemu institutu v Ljubljani. Seveda bi Slovenci v normalnih razmerah posegli v žep za tako na prvi pogled humanitarno akcijo. Odnosi in razmerja do SIM pa za večino izseljencev še zdaleka niso normalnega značaja. Poleg tega pa se Slovencem v Kanadi nehoče tudi vzbujajo dvomi ne samo o načinu izvedbe te akcije ampak predvsem o njenem pravem namenu. Ti dvomi izvirajo iz izkušnje s SIM v preteklosti in pa sploh s „sodelovanji“, v katere je bila v ozadju vpletena partija.

— Nov ultrazvok aparat menda stane okrog \$100 000. Vkljub slabim gospodarskim prilikam za Slovenijo to gotovo ni tako velika postavka v proračunu, da bi se Institut moral zateči kot zadnji izhod k izseljencem in to potom SIM-a. Sklepajoč po pojačanem delovanju SIM-a v Kanadi, izdatki za vedno bolj pogoste obiske njenih agentov gotovo preraščajo skromno vsoto, ki bi kupila aparat. Ker ni nikjer nobene znaka, da bi bil o tem zbiranju kdajkoli kak obračun, ki bi jasno pokazal odkod je denar prišel in kako se je izdal, bodo darovalci lahko financirali stvari, ki so daleč od dozdevnega namena.

— V Sloveniji partija ne dovoljuje, tudi Cerkev ne, kakršnegakoli karitativnega delovanja, ki bi ne bilo pod popolno kontrolo oblastnikov. Starejši izseljenci pa se bodo tudi spomnili, kako kruto so bili prevarani od propagandisti, ki so se po vojni vrnili iz Kanade. Agenti in časopisi iz Slovenije so jih prepričevali, da se je bil tam ustanovil nov red s takim blagostanjem, da se Slovencem ne bo treba več izseljevati in se dati izžemati imperialističnim kapitalistom. Prevarjeni so morali že na

ladji zamenjati dolarje po smešno nizkem tečaju, svoje obrtniške stroje pa niso mogli rabiti, ker takrat privatna podjetja niso bila dovoljena. Kanadske postne liste so jim seveda tudi odvezeli. Oficialna zgodovina Slovencev zelo prikladno pozablja omenjati take podrobnosti.

— Ko je neki Slovenec slišal o predlogu SIM-a, je rekel: „Zadnjič sem od njih slišal, ko so streljali za mano, ko sem prekoračeval mejo: zdaj pa hočejo denar!“ V koledarju SIM-a je pred par leti pisalo, da se 76% slovenskih izseljencev v Ontariju smatra za politične imigrante. Partijsko časopisje, vključivši Rodna Gruda, še vedno rabi za to večino žaljive pridevke in dosledno v vseh člankih prezira delovanja organizacij ali posameznikov, ki pripadajo tej večini, medtem ko poveljujejo v svojem tisku svoje kolaboratorje.

— Ne bi bilo neumestno pričakovati, da bi se SIM, ki jo vodijo vplivni partijci, v resnici zavzela za vse izseljence pri vladnih krogih v Ljubljani in v stvareh, ki onemogočajo dobre odnose. Pri vsakem sodelovanju mora širokogrudje obstojati na obeh straneh.

Znan je primer izseljenca Teliča, ki so ga po sedemnajstem obisku zaprli za obdolžitve, ki bi ne bile sprejemljive na sodiščih demokratičnih dežel. Teško je pošiljati denar deželi, kjer oblast ne kaže pravičnega ali vsaj karitativnega odnosa do izseljencev. Koliko bi „stalo“ režim v Ljubljani, če bi izpustil Teliča in druge v podobnih položajih?

SIM bi se tudi lahko zavzela za prost dostop slovenskega nekomunističnega časopisja v Slovenijo. Sedaj — v dvajsetem stoletju — mora biti vsaka posamezna številka odobrena za uvoz po notranjem ministrstvu. Ali so „pripaditve NOB“ res tako na krhkem, da bi jih slovenski časopisi iz tujine ogrozili?

— Končno pa vsak misleči Slovenec dobro ve, kam pes taco moli. „Ljudska oblast“ bi rada raztegnila svoje nadzorstvo nad izseljenci, saj to kažejo številni znaki. — Po novih odločbah lahko dobi izseljenec vizo za Jugoslavijo samo pri krajevnem konzulatu (ker pač tam držijo kartoteke in ovadbe svojih krajevnih agentov) in to samo za enkratno vstop, za večkratnega

RENT REVIEW

Nova zakonodaja za kontrolo cen stanovanj, ki jo namerava izdati Ontarijska vlada, pomeni, da bo ista zakonodaja predvidevala spremembe, ki bodo veljavne za nazaj do 1. avgusta 1985 in bo govorila o odgovornostih najemodajalcev in najemjemalcev.

To pomeni, da od tega dne pregled pogodb se bo držal na stopnji 4% in to za večino stanovanjskih blokov in za tako imenovane „townhouses“ za najem, za dvostanovanjske hiše, „condominiums“ in osebna stanovanja, kot os n. pr. hiše. Druge važne točke vključujejo:

- Pod pregledom najemnine, lahko lastniki zvišajo najemnino do gotove višine brez predhodne prošnje za pregled in odobritev nove najemnine. Če pa se najemnik ne strinja z zvišanjem — čeprav je pod dovoljeno mejo povišice — isti lahko zaprosi za pregled najemnine.

Do 1. avgusta 1985 so krila določila ki so uravnavala rento večino privatnih najemniških prostorov. Razen prostor, ki so bili oddani po 1975 in gotovi prostori, ki so bili najeti za ceno 750 dolarjev na mesec ali več.

- Do prvega avgusta 1985 za nazaj bo 4% pregledališka kontrola zadevala vse zasebne najemniške prostore. **Vključno tiste, ki so bili zasedeni po 1975 in ki so bili oddani za ceno višjo kot 750 na mesec.**

- Dokler ni zakonodaja v veljavi lastniki lahko pobirajo 6 odstotno zvišanje najemnine. Toda zakon bo predvideval povračilo najemnikom za kakršnokoli vsoto, ki bila višja od 4 %, če stanovanjska kontrola ne pripozna upravičeno zvišanje za isto. Na isti način so stanodajalci naprošeni, da se prostovoljno držijo 4 odstotkov, da tako preprečijo izgubo časa, ki ga bo zahtevalo odplačevanje previsokih odstotkov.

Za nadaljnja pojasnila kako se bo nova zakonodaja tikala vas, prosimo, stopite v stik z najbližnjim uradom

Residential Tenancy Commission Office,

ki so navedeni na modrih straneh vaše telefonske knjige.

Ontario

Ministry
of
Housing

Hon. Alvin Curling, Minister

pa se je treba obrniti po prihodu na krajevno UDBO (da se ji tako da možnost izpopolniti kartoteko ne samo o dotičniku ampak tudi o njegovih znancih). — Konzulati in UDBA vedno bolj pogosto predlagajo obiskovalcem naj vzamejo in rabijo jugoslovanski potni list mesto kanadskega. — Sliši se, da so nekateri pripadniki SIM-a tudi predlagali dolgoročne načrte, po nekaterih naj bi se slovenska društva, ki imajo svoje „letovišča“ ali druge nepremičnine, od katerih nekatera menda finančno pešajo, postavila na neko skupno bazo, ki bi potem v slučaju kakega bankrota lahko preprečila prehod v tuje roke. Spet sta v ozadju nedziranje in denar. — Ni to nekoliko čudna tovarišija, s katero naj bi sodelovali?

Vsi ti primeri nedostatkov, ki povzročajo ovire k boljšim odnosom, obstojajo kot sedanja dejstva in jih zato ne more nihče označiti kot pogrevanje preteklosti ali pa klevete. Vsi se pa tičejo osnovnih človeških pravic, ki so pa osnovna predpostavka za kakršnokoli sodelovanje med svobodnimi ljudmi. Saj sodelovanje končno pomeni skupno delovanje neodvisnih, poštenih in odprtih ljudi. Kjer teh pogojev ni, je neodvisnost eventualno ogrožena in sveskupaj tvegana odločitev.

Če je tovarišem za sodelovanje, naj se zave dajo, da je največ ovir na njihovi strani. Ko bodo te odpravljene, pa lahko zač nemo dialog, seveda ne najpre je o denarju...

T.S.

STOJADINOVIČ Dragomir. Poznani dr. Milan Stojadinović je imel brata Dragomirja, izvrstnega časnika. Ob zasedbi Beograda so Nemci ustanovili in vodili časopis Novo Vreme. Med direktorje tega časopisa je bil imenovan tudi Vladislav Ribnikar, kasnejši prvak SFRJ. Njega kot direktorja, je odobril sam Josip Broz Tito, ki je ravno takrat stanoval v Ribnikarjevi vili. Povsem podobno kot v Sloveniji je sodelovanje partije z nacisti bilo odobreno za vso zasedeno Evropo po znanem paktu Stalin-Hitler. Tega sodelovanje je bilo navidezno konec

šele 22. junija 41. Pri tem časopisu je sodeloval tudi Dragomir Stojadinović. Ko je emigriral koncem 1944, je bil prisilno vrnjen v SFRJ in obsojen. Rešil ga je brat dr. Milan. S svojo pomočjo titovcem je dr. Milan Stojadinović rešil svojega brata Dragomirja po petih letih iz ječe. Dragomir in Milan sta ustanovila in vodila najboljši ekonomski tednik Južne Amerike El Economista. Sedaj sta že oba pokojna. Dragomir je umrl letos 23. maja v Buenos Aires. (GKS, 29. avg. 1985)

NOVICE IZ RDEČE fronte: Iz režimskega tiska povzema mo, da so njihove organizacije in vodje tako skregani, da so letos imeli dva kanadsko-jugoslovenska dneva. Uspel ni nobeden toliko, da bi se o njem kaj pisalo.

Dom Lipa: Vprašanje srčne dobrote

V četrtek 1. avgusta letošnjega leta 1985 je predsednik Pripravljalnega odbora č. g. Kopač zasadil na zemljišču 52 Neilson Dr. prvo lopato za pripravo temeljev slovenskega starostnega doma.

Iz teh blagoslovljenih začetkov raste sedaj nova stavba, ki bo postala dom marsikaterega Slovenca in Slovenke v Kanadi. Dolgoletna ideja se uresničuje v zaupanju na božjo Previdnost in velikosrčnost slovenskih src.

Č. g. župnik Janez Kopač, C. M., zasaja lopato za Slovenski starostni dom Lipa.

Iz pisma za nabiralno akcijo posnemanu nekaj važnih odstavkov: V vseh deželah, kjer so večje slovenske skupnosti, imajo že svoje starostne domove. Življenske potrebe kličejo po taki ustanovi tudi v Torontu. Dom Lipa se že gradi. Po načrtih potrebujemo en in pol milijona dolarjev. Odvisno je od nas vseh ali ga bomo tudi dogradili brez visokega posojila. Dom Lipa bo last vseh Slovencev.

Upravljali ga bodo Slovenci, ki imajo zato potrebno znanje in sposobnosti, Dom bo odprt vsakemu Slovincu v potrebi, bodisi v starosti osamelemu ali potrebnemu posebne nege in oskrbe.

Dom bodo vodile naše Marijine sestre, za dušno zdravje bo skrbel slovenski duhovnik, za telesno pa slovenski zdravnik.

Dom Lipa je dobredelna ustanova, ki ne sme delati dobička. Upravni odbor bo določil ceno vzdrževalnine, ko bodo ugotovljeni stroški doma. Vsak stanovalc ima vse pravice do vse postrežbe in nege. Dokler on sam ali svojci plačujejo oskrbovalnino, nima nihče pravice posegati v njegovo lastnino. Kdor pa ima le pokojnino, bo Dom Lipa poskrbel za plačilo pri oblasteh. Zaradi revščine ne bo nihče odklonjen.

Pri slovenskih župnijah v Torontu ali pri upravi Doma so na razpolago prijavnice za vstop v Dom Lipa.

V domu bo prevladovala slovenska domačnost. Poleg hrane in dnevnega reda bo za zdravje starejših poskrbljeno z različnim razvedrilom in prostovoljnimi deli.

Za dosego cilja in končnega poslovanja starostnega doma je potrebno mnogo sodelovanja. Kako? Velikodušno sodelujmo pri gradnji: z hitrimi in plemenitimi darovi, s prostovoljnimi deli pri gradnji. Imejmo dobro besedo in širimo glas v prid Domu Lipa, ki naj poleg slovenskih cerkva, dvoran, gospodarskih in kulturnih ustanov postane in ostane največji in najplemenitejši slovenski spomenik v Kanadi.

Za pojasnila, vprašanja v zadevi Doma Lipa so vam na razpolago:

c. g. Janez Kopač CM — tel. 255-2721

g. Tone Muhič - tel. 255-8474

g. Lojze Babič - tel. 248-1637

ga. Lojzka Svetina - tel. 255-9328

Prisrčna hvala vsem sedanjim in bodočim podpornikom Doma Lipa!

za: Pripravljalni odbor: Anica Resnik
Dom Lipa, 52 Neilson Dr., Etobicoke, Ont. M9C 1V7

Nadaljevanje s str. 5.

doma, da so se številne kresnice „razlile“ v mraku preko močvirja in travnikov v topli soparici prvega poletnega večera. Te kresnice so oznanjale konec Gospodovega dne, da nam je bilo lažje pri srcu, ker se mi je zdelo, da smo opravili dopadljivo delo, našemu Stvarniku v čast!

To je eden iz utrinkov nedavne preteklosti, ki se mi zdi, da je vredno, da ne gre v človeško preteklost nezripčan — in nezapisan. — pozabljen!

V. Mauko

Koncert koroškega zbora "KOČNA"

Cena: \$8.00

v soboto, 19. oktobra 1985, ob 7.30 zvečer
v cerkveni dvorani na 739 Browns Line v Torontu

Odbor
koroškega večera

LJUBLJANA, SOBOTA, 22. JUNJA 1985

Slovenci!

Turisti so na pragu naše dežele. Zasedli bodo naše ceste. Zasedli bodo naša mesta in vasi. V naše gore se bodo vzpenjali. Poselili bodo našo obalo in uživali v našem morju.

Slovenci In Slovenke!

Ti turisti so naši gostje! Od nas ne bodo terjali ničesar, pričakovali pa veliko.

Poskrbimo le, da bodo radi prihajali k nam in da se bodo domače počutili. Poskrbimo, da se bodo še vračali, ker jim bo všeč dežela in njeni ljudje.

Tega smo zmožni!

Zmožni smo ohraniti deželo lepo. Zmožni smo odstraniti ekološke posledice starih grehov in preprečiti nove. Zmožni smo premagati miselnost, ki je uničila in še uničuje najlepše primerke naše tradicije. Zmožni smo, naposled, tudi v teh časih ohraniti dostojanstvo, ne da bi zapravili prijaznost, ki si jo vsako želi, kadar pride v tujo deželo.

V turizmu je naša prihodnost! Ohranimo in razvijamo svojo deželo tako, da bodo tudi drugi prihajali k nam. Odprtost je pogoj za preživetje in razvoj malih narodov. Bodimo odprti, bodimo samozavestni, ohranjajmo tisto, kar je že stoletja temelj naše samobitnosti!

Slovenija

Moja dežela.

Ta dobromisleči letak je razburil srbske in hrvatske centraliste.

Jugoslavija ni več samostojna Beogradu", razlaga Stanovčič, no politično občestvo. Vsaka „zakaj vse jugoslovansko organizirani protest v obliki poljske bleme“, je dejal Dragan Bos-Solidarnosti ni mogoč. Solidarnosti delavska organizacija slični je nemogoča v Jugoslaviji. Pač pa se lahko razvije oblika pasivnega odpora" (znižanje produkcij).

Mnogi Jugoslovani trdijo, da se je ta zemlja premaknila od federativne ureditve in postala namesto tega konfederacija... Is Jugoslavija Failing After Tito? (Five years after his death there are economic strains and national unrest.

Tu so toliki različni spori. Ta zemlja se lahko izprevrže v Libanon v kratkih mesecih", je dejal belgrajski intelektualec... By:

Delavci v Zagrebu se ne morejo nikoli zediniti z delavci v Michael Dobbs, Washington Post and Toronto Star, Saturday, Sept. 7, 1985.

Se jasni...? Snov za debato (Stane Buda, Argentina)

Odločitev odborov Narodnega odbora za Slovenijo, da se odslej ta organizacija imenuje Slovenski Narodni odbor, mi je dala povod za ta članek.

Že od svoje ustanovitve naprej je naše gibanje za samostojno slovensko državo zahtevalo spremembo imena našega Narodnega odbora, kajti ime, ki ga je dosedaj imel skozi 40 dolgih let, je že po svojem sestavu - N. O. za Slovenijo - povdarjalo neko odvisnost in je zato imelo tipično „jugoslovenarski“ značaj. Mislim, da je tukaj zadnje odločno zahtevo po spremembi imena postavil podpisani v članku „Pripombe k deklaraciji SLS ob 90 letnici“ („Smer“ št. 96 - april 1983. leta). Po skoraj dveh letih so končno naši vodilni politiki le spoznali, da je Gibanje imelo prav. Vsaj v tem smo si sedaj edini vsi Slovenci v tujini. Pozno sicer, vendar še ne prepozno!

V tistem članku sem tudi poudaril, da naj naši politični stranki (SLS in SDS), ki sestavlja ta Odbor, objavita jasen narodno-politični program. V zborniku „Neodvisna Slovenija“ je pokojni Franc Jeza (Trst) odločno povedal: „Izogibati se je treba dvomnosti in odkrito povedati to, kar se ima res v mislih. In ravno glede tega ostaja danes takoimenovana SLS nejasna in dvoumna. Boji se zameriti tako starim „jugoslovenarjem“ kot tistim, ki hočejo samostojno slovensko državo, zato vztraja na dvoumnem stališču. To pa ji onemogoča, da bi si določila jasen političen program glede slovenske države“. V istem zborniku je tudi poudaril, da beseda „svobodna“ Slovenija ni isto kot „neodvisna“ (ali „samostojna“ m. op.) Slovenija.

Ker je sedaj glavni glasnik SLS dr. M. Kremžar - njen načelnik, se bom glede tega opiral na nekatere njegove izjave.

Na predzadnji proslavi 29. okt. je bil on slavnostni govornik („Svob. Slovenija“ - 17. 11. 1983). V govoru je poudaril: „Svetu moramo posredovati poznanje: kdo Slovenci smo, kakšne krivice trpimo in kaj hočemo...“ Govoril je o svobodi - torej o protikomunizmu -, o našem tisku, o demokraciji, toda o tem, kaj Slovenci hočemo v narodno političnem pogledu, pa potem ni bilo besede. Njegova misel: „Naloga rodoljubov v zdomstvu ni revolucija, temveč spreobrnjenje bratov in sester v domovini, da bodo sami želeli in hoteli doseči za naš narod novo, pravično družbeno ureditev...“ je dvoumna, kajti „nova družbena ureditev“ mora imeti točno ime, ker drugače prija in ugaja vsem, razen komunistom seveda.

Več mesecev kasneje je napisal dr. Kremžar v članku „O gospodarskem utemeljevanju slovenske državnosti“ (Svob. Slovenija, 9. 8. 84) sledeče: „Ustanovitev lastne države ni posledica gospodarskega računa. Ta pride kasneje. Pričetek državnosti je v nas, v naši volji, ki najde dopolnilo v zgodovinski priložnosti, katero je treba predvidevati, opaziti in izrabiti, kadar se pojavi... Če hočemo imeti državo, je bomo imeli, v kolikor bomo pripravljene zanjo žrtvovati. Sprejeti možnost, da bo mogoče kdaj življenje v lastni državi trše, je tudi cena svobode (in samostojnosti - m. op.).

Še pred tem pravilnim razpravljenjem o „lastni“ državi, ki, če ni „samostojna“ ne more biti „lastna“, pa člankar zopet zaide v nekako „jugoslovenstvo“ ker pravi: „Konkreten problem slovenske mednarodne varnosti so naši severni in zahodni sosede. To je osnovni razlog naše navezanosti na kakršnokoli večnarodno državo, ki naj bi pomagala braniti celotnost slovenskih koristi...“

Naši sosedi - Italija in Avstrija - bosta verjetno obstajali do konca sveta in strah pred njima naj bi bil tore večer. Iz tega „osnovnega razloga“ moramo po mnenju dr. Kremžarja zopet v federacijo - „večnarodna država“ je namreč lahko samo Jugoslavija -, kjer pa številčno najmočnejši narod prevladuje nad ostalimi. Nesmiselno je razpravljati o „lastni“ slovenski državi, če pa istočasno zopet rinemo v federacijo. Kdor je zatrdno za slovensko samostojnost, lahko zagovarja samo navezanost na kakršnokoli zvezo samostojnih držav - torej konfederacijo -, ki naj bi pomagale braniti celotnost slovenskih koristi.

Ta dvoumnost je končno bila odpravljena na tukajšnjem 30. Slovenskem dnevu

(Svob. Slovenija, 18. 4. 85), kjer je slavnostni govornik dr. Kremžar izjavil:

„Izbijmo si iz glave, da bi nam - Slovencem - kdo svobodo in samostojnost ponujal! Ne mednarodne pogodbe, ne zavezništva, niti ugodni zgodovinski trenutek nam ne bodo ničesar darovali... (pač pa POMAGALI - m. op.). Pričetek slovenske samostojnosti je v požrtvovalni zvestobi gorečih in v spreobrnjenju mlačnih članov našega naroda... Željo po samostojnosti, ki je izraz svobode je položil Stvarnik v človeško naravo in težnja po njej je v skladu z naravnim redom... Vse nas družijo isti nespravljivi sen, ki ga nosimo v srcu Slovenci širom sveta; to je sen o svobodi, pravični družbi, v okviru samostojne slovenske države...“

To so že jasne besede, ki ne dopuščajo nobenega dvoma o tem, kaj hoče in po čem stremi SLS. Vidi se pa tudi razvoj mišljenja politikov okrog stranke, ki so iz dvoumnega stališča prešli na določen in jasen program, za kar jim je treba častitati. Na žalost pa o Jugoslaviji - ki je mogoče za nekatere od njih še nekaj „tabu“, ki se ga še ne sme nihče dotikati - še ni nobene jasne izjave od strani SLS. Prav zaradi tega obstaja še vedno razlika med Gibanjem za samostojno slovensko državo in programom SLS. Člani Gibanja se namreč zavedajo, da je slovenska samostojnost možna in mogoča le tedaj, če se razide umetna tvorba, v katero je sedaj vključena Slovenija in ki se imenuje Jugoslavija. O tem prenehanju, razhodu ali razkroju sedanje zvezne države pa v govorih načelnika SLS kot tudi v strankinem programu, še ni nobene sledi. Prepričan sem, da bo tudi do tega prišlo še v tem desetletju in da ne bo treba čakati novih 40 let.

Poglejmo sedaj kakšno je stališče druge slovenske politične stranke, ki je tudi članica Odbora. Slovenska demokratska stranka (SDS), naslednica bivše Jugoslovanske nacionalistične stranke (JNS), ki je bila in je tudi sedaj znana kot liberalna stranka, je od svoje ustanovitve stala na strogo jugoslovanskem centralističnem stališču. Tudi ta stranka je lansko leto „pomladila“ svoj program (Svob. Slov. 23. 8. 84) in to v smislu, da je tudi ona za slovensko suverenost. Vendar pa avoditelji te stranke v zdomstvu v zadnjem poglavju programa podržijo vse te lepe misli, ker pravijo: „Za čas, ko se bo slovenski narod soočil z odpravo obstoječega enostrankarskega totalitarizma in ko bodo prišle na dnevni red potrebne ustavne in politične spremembe, zastopa SDS stališče, da se na ozemlju SFRJ prehodno ohrani sedanji državni pravni okvir. V tem meddobju državne kontinuitete naj si posamezni narodi v svojih republikah s pogajanjem, anketami in po potrebi s referendumi svobodno in suvereno izberejo novo vsebino in obliko svoje lastne kot tudi medsebojne ureditve. V slednjem pogledu in vedno izhajajoč s stališča slovenske državnosti bo SDS predlagala sklenitev modrepubliških pogodb, ki naj zagotovijo skupno gospodarsko tržišče in skupno zunanjo obrambo republik. V takšni rešitvi vidi SDS najboljšo jamstvo za uspešen in varen razvoj tako slovenskega kot tudi ostalih narodov današnje SFRJ“.

Liberalna stranka stoji torej še vedno na stališču „jugoslovanske“ nujnosti, vendar pa njihovi voditelji pozabljajo, da bodo s srbsko vojsko v Sloveniji praktično onemogočena vsa pogajanja, kar dokazuje tudi sedanje stanje. Tudi je nerazumljivo, kako naj pride v poštev slovenska državnost pri skupnem gospodarstvu, pri skupni vojski in pri skupni zunanji politiki. Kaj res ni niti enega slovenskega liberalca, ki bi vrgel „jugoslovenarstvo“ v staro šaro?

Za konec še nekaj besed o Slovenskem narodnem odboru, že v bistvu tega novega naslova je označena njegova naloga: boriti se za slovenske koristi. Nelogično je torej, da ga sestavljata stranki, od katerih je ena že „samoslovenska“ (SLS), druga (SDS) pa „jugoslovanska“ usmerjena. To sta dva različna ideala brez stične točke. Vlečeta vsak na svojo stran in zato ne spadata skupaj. Upajmo, da tudi za to razčiščenje ne bo treba čakati novih 40 let.

V SNO bi se po mojem mišljenju morali vključiti še zastopniki tistih slovenskih mladinskih organizacij, zastopniki tistih slov. gospodarskih organizacij, itd., pa tudi zastopniki našega Gibanja - torej politične stranke in stanov - ki imajo za svoj cilj samostojno slovensko državo. Kdor pa ni sporazumen s tem idealom, si lahko mirne duše ustanovi svoj „jugoslovanski odbor“. Poštenost to zahteva!

Odnos med Italijani in Slovenci

V tukajšnji „Svobodni Sloveniji“ z dne 31. 5. 84 je izšel zanimiv članek z naslovom „Priče smo poskusom zavlačevanja“ v katerem se obravnavajo enotne zahteve Slovencev v Italiji, ki so bile sprejete na skupnem zborovanju predstavnikov vseh slovenskih ustanov in organizacij v Italiji. Iz skupne deklaracije posnemamo najvažnejše misli:

„... ugotavljamo, da že štiri desetletja čakamo na odobritev zakona o globalni zaščiti... naše manjšine, vendar se razprava o teh osnutkih še vedno zatika... Med tem pa je naša manjšina bil izpostavljena novim valovom asimilacijskega pritiska, gospodarskega in ozemeljskega odiranja ter rastočim diskriminacijam. Slovincem v videmski pokrajini država po 118 letih še vedno odreka pravico do šolanja v materinščini... V zadnjih letih smo Slovenci v Italiji doživeli marsikaj grenkega. Nestrpnosti domačih nacionalistov v deželi Furlaniji-Juljski krajini so se pridružili državni organi, ki odkrajajo pravno veljavnost že uveljavljenega dvojezičnega poslovanja v šolski upravi... Slovenski dijaki na Tržaškem in Goriškem bodo brez učbenikov zaradi nedopustnega krčenja finančnih sredstev, za katera se je italijanska država obvezala z zakonom... Poudarjamo, da bo za nas sprejemljiv samo tak zakon, s katerim bomo sami zadovoljni in ki bo jamčil vse temeljne pravice vsem Slovincem na Tržaškem, Goriškem, v Benečiji in Kanalski dolini...“

Poglejmo sedaj kako se nasproti neznatni italijanski manjšini v našem Slovenskem Primorju ponašajo slovenski komunisti. V ljubljanskem „Delu“ z dne 24. 1. 84 je govora o tem v članku z naslovom „Živ stik dveh kultur in narodov“, kjer beremo: „V portoroškem Avditoriju se je začel 23. seminar italijanskega jezika in kulture, namenjen učiteljem in učencem šol z italijanskim učnim jezikom v obalnih občinah Slovenije... Gre za eno od številnih oblik sodelovanja med republiko Italijo in Jugoslavijo, ki ga organizirata korpska enota zavoda za šolstvo in urad ministrstva za zunanje razmere v Trstu in ki razvija ter bogati dobre sosedske stike ob meji. Slavnostnega začetka so se udeležili številni učitelji in dijaki tukajšnjih šol z italijanskim učnim jezikom, družbenopolitični delavci z Obale in Trsta, italijanski generalni konzul v Kopru, predsednica republiškega komiteja za vzgojo in drugi.“

Italijanski govornik - pedagoški svetovalec za šole z italijanskim učnim jezikom v Jugoslaviji - je omenil, „da ima vzgoja in izobraževanje na narodnostno mešanih območjih... še druge posebne naloge. Pripadnikom italijanske narodnosti mora poleg poklicne usposobitve in podlage za nadaljnje izobraževanje omogočiti tudi živ stik z jezikom, kulturo in drugimi dosežki matičnega naroda, pripadniki slovenskega naroda pa morajo že od predšolske vzgoje dalje spoznavati jezik in kulturo italijanske narodnosti... zato smo v vseh šolah na narodnostno mešanih območjih uveljavili takšne programe, ki omogočajo, da se učenci slovenske in italijanske narodnosti naučijo obeh jezikov.“

Kakor na prvi pogled izgleda, da je postopek naših komunistov pravičen napram italijanski manjšini, pa po drugi strani pomeni pravo petolizništvo Italijanom, ker pač ne zahtevajo enakega ravnanja od strani Italije do naše slovenske - veliko številnejše - manjšine. Če se morajo naši otroci ob slovenski obali že od otroškega vrtca naprej učiti italijanskega jezika, zakaj ne bi slovenski komunisti kot protiutež zahtevali enak postopek v zgoraj omenjenih slovenskih pokrajinah pod Italijo, da bi se torej priseljeni Italijani v tamkajšnjih slovenskih vaseh morali učiti slovenščine.

Zakaj je na slovenskem poštnem pečatu napisano Piran (Pirano) - torej dvojezično - in zakaj je na italijanskem poštnem pečatu napisano samo: Gorizia?

Zakaj v Sloveniji vsak član italijanske manjšine obdrži svoj priimek in zakaj so v Italiji še vedno popačeni (poitalijančeni) priimki tamkajšnjih Slovencev?

Ali so slovenski komunisti res take „copate“ ali so res taki „klečeplazniki“ pred Italijani, da ne vidijo teh razlik, da ne uvidijo, da mora biti pravičnost na obeh straneh? Človečanske pravice, ki jih v Sloveniji uživa italijanska manjšina, bi morale

biti spoštovane tudi v Italiji napram slovenski manjšini!

Kdaj se bo to zgodilo? Moje mnenje je, da bo samo vlada bodoče samostojne Slovenije tako močna in tako narodno zavedna, da bo zahtevala in dosegla uveljavljanje človečanskih pravic na obeh straneh meje.

Stane Buda, Argentina

Odločne besede hrvaškega predstavnika

Predsednik hrvaškega Narodnega Viječa dr. Mate Meštrovič, ki je bil lansko leto na obisku v Argentini, je imel pogovor z dopisnikom tukajšnjega časopisa „La Nación“, ki ga je potem ta objavil pod naslovom „Hrvaške narodne težnje“ (Aspiraciones nacionales Croatas, La Nación, 29. 7. 84). V nedobesednem prevodu bi bile glavne misli dr. Meštroviča naslednje:

Hočemo Hrvaško samostojno, demokratično, nevtralnno in večstrankarsko državo, ki naj obsega sedanji republiko Hrvaško in Bosno-Hercegovino. Na vprašanje zakaj se hočejo Hrvati odcepiti od Jugoslavije, je odgovoril, da zato, ker ima vsak narod pravico do svoje lastne države. Kaj ne obstaja jugoslovanski narod, ga je vprašal dopisnik. Na noben način, je bil odločen odgovor Jugoslavija pomeni „Južni Slovani“. Je to skupina narodov in nič drugega. Jugoslavija nikdar ni bila in nikdar ne bo neka narodna država, temveč je mešanica narodov nad katerimi prevladuje Srbija. Ta še vedno smatra to državo za „Veliko Srbijo“ in ne za skupino enakopravnih narodov. Če bi bile danes doma svobodne volitve, sem prepričan, da bi vsaj 90% Hrvatov, med katere štejem tudi 2 milijona Hrvatov muslimanske vere, volilo za samostojnost.

Kakšne praktične možnosti vidite, je bilo zadnje vprašanje. Pričakujemo razpad Jugoslavije. Težnje posameznih narodov že vodijo do uporov, kar se je videlo na Kosovu. Celu v sami Srbiji je že vzklila misel, da bi bilo najboljšje imeti svojo lastno državo brez tolikih problemov. Smo torej optimistični, čeprav rešitev ne bo takojšnja.

Priredil S. B., Argentina

Nemski Rdeči Križ je v zadnjih 40 letih pomagal najti 2.2 milijonov izgubljenih sorodnikov, s katerimi so izgubili zveze kot posledica vojne. Toda samo v Zapadni Nemčiji je se vedno veliko oseb, ki so pogrešane. Pri Rdečem Križu imajo v seznamu pogresanih 337.282 vojakov in civilistov.

Zaradi gospodarske stiske se je v Zapadni Nemčiji povečalo število oseb, ki prejemajo državno podporo od l. 1982 do 1983 za 5.1% in je znašalo koncem l. 1983 2.4 milijona oseb. Najbolj je naraslo število družin, ki so izcrpale brezposelno zavarovanje in niso uspele dobiti nove zaposlitve.

Čeprav se je znatno znižala vsota uradne pomoči deželam v razvoju, ki jo nudi Zapadna Nemčija (od 0.48% l. 1983 na 0.45% bruto narodnega dohodka v l. 1984) je dosegla podpora iz zasebnih virov doslej rekordno visino, tako da je skupni prispevek narastel za 612 milijonov DM ter dosegel 18.5 milijarde DM. To pomeni 1.06% bruto narodnega dohodka ter presega znatno cilj, ki ga je postavila za razvite dežele OZN, namreč 1% bruto narodnega dohodka.

V Swift Currentu, Saskatchewan, sta pričeli dve kreditni zvezi ter združni konsum poiskus z elektronskim plačevanjem nakupa 29. maja. To je prvi tak primer v Kanadi in ima za začetek 28 blagajn, kjer je tako plačilo možno.

SLAVORUM APOSTOLI

Četrta okrožnica papeža Janeza Pavla II

V začetku julija t.l. je izdal papež Janez Pavel II. svojo četrto okrožnico, ki jo je posvetil slovanskima apostoloma Cirilu in Metodu. 47 strani dolga okrožnica nadaljuje idejo, ki jo je papež izrazil že pred leti, ko je razglasil brata Cirila in Metoda za posebna zaščitnika Evrope - da sta s svojim delom, ki sta ga opravila med Slovani, simbol versko in kulturno enotne Evrope. Bila sta 'povezujoča člena ali duhovni most med vzhodnim in zahodnim izročilom, ki sta se oba spojila v eni veliki tradiciji univerzalne cerkve'. Okrožnica je bila objavljena istočasno v sedmih jezikih.

Slovesnosti na Češko - Slovaškem 7. julija se je udeležil kardinal Augustin Casaroli, ker papež sam ni bil povabljen.

NOVA OKROŽNICA "SLOVANSKA APOSTOLA"

Z apostolskim pismom Egregiae Virtutis (31. decembra 1980) je razglasil papež Janez Pavel II. slovanska apostola Cirila in Metoda za so-zaščitnika Evrope (poleg sv. Benedikta, ki ga je razglasil za patrona Evrope Pavel VI. 1. 1964) z namenom, da bi opozoril na "vedno živo pomembnost odličnih osebnosti Benedikta, Cirila in Metoda kot konkretnih vzorov in duhovno pomoč sodobnim kristjanom in posebej še narodom Evrope, ki so jih ti svetniki predvsem z molitvijo in naporji že davno in prvotno zakoreninili v cerkev in krščansko izročilo" (2). 2. julija t.l., za tisočstoletnico Metodove smrti v Velehradu, pa je posvetil papež slovanskima apostoloma svojo četrto okrožnico, naslovljeno SLAVORUM APOSTOLI.

Okrožnica, ki obsega v angleškem prevodu 50 strani majhnega formata (32 odstavkov), je razdeljena na 8 poglavij: Uvod, Življenjepis, Glasnika evangelija, Gradilca božje Cerkev, Katoliški smisel Cerkev, Evangelij in kultura, Pomen in vpliv krščanske tisočletnice v slovanskem svetu, in Zaključek.

V Uvodu razloži papež ozadje razglasitve slovanskih bratov za so-zaščitnika Evrope. V leto 1980 je padla 880letnica odobritve staro-cerkvenoslovanščine kot liturgičnega jezika, stoletnica razširitve češčanja Cirila in Metoda na celotno cerkev in začetek teoloških razgovorov med katoličani in pravoslavni na otoku Patmos. Poleg 1100letnice smrti nadškofa Metoda so novi dogodki, zlasti Vatikan II, poživil ne samo versko ampak tudi zgodovinsko in kulturno zanimanje za slovanska apostola.

V kratkem "Življenjepis" je v opombi omenjeno tudi delo Fr. Grivca in Fr. Tomšica Constantinus et Methodius Thessalonicenses, Fontes (Zagreb, 1960). To je verjetno prvič, da je bil kak slovenski avtor naveden v papeški okrožnici! Ker je Življenjepis obeh bratov na splošno znan, naj sledi samo zaključek. Papež ugotavlja, da je bilo njuno delo po Metodovi smrti prekinjeno. "Toda njuno sejanje evangelija ni prenehalo prinašati sadov in njuno pastirsko zadržanje prizadevanja prinesli novim ljudstvom razodeto resnico - ob spoštovanju njih kulturne samolozornosti - ostane živ vzorec za Cerkev in za misijonarje vseh časov." (7)

Poglavje "Glasnika evangelija" oriše težek položaj, v katerem sta se znašla, ko sta sprejela nalogo prinesiti krščanstvo Slovanom. Hotela sta postati v vsem podobna njim in se nista izogibala družbenim problemom svojega časa. Vedno jima je uspelo ohraniti pravovernost ob spoštovanju izročila in novih previranj med Slovani, od česar ju ni moglo odvrniti niti nerazumevanje niti preganjanje nasprotnikov.

Za uspešno širjenje krščanstva sta prevedla svete knjige v takratni jezik Slovanov in uvedla glagolsko abecedo (iz katere se je pozneje razvila cirilica). Imela sta težko nalogo, da sta pravilno izrazila svetopisemsko izražanje in grške teološke pojme v jezik s povsem drugačnim miselnim svetom in izročilom. Uspela sta tudi, da sta kljub mnogemu nasprotovanju in natolcevanju dobila in obdržala papeževo odobritev novega liturgičnega jezika.

V poglavju "Gradilca božje Cerkev" poudarja papež, da sta brata gradila cerkev na miroljuben način. Čeprav si ju lastijo Slovani kot svoja, je vendar dejstvo, da sta bila del civilnega in cerkvene izročila krščanskega vzhoda. Kljub temu, da je tam prevladovala v Cerkvi grščina, je bilo v veljavi tudi večje število drugih liturgičnih jezikov. To izkustvo jima je nakazalo možnost uvedbe novega liturgičnega jezika za narode, ki jim nista hotela vsiliti grški jezik in bizantinsko kulturo, čeprav sta bila bolj razvita. Čeprav sta bila poslana kot misijonarja iz Konstantinopola, sta iskala priznanje nove liturgije v Rimu kot vidnem središču cerkvene edinosti. Zato moramo videti v Cirilu in Metodu avtentična predhodnika ekumenizma. Kljub cerkvenim in političnim sporom svojega časa jima je uspelo, da sta ohranila duhovno in kanonično edinost s Cerkvijo v Rimu, s Cerkvijo v Konstantinopolu in z novimi Cerkvami, ki sta jih ustanovila med Slovani. V sporih sta se vedno zatekla k dialogu s tistimi, ki so nasprotovali njunim idejam, njunim dušno-pastirskim iniciativam ali ki so dvomili v njuno pravovernost.

Papež poudarja v poglavju "Katoliški smisel Cerkev" sodobni pomen njunih katehetskih in pastoralnih metod. Vatikan II. je poudaril, da ne odzame univerzalna Cerkev ničesar, kar je dobrega v kulturo-rah poedinih narodov. Nasprotno, vsak poedini del Cerkev obogati s svojimi posebnimi darovi druge dele in celotno Cerkev. Po delovanju Cirila in Metoda so postali Slovani sestavni del Cerkev in tudi Evrope.

"Evangelizacijsko delo, ki sta ga izvedla - kot pionirja na po Slovanih obljudenem področju - vsebuje oboje, vzorec tega, kar danes imenujemo 'v kulturjenje' ('inculturation') - vtelesenje evangelija v narodnih kulturah - in tudi uvedbo teh kultur v življenje Cerkev." (21) V tem poglavju "Evangelij in kultura" ugotavlja papež, da sta Ciril in Metod sodelovala pri oblikovanju slovanske, ali bolj pravilno slovanskih kultur, ker se vse nanašajo na njuno delo. Dala sta jim abecedo in s prevodom svetih knjig sta dvignila prestiž jezika, ki ni samo liturgični jezik, marveč je bil dolga leta tudi uradni in pisarni jezik. (Mimogrede omeni papež, da so rabili in celo tiskali knjige v staro cerkveno slovanščini v Varšavi in je še danes v rabi poleg cerkva vzhodnega obreda tudi v rimsko katoliški liturgiji med Hrvati). Dejansko se ni samo jezik obdržal dalj časa kot latinščina, marveč je imel tudi večji vpliv na oblikovanje literarnih jezikov.

Poglavje "Pomen in vpliv krščanske tisočletnice v slovanskem svetu" govori o vplivu njunega dela preko njunih učencev tudi po času, ko je bila uničena slovanska cerkvena provinca po Metodovi smrti. (L. 1980 bo tisočletnica krsta sv. Vladimira v Kijevu.) Njuno delo je odličen prispevek k oblikovanju skupnih krščanskih korenin Evrope, ki morajo biti tudi težišče vsake obnove njene edinosti. Še po enajst stoletjih krščanstva med Slovani je očitno, da je izročilo solunskih bratov globlje in močnejše kot vse razlike. Vzhodno in zapadno krščansko izročilo bo samo obogatilo kulturo Evrope in njeno versko izročilo in bo postalo enako primerna podlaga za njeno duhovno obnovo.

Ciril in Metod sta zvezna člena ali duhovni most med vzhodnim in zapadnim izročilom, ki sta oba združena v velikem izročilu univerzalne Cerkev. Za polno katolištvo mora igrati vsak narod, vsaka kultura svoj del vloge v igri vesoljnega načrta odrešenja. Ciril in Metod sta doprinesla odločilni prispevek ne samo v krščanskem verskem občestvu, ampak tudi v civilni in kulturni enoti Evrope. Ista naloga obstoja tudi danes: Biti kristjan danes pomeni graditi občestvo v Cerkvi in družbi. To zahteva odprtost do drugih, medsebojno razumevanje in pripravljenost sodelovati z izmenjavo kulturnih in duhovnih vrednot. Ena temeljnih teženj človeštva danes je odkritje edinosti in občestva na svetovni ravni za življenje, ki je res vredno človeka.

V "Zaključku" ponovi papež pomen 1100letnice smrti sv. Metoda, ki so jo posebej slavili v Velehradu (ki bi se je govoto rad osebno udeležil, če bi mu to dovolil komunistični režim v ČSR). Orožnico zaključil z osebno molitvijo, v katero je vključil med drugim tudi misel, da sprejema kot papež vse, kar je originalnega in vrednega v doprinosu slovanskih narodov v duhovno dediščino Cerkev in človeštva. Kljub - cloveško govorjeno - slabim izgledom za bodočnost izročila usoda božji Previdnosti, da bi privedla vse ob koncu časov v nebeški Jeruzalem na priprošnjo Marije, Petra in Pavla, Benedikta, Cirila in Metoda, Avgušтина in Bonifacija in drugih oznanjevalcev krščanstva v Evropi, ki so s trdno vero, upanjem in ljubeznijo oznanjali našim očetom božje odrešenje in mir in ki so začeli graditi civilizacijo ljubezni in novi red.

Nadaljevanje s str. 9

Knjiga dr. Grebeta, ki je pisana v slovaščini, je bolj osebne značaja. Najprej ga označi kot človeka in politika, nato pa podaja njegovo življenjsko pot in delovanje v gimnaziji, za časa slovaske samostojnosti, njegovo vlogo v vprašanju meje med Slovaško in Madzarsko, na poslaništvu v Bernu ter pripravo na mirovno konferenco. Bibliografija Kirschbaumovih del vključuje knjige in študije. Kratak življenjepis ter posnetek knjige sta podana v nemščini in angleščini ter 10 strani slik. Na zadnji sliki je vključen tudi urednik SD V. Mauko.

Slovaki so sicer na boljšem kot Slovenci kar zadeva informiranje svetovne javnosti o svoji zgodovini in borbi za samostojnost med mlinskimi kamni nacizma in komunizma, ker imajo več in močnejših organizacij kot tudi poedininih mecenov, pa tudi pisateljev, med njimi Jožefa Kirschbauma z lepim številom knjig tako v angleščini kot tudi v francoščini, vendar je tudi pricujoča knjiga dobrodošel dodatek in osvetlitev slovaške politične problematike od l. 1848 do 1948, od 'pomladi narodov' pa do končne nadvlade komunizma nad Slovaki. dreš

Dr. Čuješ, „Slovenija - the Land of Co-operators“

Danes obstojata na svetu dva ekonomsko-finančna sistema in sicer kapitalizem in komunizem. Možnost obstoja za tretji sistem je namreč zadružništvo. V njegovi knjigi „Slovenija The Land of Co-operators“ dr. Rudolf Čuješ opisuje zgodovino slovenskih kreditnih združenj od konca druge svetovne vojne, ter zgodovino zadružne misli. Vključena je tudi kratka zgodovina Slovenske kreditne zadruge Janeza Ev. Kreka v Torontu, kakor tudi življenje in delovanje njega samega.

Razlagi filozofije Franca Veberja sledi študij združenj v Quebecu. Po mnenju Veberja ima ekonomija dolžnost služiti človekovi osebni in verski strani, ter človeku kot socialnemu bitju. Ta cilj nista dosegla ne kapitalizem niti komunizem. Prvi po Vebru poudarja človekovo individualnost, drugi pa njegovo socialnost. Oba sistema pa sta po praksi materialistična ter ateistična. Le zadružno gibanje vsebuje oba človeška značaja. Komunizem in kapitalizem sta po značaju internacionalni gibanji.

Zadruge so zelo povezane z etničnimi skupinami, cilj njihovega delovanja je zadovoljiti materialne kakor tudi kulturne potrebe svojih članov. Prve zadruge v Sloveniji so se zavzemale za podpiranje kulturnih zavodov, šol ter socialnih ustanov. Tako so člani sami skrbeli za pomoč siromakom v svoji sredini, ter niso čakali na državno pomoč.

V današnjem času, ko državne oblasti bolj in bolj centralizirajo svojo moč ter se oddaljujejo od posameznika, je pomen zadružništva še večji. Knjiga dr. Rudolfa Čuješa je dober uvod v ta pomembni sistem.

Dr. Branka Lapajne